

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	3
Doplnený prehľad udalostí na sobotu 26. júna	4
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 25. 6. 2021, 9:53	
Doplnený prehľad udalostí na sobotu 26. júna	6
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 25. 6. 2021, 17:00	
Prehľad udalostí na sobotu 26. júna	9
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 26. 6. 2021, 8:00	
Profily osobností, ktoré vyznamenala prezidentka SR Zuzana Čaputová	12
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 27. 6. 2021, 21:10	
Tip na víkend: Príďte si vymeniť rastlinu na „plant“ swap alebo sa naučiť, ako ju presádzať	21
Online, aktuality.sk, 26. 6. 2021, 11:20	
FOTO Tornádo zabilo tehotnú Slovenku (†33): Toto je päť obetí, ktoré usmrtil ničivý živel v Česku!	23
Online, topky.sk, 27. 6. 2021, 11:30	
Prezidentka udelila vyznamenania 24 osobnostiam	24
Online, teraz.sk, 27. 6. 2021, 21:15	
Kam tečú eurofondy v Košiciach? Z pohľadu únie patríme do menej rozvinutých regiónov	35
Online, kosicednes.sk, 26. 6. 2021, 19:58	
Čo sa chystá na víkend? Pozrite si prehľad PODUJATÍ v Košiciach	37
Online, kosice.dnes24.sk, 25. 6. 2021, 13:47	
Kamdomesta: Dubayovci – Anna a jej deti	39
Online, kamdomesta.sk, 28. 6. 2021, 0:23	
K liečbe postcovidového syndrómu môže prispieť aj cielená úprava črevného mikrobiómu	40
Online, akcnezeny.sk, 23. 6. 2021, 21:00	
Začína sa kultúrne leto v botanickej záhrade	41
Online, indexmag.sk, 25. 6. 2021, 8:15	
Fakulty a ústavy UPJŠ	42
Profily osobností, ktoré vyznamenala prezidentka SR Zuzana Čaputová	43
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 27. 6. 2021, 21:10	
Prezidentka udelila vyznamenania 24 osobnostiam	52
Online, teraz.sk, 27. 6. 2021, 21:15	
Kamdomesta: Dubayovci – Anna a jej deti	63
Online, kamdomesta.sk, 28. 6. 2021, 0:23	
K liečbe postcovidového syndrómu môže prispieť aj cielená úprava črevného mikrobiómu	64
Online, akcnezeny.sk, 23. 6. 2021, 21:00	
Začína sa kultúrne leto v botanickej záhrade	65
Online, indexmag.sk, 25. 6. 2021, 8:15	
Univerzitné pracoviská	66

Začína sa kultúrne leto v botanickej záhrade 67

Online, indexmag.sk, 25. 6. 2021, 8:15

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Doplnený prehľad udalostí na sobotu 26. júna [📄](#)

📅 25. 6. 2021, 9:53, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: **Tlačová agentúra Slovenskej republiky**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Prehľad udalostí na sobotu 26. júna

Vedúca vydania: R. Turoňová

Službukonajúci technik: 0905/505 721

E - mail: domred@tasr.sk, dispecing@tasr.sk, tel.: 0905 282 190

-----

8. ročník Škoda bike open tour

Topoľčianky

Deň otvorených dverí Zásahovej jednotky Mestskej polície

Podujatie sa koná v rámci Bratislavských mestských dní.

Bratislava, Obchodná ulica 29

Podujatie Ochutnajte Starý Pľac

Na podujatí sa predstaví špička šéfkuchárov zo slovenských aj medzinárodných kuchárskych organizácií.

Košice, Dominikánske námestie

07.40 Kráľovná železníc neodišla - parný vlak ťahaný rušňom 556.036.

Podujatie sa koná pri príležitosti 40. výročia ukončenia prevádzky parných rušňov na Slovensku.

Bratislava, hlavná stanica

08.00 3. ročník veteránskeho výstupu na Ďumbier za účasti ministra obrany SR Jaroslava Naďa

- účastníci si počas pietnej spomienky uctia pamiatku účastníkov národného boja za oslobodenie, ktorí pri obrane vlasti položili svoj život.

Chata M. R. Štefánika, Pamätník SNP

Odchod je z parkoviska pri horskej chate Trangoška, Nízke Tatry

(Lokalita Chopok – juh)

09.00 Podujatie zamerané na históriu Coburgovského rodu na Horehroní

Podujatie organizuje OZ Coburgovci na Slovensku v rámci Víkendú otvorených parkov a záhrad.

Pohorelská Maša

10.00 Karloveský festival - otvorenie kultúrneho a športového leta

Bratislava, Botanická záhrada UK

10.00 Mestský bazár (26. - 27. júna)

Bratislava, Komunálny podnik, areál, Bazová 8

10.00 Deň otvorených dverí na Zásahovej jednotke Mestskej polície

Bratislava, Obchodná 29

10.00 Snem strany Hlas + TK

10.00 h - začiatok snemu a slávnostný príhovor predsedu Petra Pellegriniho

12.30 h - voľby členov predsedníctva, vyhlasovanie výsledkov, diskusia

14.30 h - ukončenie snemu a TK

Nitra, výstavisko Agrokomplex Nitra, hala K, Výstavná 4

10.00 Otvorenie stavebného diela cyklistický chodník Hrabušice - Smižany

Hrabušice, Tomášovská ulica

13.00 Protest organizovaný stranou Smer-SD - Poďme v sobotu do ulíc!

Bratislava, pred Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Špitálska 4

Text

13.00 Motopúť - 13. ročník púte motorkárov

Šaštín-Stráže, Bazilika Sedembolestnej Panny Márie

13.30 4. ročník Víkendy otvorených parkov a záhrad v Martine

Martin, muzeálna záhrada pri SNM, Malá hora

16.00 Koncert pre deti v Botanickej záhrade **UPJŠ**

Košice, botanická záhrada **UPJŠ**, Mánesova 23

19.00 Letné gala Slovenského národného divadla - otvorenie Kultúrneho leta

Podujatie uzatvára 101. divadelnú sezónu SND a súčasne je otváracím podujatím Kultúrneho leta v Bratislave.

Bratislava, SND, námestie pred budovou, Pribinova 17

19.00 Slovenské Navalis - slávnosti sv. Jána Nepomuckého, patróna všetkých námorníkov a ľudí od vody

Slávnostná svätá omša Za uzdravenie sveta v sprievode orchestra a zboru PULS. Požehnávanie lodí a ľudí od vody Mons. Bernardom Boberom, metropolitom košickým. V programe vystúpi aj folklórny súbor Lúčnica.

Domaša - Dobrá, zátoka

Správy ekonomického charakteru vydá ekonomická redakcia TASR.

It

Autor: LT

Doplnený prehľad udalostí na sobotu 26. júna [📄](#)

📅 25. 6. 2021, 17:00, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: **Tlačová agentúra Slovenskej republiky**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Prehľad udalostí na sobotu 26. júna

Vedúca vydania: R. Turoňová

Službukonajúci technik: 0905/505 721

E - mail: domred@tasr.sk, dispecing@tasr.sk, tel.: 0905 282 190

-----

8. ročník Škoda bike open tour

Topoľčianky

Podujatie Ochutnajte Starý Pľac

Na podujatí sa predstaví špička šéfkuchárov zo slovenských aj medzinárodných kuchárskych organizácií.

Košice, Dominikánske námestie

07.40 Kráľovná železníc neodišla - parný vlak ťahaný rušňom 556.036.

Podujatie sa koná pri príležitosti 40. výročia ukončenia prevádzky parných rušňov na Slovensku.

Bratislava, hlavná stanica

08.00 3. ročník veteránskeho výstupu na Ďumbier za účasti ministra obrany SR Jaroslava Naďa

- účastníci si počas pietnej spomienky uctia pamiatku účastníkov národného boja za oslobodenie, ktorí pri obrane vlasti položili svoj život.

Chata M. R. Štefánika, Pamätník SNP

Odchod je z parkoviska pri horskej chate Trangoška, Nízke Tatry

(Lokalita Chopok – juh)

09.00 Podujatie zamerané na históriu Coburgovského rodu na Horehroní

Podujatie organizuje OZ Coburgovci na Slovensku v rámci Víkendu otvorených parkov a záhrad.

Pohorelská Maša

09.00 Programová konferencia Živeny, spolku slovenských žien - Chuť žiť svoj život!

Bratislava, hotel Falkensteiner, Pilárikova 5

09.30 Snem strany Hlas + TK

10.00 h - slávnostný príhovor predsedu Petra Pellegriniho

12.30 h - voľby členov predsedníctva, vyhlasovanie výsledkov, diskusia

14.30 h - ukončenie snemu a TK

Nitra, výstavisko Agrokomplex Nitra, hala K, Výstavná 4

Text, Video, Zvuk, Foto

10.00 Karloveský festival - otvorenie kultúrneho a športového leta

Bratislava, Botanická záhrada UK

10.00 Mestský bazár (26. - 27. júna)

Bratislava, Komunálny podnik, areál, Bazová 8

10.00 Deň otvorených dverí na Zásahovej jednotke Mestskej polície

Podujatie sa koná v rámci Bratislavských mestských dní.

Bratislava, Obchodná 29

10.00 Otvorenie stavebného diela cyklistický chodník Hrabušice - Smižany

Hrabušice, Tomášovská ulica

Text

10.30 Brífing prevádzkovateľa Vláčika Propeler

Téma: Predstavenie turistického vláčika

Bratislava, parkovisko Osobný prístav, Fajnorovo nábrežie 2

13.00 Protestné zhromaždenie Odborového zväzu KOVO: Zastavme rozvrat sociálneho štátu

Bratislava, pred Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Špitálska 4

následne sa účastníci zhromaždenia presunú na Námestie SNP

Text

13.00 Motopúť - 13. ročník púte motorkárov

Šaštín-Stráže, Bazilika Sedembolestnej Panny Márie

13.00 TK predstaviteľov strany Most-Híd - závery Republikovej rady

Téma: Závery Republikovej rady v súvislosti so vznikajúcou stranou Aliancia-Szövetség. Na TK bude informovať predseda strany László Sólymos a podpredsedovia strany Attila Agócs, Michal Goriščák, Karol Pataky a Marián Tóth

Bratislava, centrála strany Most-Híd, Trnavská cesta 37

Text

13.30 4. ročník Víkend u otvorených parkov a záhrad v Martine

Martin, muzeálna záhrada pri SNM, Malá hora

16.00 Koncert pre deti v Botanickej záhrade **UPJŠ**

Košice, botanická záhrada **UPJŠ**, Mánesova 23

19.00 Letné gala Slovenského národného divadla - otvorenie Kultúrneho leta

Podujatie uzatvára 101. divadelnú sezónu SND a súčasne je otváracím podujatím Kultúrneho leta v Bratislave.

Bratislava, SND, námestie pred budovou, Pribinova 17

Text

19.00 Koncert filmovej hudby - slávne melódie z oscarových filmov

Bratislava, Slovenská filharmónia, Námestie E. Suchoňa 1

19.00 Slovenské Navalis - slávnosti sv. Jána Nepomuckého, patróna všetkých námorníkov a ľudí od vody

Slávnostná svätá omša Za uzdravenie sveta v sprievode orchestra a zboru PULS. Požehnávanie lodí a ľudí od vody Mons. Bernardom Boberom, metropolitom košickým. V programe vystúpi aj folklórny súbor Lúčnica.

Domaša - Dobrá, zátoka

Správy ekonomického charakteru vydá ekonomická redakcia TASR.

It ver

Autor: VER

Prehľad udalostí na sobotu 26. júna [📄](#)

📅 26. 6. 2021, 8:00, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: **Tlačová agentúra Slovenskej republiky**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Prehľad udalostí na sobotu 26. júna

Vedúca vydania: R. Turoňová

Službukonajúci technik: 0905/505 721

E - mail: domred@tasr.sk, dispecing@tasr.sk, tel.: 0905 282 190

-----

8. ročník Škoda bike open tour

Topoľčianky

Podujatie Ochutnajte Starý Plac

Na podujatí sa predstaví špička šéfkuchárov zo slovenských aj medzinárodných kuchárskych organizácií.

Košice, Dominikánske námestie

07.40 Kráľovná železníc neodišla - parný vlak ťahaný rušňom 556.036.

Podujatie sa koná pri príležitosti 40. výročia ukončenia prevádzky parných rušňov na Slovensku.

Bratislava, hlavná stanica

08.00 3. ročník veteránskeho výstupu na Ďumbier za účasti ministra obrany SR Jaroslava Naďa

- účastníci si počas pietnej spomienky uctia pamiatku účastníkov národného boja za oslobodenie, ktorí pri obrane vlasti položili svoj život.

Chata M. R. Štefánika, Pamätník SNP

Odchod je z parkoviska pri horskej chate Trangoška, Nízke Tatry

(Lokalita Chopok – juh)

09.00 Podujatie zamerané na históriu Coburgovského rodu na Horehroní

Podujatie organizuje OZ Coburgovci na Slovensku v rámci Víkendu otvorených parkov a záhrad.

Pohorelská Maša

09.00 Programová konferencia Živeny, spolku slovenských žien - Chuť žiť svoj život!

Bratislava, hotel Falkensteiner, Pilárikova 5

09.30 Snem strany Hlas + TK

10.00 h - slávnostný príhovor predsedu Petra Pellegriniho

12.30 h - voľby členov predsedníctva, vyhlasovanie výsledkov, diskusia

14.30 h - ukončenie snemu a TK

Nitra, výstavisko Agrokomplex Nitra, hala K, Výstavná 4

Text, Video, Zvuk, Foto

10.00 Karloveský festival - otvorenie kultúrneho a športového leta

Bratislava, Botanická záhrada UK

10.00 Mestský bazár (26. - 27. júna)

Bratislava, Komunálny podnik, areál, Bazová 8

10.00 Deň otvorených dverí na Zásahovej jednotke Mestskej polície

Podujatie sa koná v rámci Bratislavských mestských dní.

Bratislava, Obchodná 29

10.00 Otvorenie stavebného diela cyklistický chodník Hrabušice - Smižany

Hrabušice, Tomášovská ulica

Text

10.30 Brífing prevádzkovateľa Vláčika Propeler

Téma: Predstavenie turistického vláčika

Bratislava, parkovisko Osobný prístav, Fajnorovo nábrežie 2

13.00 Protestné zhromaždenie Odborového zväzu KOVO: Zastavme rozvrat sociálneho štátu

Bratislava, pred Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Špitálska 4

následne sa účastníci zhromaždenia presunú na Námestie SNP

Text

13.00 Motopúť - 13. ročník púte motorkárov

Šaštín-Stráže, Bazilika Sedembolestnej Panny Márie

13.00 TK predstaviteľov strany Most-Híd - závery Republikovej rady

Téma: Závery Republikovej rady v súvislosti so vznikajúcou stranou Aliancia-Szövetség. Na TK bude informovať predseda strany László Sólymos a podpredsedovia strany Attila Agócs, Michal Goriščák, Karol Pataky a Marián Tóth

Bratislava, centrála strany Most-Híd, Trnavská cesta 37

Text

13.30 4. ročník Víkend u otvorených parkov a záhrad v Martine

Martin, muzeálna záhrada pri SNM, Malá hora

16.00 Koncert pre deti v Botanickej záhrade **UPJŠ**

Košice, botanická záhrada **UPJŠ**, Mánesova 23

19.00 Letné gala Slovenského národného divadla - otvorenie Kultúrneho leta

Podujatie uzatvára 101. divadelnú sezónu SND a súčasne je otváracím podujatím Kultúrneho leta v Bratislave.

Bratislava, SND, námestie pred budovou, Pribinova 17

Text

19.00 Slovenské Navalis - slávnosti sv. Jána Nepomuckého, patróna všetkých námorníkov a ľudí od vody

Slávnostná svätá omša Za uzdravenie sveta v sprievode orchestra a zboru PULS. Požehnávanie lodí a ľudí od vody Mons. Bernardom Boberom, metropolitom košickým. V programe vystúpi aj folklórny súbor Lúčnica.

Domaša - Dobrá, zátoka

Správy ekonomického charakteru vydá ekonomická redakcia TASR.

It ver

Autor: VER

Profily osobností, ktoré vyznamenala prezidentka SR Zuzana Čaputová

27. 6. 2021, 21:10, Zdroj: TASR, Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Bratislava 27. júna (TASR) - Prezidentka SR Zuzana Čaputová ocenila v nedeľu 24 osobností spoločenského, kultúrneho, ako aj športového života, z toho piatich in memoriam. Štátne vyznamenania udelila prezidentka ôsmim ženám a 16 mužom v budove Slovenskej filharmónie v Bratislave.

TASR prináša pri tejto príležitosti profily vyznamenaných:

Rad Bieleho dvojkríža III. triedy

Pavel Rychetský

Pavel Rychetský sa narodil 17. augusta 1943 v Prahe v rodine advokáta. V roku 1966 promoval na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej (UK) v Prahe. O rok neskôr zložil rigoróznú skúšku a vykonal sudcovskú justičnú skúšku.

V roku 1966 nastúpil ako súdny čakať na Mestskom súde v Prahe. Na súde začali proti nemu trestné stíhanie v súvislosti s protestmi proti politickým procesom a súd musel preto opustiť. Odišiel na Katedru občianskeho práva Právnickej fakulty UK v Prahe, kde pôsobil ako odborný asistent. Po okupácii Československa musel aj fakultu opustiť a po niekoľkomesačnej nezamestnanosti pracoval až do Nežnej revolúcie v roku 1989 ako podnikový právnik.

Pavel Rychetský sa v rokoch normalizácie aktívne zapojil do aktivít občianskeho odporu proti komunistickej moci. Bol spoluzakladateľom a jedným z prvých signatárov Charty 77 a v roku 1989 spoluzakladal Občianske fórum (OF). V rokoch 1996 až 2003 bol senátorom za českých sociálnych demokratov (ČSSD) vo volebnom obvode číslo 12 (Strakonice).

Za generálneho prokurátora Českej republiky (ČR) bol menovaný 8. januára 1990 a od júna 1990 do júla 1992 zastával post podpredsedu československej vlády a predsedu Legislatívnej rady vlády. Od júla 1998 do augusta 2003 bol vicepremiérom českej vlády a od októbra 2000 do februára 2001 a od júla 2002 do 5. augusta 2003 pôsobil aj ako minister spravodlivosti ČR.

Od 6. augusta 2003 je JUDr. Pavel Rychetský, dr. h. c. druhé obdobie predsedom Ústavného súdu Českej republiky.

Rad Ľudovíta Štúra I. triedy

Pavol Demitra (in memoriam)

Jeden z najslávnejších slovenských hokejistov Pavol Demitra sa narodil 29. novembra 1974 v Dubnici nad Váhom. S hokejom začínal ako 6-ročný v Spartaku ZŤS Dubnica. Vrcholovú hokejovú kariéru začal písať v sezóne 1992/1993 v Dukle Trenčín. Už v nasledujúcej sezóne debutoval v NHL, v ktorej odohral 16 sezón. Bol trojnásobným účastníkom Zápasu hviezd NHL (1999, 2000 a 2002) a od roku 2000 držiteľom Lady Byng Memorial Trophy, prestížnej ceny pre hokejistov so športovou virtuozitou a zmyslom pre džentlmenstvo na ľade i mimo neho.

Mimoriadne kreatívna tridsaťosmička (Pavol Demitra nosil dres s číslom 38), hokejový umelec a džentlmen začal obliekať reprezentačný dres od roku 1996. Zúčastnil sa na šiestich majstrovstvách sveta, troch zimných olympiádach a dvakrát na Svetovom pohári, pričom celkovo odohral 77 zápasov a strelil 27 gólov. Jeho kariéru zdobia bronz z majstrovstiev sveta (MS) 2003 vo Fínsku a rovnaký kov aj z MS juniorov 1993 (ešte v drese ČSFR).

Posledným klubom, v ktorom hrával, bol ruský Lokomotiv Jaroslavl, a práve pôsobenie v tomto klube sa mu stalo osudným. Niekdajší kapitán slovenskej reprezentácie a jedna z najväčších slovenských športových osobností Pavol Demitra zomrel 7. septembra 2011 pri havárii lietadla Jak-42, pri ktorej zahynul v Rusku celý hokejový tím.

Do siene slávy Slovenského zväzu ľadového hokeja uviedli Pavla Demitru, prezývaného "Demo", 6. júna 2012.

Rudolf Chmel

Rudolf Chmel sa narodil 11. februára 1939 v Plzni, ale od roku 1941 vyrastal na Slovensku. Po maturite na gymnáziu v Poprade študoval v rokoch 1956 – 1961 slovenčinu a ruštinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Po skončení štúdia pôsobil v Slovenskej akadémii vied (SAV) v Bratislave, kde pracoval v ústave slovenskej literatúry (1961 - 1963), ústave svetovej literatúry a jazykov (1964 – 1972) a v literárnovednom ústave (1973 - 1982). Od roku 1982 bol tajomníkom Zväzu československých spisovateľov v Prahe a v rokoch 1988 - 1989 šéfredaktorom Slovenských pohľadov.

V rokoch 1990 - 1992 pôsobil ako československý veľvyslanec v Maďarsku. Po návrate na Slovensko pracoval v SAV a bol vedúcim Kabinetu maďarskej literatúry a jazyka na FiF UK v Bratislave. Od roku 1994 bol vedúcim Kabinetu slovakistiky na Filozofickej fakulte

Univerzity Karlovej v Prahe. V rokoch 1993 - 2000 bol prezidentom Nadácie otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation a od roku 2000 šéfredaktorom mesačníka OS. Riaditeľom Ústavu slavistických a východoeurópskych štúdií na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej bol v rokoch 2006 - 2011.

V roku 2002 kandidoval za Alianciu nového občana (ANO) za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR). Poslanecký mandát si neuplatňoval, lebo od októbra 2002 do mája 2005 zastával post ministra kultúry SR. Po odchode z vlády bol do 5. apríla 2006 poslancom NR SR.

Do strany Most-Híd vstúpil v roku 2009 a stal sa jej podpredsedom. Od 8. júla 2010 do 4. apríla 2012 zastával funkciu podpredsedu vlády SR pre ľudské práva a menšiny v kabinete Ivety Radičovej. Vo voľbách v roku 2012 opäť úspešne kandidoval za poslanca NR SR.

Je autorom viacerých kníh z oblasti literárnej vedy, ako Literatúry v kontaktoch (1972), Kritika a kontinuita (1975), Hodnoty a čas (1978), Dejiny v dejinách (1981), Sondy (1983), Paralely a konfrontácie (1986) či Dejiny slovenskej literárnej kritiky (1991). Ako esejista sa predstavil v publikáciách Moja maďarská otázka (1996), Moje slovenské pochybnosti (2004), Romantizmus v globalizme: Malé národy – veľké mýty (2009) alebo Slovenský komplex (2010).

Od roku 2009 je nositeľom Ceny ministrov zahraničných vecí Slovenskej republiky Miroslava Lajčáka a Maďarskej republiky Kingy Gönczovej Za porozumenie a dobré susedstvo.

Hilda Múdra

Legendárna slovenská trénerka krasokorčuľovania Hilda Múdra sa narodila 1. januára 1926 vo Viedni v rodine učiteľa pod menom Hildegard Klimpel. Ako členka Viedenskej ľadovej revue sa dostala aj na Slovensko, kde stretla Jozefa Múdreho. Na jeseň 1947 mali svadbu v bratislavskom Modrom kostolíku a do nových dokladov si dala zapísať krstné meno Hilda a priezvisko Múdra.

Na ľad sa vrátila až v prvej polovici 50. rokov ako dvojnásobná mamička (v roku 1949 sa jej narodila dcérka Dagmar a o rok syn Pavol). Najskôr ako tanečnica bratislavskej ľadovej revue a následne ako trénerka.

Jej zverencom bol aj najslávnejší slovenský športovec 20. storočia a olympijský víťaz Ondrej Nepela, s ktorým sa prvýkrát stretla, keď mal sedem rokov. Nepela jej už o osem rokov ako deviatať na ďalších majstrovstvách Európy (ME) v Bratislave (1966) venoval k štyridsiatke prvú, bronzovú medailu. Odvtedy stál na piedestále na každom európskom šampionáte. A od roku 1969 aj na každom svetovom. Za päť rokov (1969 – 1973) vyhral všetko, čo sa dalo. Získal desať zlatých medailí: jednu na zimných olympijských hrách (ZOH) (1972), tri na MS (1971 – 1973), päť na ME (1969 – 1973) a jednu na Svetovej zimnej univerziáde (1970).

Ondreja Nepelu viedla 15 rokov, pričom jej zverencami boli aj ďalší úspešní slovenskí krasokorčuliari, ako napríklad Marián Filc, Jozef Sabovčík, Miroslav Šoška, či v začiatkoch Agnesa Búřilová.

Rad Ľudovíta Štúra II. triedy

Pavol Čekan

Pavol Čekan sa narodil 25. marca 1979 v Prešove. Od ôsmej triedy základnej školy vedel, že sa chce venovať prírodným vedám. V rodnom meste absolvoval Gymnázium Jána Adama Raymana, ktoré reprezentoval na chemických olympiádach. V mladosti sa venoval hudbe i spevu a je milovníkom slovenského folklóru.

Po skončení stredoškolského štúdia sa hlásil na Slovensku na vysokoškolské štúdium medicíny. Keďže na prijímacích pohovoroch neuspel, rozhodol sa odísť do zahraničia. Rok strávil v Spojenom kráľovstve a potom išiel študovať na Island. Štúdium biochémie ukončil na University of Iceland a dostal ponuku na doktorandské štúdium na Islande a zároveň v Spojených štátoch - v Seattli na Washingtonskej univerzite.

Po šiestich rokoch ukončil doktorandské štúdium a v roku 2009 dostal ponuku na miesto odborného asistenta na Rockefellerovej univerzite v New Yorku. V nej sa venoval RNA biológii a molekulárnej patológii a tiež spolupracoval na vývoji nových patentovaných diagnostických metód.

V roku 2013 začal pracovať v prestížnom americkom Národnom onkologickom inštitúte ako výskumný pracovník v odbore bunkovej a rakovinovej biológie. Po návrate na Slovensko založil v roku 2016 spoločne s Vladimírom Wolfom a Petrom Kiliánom biotechnologickú spoločnosť MultiplexDX, ktorá výrazne posúva diagnostiku rakoviny.

V poslednom období sa stal Ing. Pavol Čekan, PhD. známym participáciou na projekte výroby PCR testu na detekciu SARS-CoV-2 a je členom Vedeckej poradnej rady Ministerstva zdravotníctva SR.

Zdeno Chára

Zdeno Chára sa narodil 18. marca 1977 v Trenčíne. S hokejom začínal v Dukle Trenčín, ale vysokou postavou vyvolával u trénerov nedôveru. V juniorských tímech Dukly Trenčín sa pre príliš vysokého Cháru nenašlo stále miesto, a tak skončil v druholigových Piešťanoch. Tam si ho všimol český hráčsky agent Jaromír Henyš, vďaka ktorému sa v 18 rokoch dostal do klubu Sparta Praha.

Po roku strávenom v Prahe sa rozhodol odísť do zámoria na vstupný draft NHL. Z 56. miesta si ho vybral v roku 1996 klub New York Islanders. Debut v NHL v drese Islanders absolvoval v roku 1997. Z New Yorku sa v roku 2001 presunul do Ottawa Senators, odkiaľ v roku 2006 prestúpil do Bostonu Bruins, kde sa vypracoval nielen na rešpektovaného hráča, ale i na kapitána tímu.

V drese "medveďov" získal v roku 2009 ako prvý Slováka v NHL Norrisovu trofej pre najlepšieho obrancu. V sezóne 2010/2011 vybojoval ako prvý slovenský kapitán tímu NHL Stanleyho pohár a zároveň sa po Nicklasovi Lidströmovi stal druhým európskym kapitánom, ktorý dosiahol tento úspech. V roku 2011 získal tiež trofej Marka Messiera, ktorá sa v NHL udeľuje hokejistovi za výnimočné vodcovské schopnosti na ľade a aj mimo neho. Ako líder priviedol Boston ešte dvakrát (2013, 2019) do finále Stanleyho pohára. V Bostone strávil 14 rokov, počas ktorých Cháru, prezývaného "Big Z", päťkrát vybrali na Zápas hviezd NHL (2004, 2007, 2008, 2009, 2011) a dvakrát zaradili do All Stars tímu NHL (2004, 2009). V roku 2020 prestúpil do Washingtonu Capitals.

Úspešnú kariéru Zdena Cháru, najvyššieho (205 centimetrov) hokejistu v histórii NHL či majiteľa najtvrdšej strely z rokov 2007, 2008, 2009, 2011 a 2012, zdobia dve medaily z majstrovstiev sveta. V roku 2000 si z Petrohradu odniesol striebro a v roku 2012 si v pozícii kapitána národného tímu priniesol z Helsínk medailu rovnakého lesku.

V ankete Zlatý puk sa stal v rokoch 2009, 2011, 2012, 2013, 2018, 2019 najlepším slovenským hokejistom. Za najlepšieho obrancu ho v tejto ankete vymenovali v rokoch 2004, 2006, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2018.

Rad Ľudovíta Štúra III. triedy

Vladimír Godár

Vladimír Godár sa narodil 16. marca 1956 v Bratislave. Základy komponovania nadobúdal od 13 rokov počas súkromných hodín u skladateľa Petra Bartovica, ktorý ho v rokoch 1969 - 1971 uviedol aj do sveta súčasnej hudby. Na bratislavskom konzervatóriu študoval v rokoch 1971 - 1975 kompozíciu a hru na klavíri. V rokoch 1975 - 1980 študoval kompozíciu na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave.

Od roku 1979 do roku 1988 pôsobil ako odborný redaktor redakcie hudobní a kníh o hudbe vydavateľstva OPUS. Členom Zväzu slovenských skladateľov (od roku 1990 Spolok slovenských skladateľov v rámci Slovenskej hudobnej únie) je od roku 1984. V rokoch 1985 - 1991 bol externým pedagógom na VŠMU a počas tohto obdobia absolvoval aj študijný pobyt na viedenskej Hochschule für Musik und Darstellende Kunst (1988 - 1989).

Vedúcim redaktorom časopisu Slovenská hudba bol v rokoch 1991 - 1996 a zároveň pôsobil ako vedúci pracovník Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied (SAV). V rokoch 1993 - 1994 bol sídelným skladateľom Slovenskej filharmónie. Odborným asistentom na Katedre estetiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave bol v roku 1997 a v rokoch 1997 - 1999 pôsobil ako riaditeľ vydavateľstva sekcie Národného hudobného centra a potom bol riaditeľom vydavateľstva Scriptorium musicum. Skladbu na Akadémii umení v Banskej Bystrici vyučoval v rokoch 2001 - 2007.

Od roku 2008 je prezidentom Výboru Bratislavských hudobných slávností (BHS). Na VŠMU pôsobil v rokoch 2011 - 2015 najprv ako odborný asistent a neskôr ako docent na katedre skladby a dirigovania. Od roku 2017 je vedúci edičnej činnosti Hudobného centra.

Godárova diskografia zahŕňa viacero LP či CD nosičov. Medzi najznámejšie patria napríklad Concerto grosso: Partita (1989), Chamber music (1996), Music for Cello (1999) či medzinárodne úspešné dielo Mater (2006), alebo Querela pacis z roku 2011.

Do širšieho povedomia sa dostal aj ako autor hudby k filmom režiséra Martina Šulíka Neha, Všetko čo mám rád, Záhrada, Orbis Pictus, Krajinka, Slnečný štát, Cigán, za ktorú ho ocenili cenami Slnko v sieti či Český lev.

Je tiež nositeľom Medzinárodnej vyšehradskej ceny za rok 2009, Ceny SOZA za rok 2011 za významný podiel uvádzania domácej tvorby v zahraničí alebo Ceny Pavla Straussa (2014) za trvalý prínos v oblasti kultúry a umenia.

Chaviva Reiková (in memoriam)

Chaviva Reiková, vlastným menom Marta Reiková, sa narodila 22. júna 1914 v obci Nadabula, ktorá je dnes súčasťou mesta Rožňava. V roku 1919 sa s rodičmi presťahovala do Radvane pri Banskej Bystrici, kde v rokoch 1921 až 1929 navštevovala obecnú školu, neskôr v rokoch 1929 až 1931 aj strednú obchodnú školu, ktorú však pre nedostatok finančných prostriedkov neukončila. Od mlada bola aktívna v sionistickom hnutí. Už v Banskej Bystrici sa stala členkou sionistickej organizácie Hašomer Hacair, kde prijala nové hebrejské meno Chaviva (po hebrejsky "ľúbezňá").

Po vypuknutí druhej svetovej vojny odišla v decembri 1939 aj s manželom do Palestíny a začala úzko spolupracovať s britskou spravodajskou službou SOE (Special Operations Executive). V lete 1944 sa stala členkou elitného židovského parašutistického oddielu v rámci operácie Amsterdam, ktorá sa zapojila do bojov počas Slovenského národného povstania (SNP). Úlohou skupiny bolo uskutočňovať spravodajskú činnosť a zaisťovať rádiové spojenie pre britskú vojenskú misiu pri hlavnom veliteľstve SNP. Súčasne pomáhala židovským utečencom na povstaleckom území a organizovala únik slovenských Židov cez Maďarsko do Palestíny.

Po potlačení Povstania prešla aj ich skupina na partizánsky spôsob boja. Tábor však začiatkom novembra 1944 prepadli nacistické jednotky a Chavivu Reikovou fašisti zajali, brutálne vypočúvali a mučili. Spolu s ďalšími, približne 250 osobami židovskej národnosti ju 20. novembra 1944 v protitankovom zákope pri Kremničke zavraždili.

V Izraeli je považovaná za národnú hrdinku – v roku 1952 boli jej telesné pozostatky prevezené do Jeruzalema, kde ju pochovali s vojenskými poctami.

Mesto Banská Bystrica jej v roku 1990 udelilo čestné občianstvo a pri príležitosti nedožitých stých narodenín Chavivy Reikovej otvorilo Múzeum SNP v Banskej Bystrici v lete 2014 záhradu, ktorá nesie jej meno.

Anna Šestáková

Najstaršia členka Konfederácie politických väzňov Slovenska Anna Šestáková, rodená Ušiaková, sa narodila 2. júla 1918 v Myjave v rodine živnostníkov. Detstvo prežila s dvoma staršími bratmi a mladšou sestrou. Do školy chodila na Myjave. Časť dospievania prežila aj v Trnave a v Košiciach. Vo veku 21 rokov sa vydala za Ervína Šestáka, ktorý pochádzal z obce Okřísok na Morave. Počas druhej svetovej vojny sa im narodili dcéra Anna (1941), syn Ivan (1943) a po skončení vojny syn Pavel (1947).

Začiatkom 50. rokov minulého storočia, tri roky po prevzatí moci v Československu komunistami, sa Anny Šestákovovej, jej detí a manžela výrazne dotkli perzekúcie zo strany totalitnej moci. V septembri 1951 jej manžela pri návrate z práce zatkli príslušníci Štátnej bezpečnosti (ŠtB). Odviezli ho do vyšetrovacej väzby v Leopoldove a obvinili z protištátnej činnosti. V júni v roku 1952 ho odsúdili najprv na 20 rokov a neskôr na doživotie za údajnú vlastizradu. Ona musela ísť pracovať do trafolisovne Bratislavských elektrozávodov. ŠtB jej ponúkla spoluprácu, ktorú odmietla.

Koncom decembra 1952 dostala z ministerstva vnútra v rámci tzv. Akcie B navyše príkaz na vysťahovanie z Bratislavy. Pôvodným miestom vysťahovania mala byť obec Dvory nad Žitavou, napokon sa jej aj s deťmi podarilo odísť do rodiska jej manžela, do obce Okřísok. Zamestnala sa v pletiarňi Okříšky-Borovina a deti chodili do miestnej školy.

Jej manžel sa snažil o obnovenie procesu, čo sa mu 5. júna 1956 podarilo dosiahnuť. Súd zmenil jeho trest na dva roky a keďže si už odsedel päť rokov, tak ho prepustili a odišiel za rodinou. V roku 1959 sa im napokon podarilo opäť usadiť v Bratislave, kde v roku 1989 privítali novembrové udalosti, ktoré viedli k pádu totalitného režimu.

Magdaléna Špotáková

Magdaléna Špotáková sa narodila 22. decembra 1954 v Bratislave. V roku 1978 ukončila štúdium psychológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Od roku 1988 pracuje nepretržite viac ako tri desiatky rokov v bratislavskom Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP), ktorý je jediným vedeckovýskumným pracoviskom v Slovenskej republike zaoberajúcim sa problematikou psychického vývinu detí a mládeže.

Popredná slovenská detská psychologička PhDr. Magdaléna Špotáková, CSc. sa zaoberá témami integrácie a inklúzie, postojmi k minoritám, otázkami psychodiagnostiky a niektorými oblasťami kognitívneho vývinu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Svojou praxou a vedeckou činnosťou rozvinula na Slovensku poskytovanie moderných foriem pomoci pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Je spoluzakladateľkou Detského centra Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie a v rokoch 1994 až 2018 bola jeho vedúcou.

Milan Šútovec

Milan Šútovec sa narodil 12. septembra 1940 v Martine. Po maturite študoval slovenský jazyk a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Do prostredia slovenskej literatúry vstúpil v roku 1962 ako redaktor časopisu Kultúrny život. V rokoch 1963 - 1970 pôsobil v Slovenských pohľadoch a od roku 1963 pracoval ako redaktor teoretickej literatúry vo vydavateľstve Tatran. V roku 1972 nastúpil ako vedecký aspirant do Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave.

V čase Nežnej revolúcie (1989) sa angažoval v hnutí Verejnosť proti násiliu (VPN). Za poslanca Federálneho zhromaždenia (FZ) ho kooptovali v januári 1990. Po voľbách v roku 1990 sa stal poslancom Snemovne národov FZ za VPN. Súčasne bol predsedom Snemovne národov Federálneho zhromaždenia a podpredsedom FZ.

Po rozpade Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky viedol bratislavskú kanceláriu Nadácie Konrada Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung), kde pôsobil do roku 1996. Spoluzakladal slovenské centrum PEN a v rokoch 1997 – 1998 predsedal Asociácii organizácií spisovateľov Slovenska.

Na pôdu Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave sa vrátil v roku 1997, kde ako vedecký pracovník pracoval do roku 2012.

Knižne debutoval zbierkou poviedok Tieňohry (1968). V roku 1975 vydal román Muži a zbrane, na motívy ktorého napísal aj scenár pre film Súkromná vojna (1977).

Ako literárny vedec sa sústredil najmä na problematiku slovenského literárneho naturizmu. Je autorom monografií Romány a mýty (1982) a Mýtus a dejiny v próze naturizmu (2005). Výber jeho kritik vyšiel s autorským komentárom pod názvom Rekapitulácia nekapitulácie (1990), na ktorý nadviazal aj výber z recenzentskej, esejistickej, kultúrno-historickej a politickej publicistiky zo 60. až 90. rokov 20. storočia pod názvom Zo šedej zóny (1999).

Bibliografiu literárneho kritika, publicistu a esejistu tvoria tiež tituly O epickom diele (1999), Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" (1999), Demokratické ovzdušie a politický smog (2002) alebo zbierka fejtónov Maslo na našich hlavách (2011). V roku 2019 vydal encyklopedickú publikáciu s názvom Politické Slovensko.

Za dlhoročnú tvorivú a publikačnú činnosť získal viacero ocenení. Prémium vydavateľstva Slovenský spisovateľ za dielo Rekapitulácia nekapitulácie dostal v roku 1991. V roku 1999 získal Cenu Asociácie organizácie spisovateľov Slovenska za diela O epickom diele a Zo šedej zóny. Cenu E. E. Kischu za dielo Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" dostal v roku 2000.

Károly Tóth (in memoriam)

Károly Tóth sa narodil v roku 1959. Diplom pedagóga získal v roku 1983 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore dejiny - maďarský jazyk a literatúra.

Už ako študent sa zapojil do verejného života maďarskej komunity na Slovensku. Po ukončení štúdia sa stal redaktorom knižného vydavateľstva Madách, kde sa zoznámil s najvýznamnejšími predstaviteľmi vtedajšieho literárneho života. Zapojil sa aj do amatérskeho divadelného hnutia, venoval sa organizovaniu klubových aktivít v Šali a v Bratislave. Bol členom literárneho zoskupenia mládeže Iródia a zakladajúcim členom Maďarského P.E.N. Clubu v Bratislave.

Ako odporca komunistického režimu sa už ako študent angažoval v činnosti Výboru pre právnu ochranu maďarskej menšiny v Československu. Bol jedným z iniciátorov dokumentu "Memorandum Maďarov na Slovensku 1988", v ktorom sa okrem poukázania na najzávažnejšie problémy maďarskej komunity rozhodne prihlásil k európskym demokratickým hodnotám.

V novembri 1989 bol zakladateľom a prvým predsedom prvého nekomunistického hnutia na Slovensku Maďarskej nezávislej iniciatívy (MNI). Ako predseda MNI a následne predseda a riaditeľ Maďarskej občianskej strany pretransformovanej z MNI hral nezastupiteľnú úlohu pri demokratickej premene maďarského spoločenstva na Slovensku i slovenskej spoločnosti vôbec.

V roku 1996 založil v Dunajskej Strede Fórum inštitút pre výskum menšín, ktorý viedol až do roku 2014. Poslaním inštitútu, ktorý má v súčasnosti takmer 50 interných a externých spolupracovníkov, je odborný výskum národnostných menšín žijúcich na Slovensku, dokumentácia ich dejín, kultúry, písomností a iných súvisiacich pamiatok.

Károly Tóth, ktorý bol jednou z dôležitých postáv demokratickej transformácie a vedeckého života na Slovensku, zomrel 10. septembra 2016 po dlhej ťažkej chorobe vo veku 57 rokov.

Kríž Milana Rastislava Štefánika I. triedy

Jaroslav Budz (in memoriam)

Jaroslav Budz sa narodil 4. decembra 1957. Všeobecne známym sa stal v júni 2020 vďaka snahe zabrániť útoku v Spojenej škole na Ulici M. R. Štefánika 1 vo Vrútkach, pričom zahynul na následky zranení, ktoré mu spôsobil útočník. Obetoval vlastný život, aby zachránil životy iných. Medzi študentmi, ktorých si vedel získať najmä svojou skromnosťou a bezprostrednosťou, bol mimoriadne obľúbený. Vychoval generácie architektov, lekárov, farmaceutov, ekonómov - vždy s obrovskou pokorou a úctou ku všetkým.

V roku 2014 sa stal riaditeľom Gymnázia Jozefa Cígera Hronského a keď hrozilo škole zrušenie, medzi prvými bojoval za jej zachovanie. Napokon bolo gymnázium v roku 2015 zlúčené so Základnou školou s materskou školou na Ulici M. R. Štefánika 1 do spojenej školy, ktorá vznikla 1. septembra 2015 v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Vrútky. Jaroslav Budz sa stal zástupcom riaditeľky školy pre

gymnázium a mimoškolskú činnosť a na škole vyučoval matematiku a chémiu.

K útoku v spojenej škole vo Vrútkach došlo 11. júna 2020 predpoludním, keď do budovy násilne vnikol 22-ročný bývalý žiak školy. Nožom napadol niekoľkých pracovníkov a žiakov školy, pričom smrteľne zranil zástupcu riaditeľky školy Jaroslava Budzu, ktorý sa pokúsil ozbrojeného útočníka zastaviť.

Pribinov kríž II. triedy

Helena Jurasovová

Helena Jurasovová, rodená Blahová, sa narodila 2. júla 1933 v Bratislave v rodine profesionálnych operných spevákov Janka Blahu a Heleny Bartošovej-Schützovej. V roku 1962 absolvovala štúdium pedagogiky tanca na Vysoké škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Ako sólová tanečnica vo Vojenskom umeleckom súbore (VUS) pôsobila v rokoch 1952 – 1956. Začiatkom 60. rokov pracovala ako pedagogička v ľudovej škole umenia v bratislavskej Petržalke.

V roku 1968 založila detský folklórny súbor Vienok, na čele ktorého stojí od jeho vzniku. Súbor pod jej vedením dosiahol významné úspechy na domácich i zahraničných podujatiach, napríklad striebornú medailu Folklórneho festivalu Východná alebo desaťkrát získal hlavnú cenu na celoslovenskej prehliadke detských kolektívov v Prešove. V zahraničí reprezentoval Vienok Československo, respektíve Slovensko na medzinárodných folklórnych festivaloch v Maďarsku, Poľsku, Ukrajine, Rakúsku, Taliansku, Švajčiarsku, Fínsku, Francúzsku, Kanade, ale aj v Turecku, Maroku, Portugalsku či v Macedónsku.

Helena Jurasovová, dlhoročná pedagogička VŠMU, vytvorila viaceré choreografie pre Československú televíziu a film, ako napríklad Svadba u Hrebíčkov (1973), Pozdrav z Liptova (1975) alebo Lucia (1976). Pohybovo spolupracovala na televíznom projekte My sme malí muzikanti (1977), na detskom muzikáli Medvedí deň Maťa Meteja (1979) alebo Sedemdesiat sukien mala (1981) či Tancujeme na pesničky (1986).

Ivan Štrpka

Ivan Štrpka sa narodil 30. júna 1944 v Hlohovci. Po maturite študoval v rokoch 1963 - 1969 slovenčinu a španielčinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FIF UK) v Bratislave. Už počas štúdia pracoval ako redaktor v Kultúrnom živote a v Mladej tvorbe. V rokoch 1970 - 1971 pôsobil vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ a obdobie rokov 1971 - 1973 strávil vo vydavateľstve Tatran.

Od roku 1973 do polovice 80. rokov pracoval ako dramaturg v bratislavskom štúdiu Československej televízie. V druhej polovici 80. rokov minulého storočia pracoval na poste šéfredaktora časopisu Mladé rozlety. V rokoch 1990 - 1993 šéfoval Kultúrnemu životu a v rokoch 1999 - 2010 bol šéfredaktor v časopise Romboid.

V roku 1964 spolu s básnikmi Ivan Laučikom a Petrom Repkom vytvorili dnes už legendárnu skupinu Osamelí bežci. Ich aktivity však ovplyvnil nástup normalizácie po roku 1969. Štrpka po knižnom debute Krátke detstvo kopijníkov (1969) stihol ešte v roku 1971 vydať zbierku Tristan tára, po ktorej sa vynúteno knižne odmičal na desať rokov.

Po vynútenej prestávke vydal zbierku Teraz a iné ostrovy (1981) a o rok zbierku Pred premenou. V roku 1985 mu vyšla zbierka Správy z jablka a o tri roky neskôr aj kniha Všetko je v škrupe. Po roku 1989 vydal zbierky Krásny nahý svet (1990), Rovinsko juhozápad (1995), Smrť matky (1995) a v roku 1997 zbierky Medzihry: Bábky kratšie o hlavu a Majster Mu a ženské hlasy. Ako básnické skladby sú koncipované knihy Hlasy a iné básne (2004) a Tichá ruža (2006). Zbierka básní s názvom Kam plášť, tam vietor vyšla v roku 2018.

Ako prozaik sa predstavil románom Rukojemník (1999). V knihe Křč roztvorenej dlane a iné eseje (1995) zasa sústredil články a úvahy publikované v Kultúrnom živote počas svojho porevolučného (1989) pôsobenia v redakcii a z relácie Slovenského rozhlasu Živé slová.

Okrem písania poézie sa textársky podieľal na jedenástich albumoch hudobníka a speváka Deža Ursinyho (napríklad Pevnina detstva, Nové mapy ticha, Modrý vrch, 4/4, Bez počasia, Zelená, Momentky, Do tla či Príbeh). Časť týchto textov vyšla v roku 1998 aj knižne pod názvom Modrý vrch.

Je nositeľom Ceny Ivana Kraska za debut (1969), Ceny asociácie spisovateľských organizácií Slovenska (1995), Ceny Dominika Tatarku (1997), Ceny Tatra banky za umenie (2003) alebo Ceny Jána Ondruša (2004).

Dezider Ursiny (in memoriam)

Dezider (Dežo) Ursiny sa narodil 4. októbra 1947 v Bratislave. Maturoval na Elektronickej priemyslovke v Bratislave v roku 1966. V rokoch 1967 - 1973 študoval odbor filmovej a televíznej dramaturgie na bratislavskej Vysoké škole múzických umení (VŠMU).

Väčšinu svojho života bol zamestnaný ako dramaturg v Štúdiu krátkych filmov Slovenskej filmovej tvorby Koliba (1974 - 1991).

Do povedomia hudobných fanúšikov sa zapísal už v 60. rokoch minulého storočia ako líder skupiny The Beatmen. Po rozpade skupiny v roku 1966 stál pri vzniku skupiny The Soulmen. Tá v decembri 1967 vyhrala v Prahe 1. československý beatový festival. Na EP platni jej vyšli štyri piesne Wake Up, A Sample Of Happiness, Baby Do Not Cry a I Wish I Were.

V rokoch 1968 - 1969 pôsobil spolu s Jankom Lehotským v skupine New Soulmen. Lehotského neskôr vystriedal Jaro Filip, ktorý sa na dlhé obdobie stal významným Ursinyho spoluhráčom. V roku 1969 vytvoril Ursiny aj s Filipom skupinu Provisorium a o štyri roky neskôr vydal prvú LP platňu Provisorium.

Po skončení štúdiá na VŠMU nastúpil v roku 1974 ako dramaturg Slovenskej filmovej tvorby na Kolibe. V tomto období sa začala jeho spolupráca s básnikom a textárom Ivanom Štrpkom. Z ich spolupráce vzišlo 11 kultových albumov - prvým bola Pevnina detstva (1978) a posledným albumom bol Príbeh (1994).

Skladateľský talent predviedol Ursiny aj ako autor hudby k legendárnemu muzikálu Neberte nám princeznú (1981), v ktorom hlavné postavy stvárnil Marika Gombitová a Miro Žbirka a texty piesní napísal Ján Štrasser.

Ako tvorca dokumentárnych filmov sa predstavil snímkami Gajdoš Antalík (1982, spolu s Mariánom Urbanom), Vôňa života (1986), O rakovine a nádeji (1991), Dom Matky Terezy (1992), Obrázky z výletu za plot blázince (1994) alebo Času je málo a voda stúpa (1997, spolu s Ivanom Brachtlom).

Skladateľ, hudobník, spevák a dokumentarista Dežo Ursiny zomrel na následky rakoviny 2. mája 1995 v Bratislave vo veku 47 rokov.

Pribinov kríž III. triedy

Agnesa Horváthová

Rodáčka z Bratislavy, vyštudovala žurnalistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK). Vo svojej novinárskej tvorbe sa ako dopisovateľka rómskych novín a časopisov venovala predovšetkým rómskej téme. Neskôr, v rámci Nadácie pre podporu občianskych aktivít, viedla aktívne Rómky a Rómov k tomu, aby sa angažovali pri pomoci rómskym komunitám.

Vďaka svojej pokojnej osobnostnej sile významne prispela k založeniu Fondu sociálneho rozvoja, ktorý vytvoril priestor na realizáciu kľúčových nástrojov podpory ľudí v núdzi - terénnych sociálnych pracovníkov, asistentov na školách a komunitných centier, ktoré fungujú doteraz.

Odkaz jej prístupu, ktorý je založený na vzájomnom porozumení a ľudskosti, charakterizuje aj prácu občianskeho združenia Romano kher – Rómsky dom, ktorý založila v roku 2007 a ktoré sa snaží prepájať deti zo slovenského, rómskeho a maďarského prostredia.

Poslaním organizácie je zbieranie, spracovanie a distribúcia informácií, dát, dokumentov a publikácií o Rómoch pre Rómov a pre majoritnú spoločnosť za účelom lepšej informovanosti o Rómoch, posilnenia identity Rómov, zlepšenia vzdelanostnej úrovne Rómov a zlepšenia spolunažívania Rómov a majoritnej spoločnosti.

Vasil' Jabur

Vasil' Jabur sa narodil 28. októbra 1936 v Stakčine, v okrese Snina. Jeden z hlavných tvorcov a kodifikátorov rusínskeho jazyka na Slovensku študoval v rokoch 1954 - 1958 ruský a ukrajinský jazyk na Vysoké škole ruského jazyka a literatúry v Prahe. Ako odborný asistent pôsobil v rokoch 1961 - 1977 na Katedre ruského jazyka Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika (**UPJŠ**). Do roku 1987 bol odborným asistentom na Katedre jazykov **UPJŠ** a v rokoch 1988 - 1992 prednášal na Katedre rusistiky a západnej filológie Pedagogickej fakulty v Nitre.

Na Fakulte humanitných vied Vysoké školy pedagogickej v Nitre pôsobil ako odborný asistent a neskôr ako docent v rokoch 1992 - 1993. Vedeckým pracovníkom v Ústave rusínskeho jazyka a kultúry pri Rusínskej obrode v Prešove bol od roku 1994 do roku 1995, odkiaľ prešiel na detašované pracovisko Štátneho pedagogického ústavu v Prešove.

Docent, kandidát vied, autor vysokoškolských učebníc a štúdií z problematiky ruského a rusínskeho jazyka prednášal na jazykových vedeckých konferenciách a seminároch doma i v zahraničí, napríklad v Budapešti, Krakove či v Heidelbergu. Je autorom projektu Pravidiel rusínskeho pravopisu (1994), spoluautor štúdie Rusínsky jazyk v zrkadle nových pravidiel.

Pod jeho vedením bola pripravená a uskutočnená kodifikácia rusínskeho jazyka na Slovensku. Na vedeckom seminári pri slávnostnej kodifikácii 27. januára 1995 v Bratislave predniesol hlavný referát. Je vedúcou teoreticko-vedeckou osobnosťou v pokračujúcom procese kodifikácie rusínskeho jazyka.

Kristína Križanová

Starostlivosť o nevyliciteľne chorých sa stala celoživotným poslaním Kristíny Križanovej - nestorky a priekopníčky paliatívnej medicíny na Slovensku. Do svojho lekárskeho poslania spojila odbornosť, vedomosti, skúsenosti, ľudskosť, empatiu, charakter, cit a čestnosť.

Výrazne sa zaslúžila o to, že paliatívna medicína je dôležitou súčasťou onkologickej liečby, ktorá v dnešnej dobe dokáže zmierniť fyzické utrpenie pacientov.

Študovala na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Má atestáciu z vnútorného lekárstva a klinickej onkológie.

V rokoch 1972 - 1979 pracovala na Internej klinike ILF Kramáre a v rokoch 1985 - 1995 ako klinická onkologička na Internej klinike Lekárskej fakulty Univerzity Komenského (LF UK) NsP Staré Mesto.

V roku 1995 spoluzakladala v Národnom onkologickom ústave (NOÚ) v Bratislave prvé oddelenie paliatívnej medicíny. Pracovala v ňom takmer 25 rokov, z toho 19 rokov bola jeho primárkou. V roku 2006 sa zasadila za prijatie koncepcie paliatívnej medicíny ako špecializačného odboru. O tri roky neskôr sa na oddelení začala praktizovať výučba lekárov a atestácie z paliatívnej medicíny.

Od roku 2006 je hlavnou odborníčkou pre paliatívnu medicínu na Ministerstve zdravotníctva SR.

MUDr. Kristína Križanová je aktívna v slovenských i medzinárodných organizáciách v oblasti paliatívnej medicíny, spolupracuje s dobrovoľníkmi a podieľa sa na množstve osvetových aktivít. Je odbornou garantkou mobilného hospicu Slniečnica v Bratislave a pôsobí tiež ako odborný garant a výkonný lekár v teréne v novom mobilnom hospici Klenová, ktorý od januára 2020 funguje v rámci NOÚ.

Praktické skúsenosti a teoretické poznatky zo svojej dlhšej praxe odovzdáva študentom medicíny na Katedre paliatívnej medicíny Lekárskej fakulty Slovenskej zdravotníckej univerzity (LF SZU) a Národného onkologického ústavu.

Za svoju dlhoročnú prácu získala v roku 2018 Krištáľové krídlo.

Ivan Leitman

Ivan Leitman sa narodil 25. októbra 1956 v obci Koš. Štúdium psychológie na Univerzite Komenského v Bratislave úspešne absolvoval v roku 1982. Po skončení štúdia pracoval 15 rokov v Diagnostickom centre v Lietavskej lúčke určenom dievčatám vo veku od 14 do 18 rokov.

Po odchode z diagnostického centra založil 13. novembra 1997 Občianske združenie (OZ) Náruč - Pomoc deťom v kríze, ktoré sa venuje pomoci týraným deťom, ženám a rodinám ohrozeným domácim násilím. Vybudoval aj Detské centrum Náruč, ktoré poskytuje komplexnú pomoc týraným, zneužívaným či zanedbávaným deťom. Od roku 1998 pôsobil v OZ Náruč ako výkonný riaditeľ.

Tak ako celý svoj život aj teraz sa zasaďuje nielen o zmeny v systéme sociálno-právnej ochrany detí, ale aj o zmenu nazerania na fenomén násillia. Usiluje sa tiež o to, aby spoločnosť nebola voči násilliu ľahostajná.

Vladimír Michal

Vladimír Michal sa narodil v roku 1961 v Banskej Štiavnici, ale vyrastal a dospel v Žiline. Vyštudoval síce Elektrotechnickú fakultu na Slovenskej vysokej škole technickej (SVŠT) v Bratislave (dnes Slovenská technická univerzita - STU), ale podstatnú časť svojho doterajšieho života venoval knihám.

Už krátko po Nežnej revolúcii v roku 1989 založil spolu s priateľmi Artforum, pod hlavičkou ktorého spočiatku organizovali rôzne kultúrne podujatia, ale zakrátko pod touto značkou vzniklo v Bratislave dnes už legendárne kníhkupectvo s viac ako 30-ročnou históriou. Počas celej histórie Artfora, ktoré má dnes už svoje pobočky v Košiciach, Banskej Bystrici, Pezinku či v Prešove, stojí v pozícii majiteľa a manažéra Vladimír Michal. Pod hlavičkou Artfora vzniklo z jeho iniciatívy aj vydavateľstvo, internetový obchod či literárne noviny.

Z Artfora sa stala dôležitá súčasť slovenskej kultúrnej scény. Vytvára priestor na nekomerčnú literatúru a patrí k významným propagátorom aj českej literatúry, za čo dostal Vladimír Michal v roku 2016 cenu Cenu Gratias agit, ktorú od roku 1997 udeľuje český minister zahraničných vecí osobnostiam a organizáciám za šírenie dobrého mena Českej republiky v zahraničí.

Ján Zavarský

Ján Zavarský sa narodil 31. júla 1948 v Banskej Bystrici. V roku 1967 absolvoval Strednú školu umeleckého priemyslu v Bratislave. Následne pokračoval v štúdiu scénografie na Vysokej škole múzických umení (VŠMU), ktoré ukončil v roku 1974. Ešte počas vysokoškolských štúdií pôsobil ako scénograf v Krajevom divadle Nitra (od roku 1979 Divadlo Andreja Bagara) a v Štátnom bábkovom divadle v Bratislave.

Vo februári 1974 sa spolu s Milošom Lakym a Stanom Filkom podieľal na odvážnom výstavnom experimente - inštalácii Bieleho priestoru v bielom priestore v Dome umenia v Brne, ktoré sa stalo kľúčovým dielom slovenského a stredoeurópskeho umenia druhej polovice 20.

storočia.

Od roku 1979 pôsobil ako scénograf v Divadle pre deti a mládež v Trnave a v rokoch 1996 až 2018 aj ako umelecký šéf divadla. Od roku 1981 pravidelne spolupracuje s Divadlom Husa na provázku v Brne.

Scénografická tvorba Jána Zavarského mala už v začiatkoch silný intelektuálno-rationálny prvok prejavujúci sa v strohej vecnosti a funkčnosti. V slovenskom a sčasti aj v českom divadle presadzoval funkčnú scénografiu, vyrastajúcu z akčného prepojenia priestoru a hereckej reakcie, meniacu sa s narastajúcou aktivitou hercov na scéne.

Na svojom umeleckom účte má vyše 300 scénografií pre činoherné, bábkové a operné inscenácie nielen na Slovensku a v Česku, ale napríklad aj v Maďarsku, Poľsku, Nemecku, vo Švajčiarsku a v Spojených štátoch. Venuje sa tiež grafickému dizajnu, voľnej tvorbe a architektúre. Jeho diela boli prezentované na desiatkach výstav a získali viacero ocenení.

Ján Zavarský sa zaoberá aj teóriou a dejinami scénografie - napríklad je autorom publikácie Kapitoly zo scénografie (1980), ktorá je dodnes základnou scénografickou publikáciou.

Medaila prezidenta Slovenskej republiky

Sándor Beke

Sándor Beke sa narodil 26. februára 1939 v obci Čiližská Radvaň. Štúdium herectva absolvoval v roku 1963 na Vysoké škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Vzdelanie si rozšíril tiež na Vysoké škole divadelného a filmového umenia v Budapešti, kde študoval do roku 1967.

Ako herec Maďarského oblastného divadla v Komárne (dnešné Jókaiho divadlo) pôsobil v rokoch 1958 - 1959 a 1963 - 1964. Od roku 1967 až 1969 bol režisérom v komárňanskom Maďarskom oblastnom divadle a svojím režisérskym prístupom vniesol na túto scénu modernejšie divadelné postupy. V roku 1969 založil košické Divadlo Thália, kde pôsobil aj ako umelecký šéf.

Od roku 1976 pracoval v Maďarsku, kde bol v rokoch 1976 - 1978 riaditeľom Národného divadla v Miškolci. Riaditeľom Divadla Józsefa Katona v Kecskeméte bol v rokoch 1978 - 1984. Na poste divadelného riaditeľa pôsobil v rokoch 1984 - 1990 v Budapeštianskom komornom divadle (Budapesti Kamaraszínház).

V rokoch 1990 až 1994 sa ako režisér vrátil na dosky Jókaiho divadla v Komárne a v rokoch 2001 - 2010 bol Sándor Beke režisérom a umeleckým konzultantom košického Divadla Thália.

Agnieszka Hollandová

Popredná poľská filmová režisérka a scenáristka Agnieszka Hollandová sa narodila 28. novembra 1948 vo Varšave. Pražskú Filmovú a televíznu fakultu Akadémie múzických umení (FAMU) absolvovala v roku 1971.

Svoju kariéru začala ako asistentka réžie známych osobností poľskej kinematografie Krzystofa Zanussiho a Andrzeja Wajdu. Jej prvým samostatným filmom bola snímka Provinciální herci (Aktorzy Prowincjonalni, 1978), ktorá získala v roku 1980 na filmovom festivale v Cannes medzinárodnú cenu poroty.

Krátko pred vyhlásením výnimočného stavu v rodnej krajine a emigráciou na Západ natočila ešte dva filmy Horúčka (Goraczka, 1980) a Osamelá žena (Kobieta samotna, 1981).

Nomináciu na Oscara za najlepší zahraničný film získala za drámu Bittere Ernte (Angry Harvest, 1985), ktorá zobrazuje osudy židovských žien počas druhej svetovej vojny.

Za najlepšie dielo Agnieszky Hollandovej sa považuje film Európa, Európa (1991) nakrútený podľa životopisu Solomona Perela, židovského mladíka, ktorý uteká z fašistického Nemecka do časti Poľska okupovanej Sovietskym zväzom, kde po zajatí presvedčí nemeckého dôstojníka, že je sám Nmec, a tak ho pošlú na elitnú akadémiu Hitlerjugend. Film vyhral prestížny Zlatý glóbus a režisérke priniesol druhú oscarovú nomináciu za najlepší zahraničný film.

Svetoznáma poľská režisérka úzko spolupracuje tiež so slovenskými i českými filmovými tvorcami, ako napríklad na filme Jánošík - Pravdivá história (2009). Podľa scenára Štěpána Hulíka natočila drámu o upálení Jana Palacha nazvanú Hořící keř (2013) a jej režijný rukopis nesie aj strhujúci životopisný príbeh Šarlatán (2020) inšpirovaný životnou drámou liečiteľa Jána Mikoláška.

K viacerým slovenským tvorcom má veľmi blízky, osobný vzťah a netají sa tým, že Slovensko jej prirástlo k srdcu.

smi ki tur

Autor: SMI

Tip na víkend: Príďte si vymeniť rastlinu na „plant“ swap alebo sa naučiť, ako ju presádzať

26. 6. 2021, 11:20, Zdroj: aktuality.sk, Vydavateľ: Ringier Axel Springer, Autor: Jana Kristeková, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Užívateľov za deň: 741.7 tis. GRP: 16,48 OTS: 0,16 AVE: 1873,99 Eur

Parky a záhrady počas víkendu opäť ukážu aj bežne neprístupné miesta, spoznať ich môžete aj cez sprevádzané prehliadky.

Víkend otvorených parkov a záhrad začína ako lokálna akcia v Bratislave, dnes už sa koná po celom Slovensku. Parky a záhrady sa otvoria v čase, keď je vegetácia parkov bohato zakvitnutá. Navštíviť ich môžete počas posledného júnového víkendu - od piatku do nedele denne od 10.h do 18.h.

Pri vstupe sa môžete rozhodnúť, aké vstupné zaplatíte. Môže byť voľné, dobrovoľné, platené alebo len za prehliadku. Počet návštevníkov na prednáškach a aktivitách však bude limitovaný.

Pozreli sme sa na to, ako bude podujatie prebiehať, čo potrebujete vedieť, a vybrali zopár zaujímavých priestorov z celého Slovenska.

Exotické trofeje, mäsožravé rastlinky aj mágia

Zaujímavosťou podujatia je, že návštevníci budú môcť nahliadnúť aj do tých parkov a záhrad, ktoré počas dňa nie sú bežne prístupné verejnosti.

Napríklad v Betliari sa verejnosť dozvie o zaujímavej stavbe pod názvom Bosniak, ktorá v 19. storočí slúžila grófovi Emanuelovi I. Andrásymu ako priestor pre vystavenie jeho exotických trofejí. Komentované prehliadky parku sa uskutočnia v sobotu (26. 6.) o 11.00 a 15.00 h a v nedeľu (27. 6.) o 13.00 a 15.00 h. Park pri betliarskom kaštieli môže verejnosť využiť nielen počas tohto víkendu, ale aj počas celého leta na pikniky, múzeum totiž ponúka možnosť zapožičania diek, plného piknikového koša či športových potrieb.

Návštevníci martinského Slovenského národného múzea zase budú môcť obdivovať mäsožravé rastliny a dozvedia sa niečo o svätajánskej mágii a bylinkách. Zoznámia sa aj s históriou tretej najstaršej botanickej záhrady na Slovensku a s jej rastlinnými obyvateľmi. Komentované prehliadky trvajú približne hodinu a budú sa začínať o 13.30, 14.15, 15.00, 15.45, 16.30 a 17.15 h. Novinkou bude tzv. plant swap, v rámci ktorého si budú môcť návštevníci vymeniť alebo kúpiť rastliny za symbolický poplatok 1 euro.

Návštevníci botanickej záhrady v Tatranskej Lomnici sa zase dozvedia všetko o jedinečnej tatranskej flóre, ale i faune, ktorá je takisto súčasťou záhrady. V piatok čakajú na návštevníkov komentované prehliadky botanickej záhrady, pripravené sú tiež ukážky pikírovania (rozsádzanie) rastlín. Pre najmenších sú pripravené tvorivé dielne, poskladať si môžu napríklad i drevené 3D puzzle. Botanická záhrada je však otvorená nielen počas tohto víkendu, ale počas celej sezóny, ktorá potrvá do 19. septembra.

Zapojia sa mestské parky aj záhrady známych kaštieľov

V názve podujatia sa síce spomínajú len záhrady a parky, no prístupného je toho oveľa viac. Navštíviť sa budú dať verejné i súkromné ovocné sady, arboréta, botanické záhrady, záhradky, komunitné záhrady či zelené námestia. Proste čokoľvek, čo zaujme históriu, príbehom, prístupom, zvlhľadom alebo vzácnymi rastlinami. Výber je rozmanitý.

Do podujatia sa zapája čoraz viac záujemcov, i tento rok to budú desiatky miest z celého Slovenska. Budú medzi nimi menej známe lokality, a tiež také, ktorými bežne prechádzame, len sa tentoraz o nich niečo dozvieme a spoznáme ich trochu inak.

Medzi tie najobľúbenejšie sa zaradia tie, kam sa inak návštevníci nedostanú. Patria sem napríklad záhrada pri veľvyslanectve ruskej federácie či Lisztova záhrada v Bratislave, kde bude podujatie súčasťou presunutých Bratislavských mestských dní.

Prostredníctvom atraktívneho programu môžu návštevníci spoznať z inej stránky napríklad aj SNG Kaštieľ Strážky, Botanickú záhradu pri **UPJŠ** v Košiciach, SNG Schaubmarov Mlyn, Francúzsky park v Markušovciach, Zámocký park v Hlohovci, Historický park kaštieľa Betliar či Hunyadyovský park v Mojmírovciach.

O podujatí

Podujatie Víkend otvorených parkov a záhrad sa na Slovensku tento rok uskutoční už po 13. krát. Zapojiť sa plánuje viac ako 100 parkov a záhrad, ktoré odhalia nielen svoje čarovné prírodné zákutia, ale aj množstvo zaujímavostí zo svojej histórie i súčasnosti.

Založila ho nezisková organizácia Národný trust, aby ukázala ľuďom krásu našich (historických) parkov a záhrad, ale aj ich význam, prácu tých, ktorí sa o ne starajú a nutnosť ich ochrany.

Zoznam všetkých lokalít, ako aj podmienky ich návštevy, informácie o programe a nutnosti prihlásenia sa vopred, sú uvedené na stránke podujatia.

O autorke

Objavuje kúty našej planéty na zaoceánskej lodi. Ďalšie jej príbehy z ciest a nevšedných miest nájdete na jej blogu [Lod'ou po svete](#) .

Marek Vagovič Šéf investigatívneho tímu [Aktuality.sk](#)

Vážime si vašu podporu! Jedine vďaka vám ostáva náš obsah naďalej odomknutý aj pre ľudí, ktorí si to finančne nemôžu dovoliť.

#SpajaNasZodpovednost

Autor: Jana Kristeková

FOTO Tornádo zabilo tehotnú Slovenku (†33): Toto je päť obetí, ktoré usmrtil ničivý živel v Česku! [☑](#)

📅 27. 6. 2021, 11:30, Zdroj: [topky.sk](#) [☑](#), Vydavateľ: Zoznam, s.r.o., Sentiment: Negatívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Užívateľov za deň: 459,5 tis. GRP: 10,21 OTS: 0,10 AVE: 1673,83 Eur

Zdroj: LinkedIn Martina C, HZS, Twitter/Oscar

pred 2 hodinami

PRAHA - Búrky s krúpami a tornádom zničili v noci zo štvrtka na piatok na Břeclavsku a Hodonínsku približne 1200 domov a vyžiadali si päť životov. Dve desiatky zranených stále zostávajú v nemocničnej starostlivosti. Medzi obeťami je aj tehotná Slovenka Martina, dcéra známeho hudobníka či mladík, ktorého zabila lampa. Ďalší zosnulý muž napríklad prišiel do oblasti na predĺžený víkend.

MIMORIADNE Žena v Česku zachytila tornádo na neuveriteľnom VIDEU: Nakrútila, ako sa vrhlo na jej dom!

1. Tehotná Slovenka Martina

Prvou oficiálne potvrdenou obeťou tornáda bola práve Slovenka Martina, pôvodom z Prešova, momentálne bývajúca v českej obci Lužice, ktorá patrí medzi miesta najviac zasiahnuté živlom. Informáciou o úmrtí našej občianky potvrdilo aj ministerstvo zahraničných vecí a rodine vyjadrilo sústrasť.

"Podľa našich zistení bola mladá žena, ktorá zahynula pod kovovou konštrukciou, pôvodom Prešovčanka, žijúca v Českej republike. Jej ešte nenarodené bábätko náraz kovovej konštrukcie tiež neprežilo. Martina bola dcérou známeho hudobníka, Františka Cmara zo skupiny Mloci," informoval na svojej stránke prešovský Korzár .

Podľa životopisu zverejneného na internete Martina vyštudovala program Britské a americké štúdia na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Po škole istý čas pracovala ako lektorka anglického jazyka, potom pôsobila v organizácii British Council ako hlavný invigilátor a ako web content publisher pre britskú spoločnosť v Brne.

2. Muž (†64) z časti Pánov v Hodoníne

Starší muž zomrel podľa českého Blesku v zrútenom domčeku, bývalej hájovni. "Otec sa tu pritom veľa nadrel, renovoval ho, tak sa tešil na dôchodok, ako si to tu užije. Je to strašne smutné," povedal syn zosnulého Ondřej (42).

"Bol to môj strýko, brat mojej mamičky, tá je z toho samozrejme v úplnom šoku, je na tom veľmi zle. Zažil som veľa, pôsobil som na mnohých miestach vo svete, ale toto je proste niečo neskutočné, nenachádzam slová," smútil aj synovec Ivo.

Zdroj: FOTO TASR - Vladimír Miček

3. Vinár Jan z Moravskej Novej Vsi

Blesku úmrtie muža, presláveného okrem iného svojimi cabernetmi, potvrdili dva nezávislé zdroje z obce. "Je to taká hrôza, že si to ani nechcem pripomínať alebo o tom hovoriť," povedala žena zo susedstva.

Zdroj: TASR - Vladimír Miček

4. 21-ročný mladík

Tornádo si vyžiadalo aj život iba 21-ročného mladíka, ktorého počas vyčíňania tornáda zasiahla letiaca lampa. Zomrel po prevoze do brnianskej nemocnice.

5. Muž prišiel na predĺžený víkend

Zatiaľ poslednou známou obeťou je muž, ktorý prišiel na Slovácko z valašského Rožnova pod Radhoštěm a chcel tu stráviť predĺžený víkend.

Galéria

Prezidentka udelila vyznamenania 24 osobnostiam [🔗](#)

📅 27. 6. 2021, 21:15, Zdroj: [teraz.sk](#) [🔗](#), Autor: TASR, Sentiment: **Positívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**
Užívateľov za deň: **37.5 tis.** GRP: **0,83** OTS: **0,01** AVE: **669,94** Eur

Na snímke prezidentka SR Zuzana Čaputová počas slávnostného ceremonálu udeľovania štátnych vyznamenaní osobnostiam z rôznych oblastí spoločenského života v budove Slovenskej filharmónie 27. júna 2021 v Bratislave. Foto: TASR - Jaroslav Novák

Na ceremonii sa zúčastnili aj predseda Národnej rady SR Boris Kollár (Sme rodina), predseda vlády Eduard Heger (OĽANO), viacerí ministri a ďalší predstavitelia verejného života.

aktualizované

včera 22:15

Bratislava 27. júna (TASR) - Prezidentka SR Zuzana Čaputová ocenila v nedeľu 24 osobností spoločenského, kultúrneho, ako aj športového života, z toho piatich in memoriam. Štátne vyznamenania udelila prezidentka ôsmim ženám a 16 mužom v budove Slovenskej filharmónie v Bratislave.

Na ceremonii sa zúčastnili aj predseda Národnej rady SR Boris Kollár (Sme rodina), predseda vlády Eduard Heger (OĽANO), viacerí ministri a ďalší predstavitelia verejného života.

Rad Bieleho dvojkříža III. triedy získal český právnik, ktorý dával najavo svoj nesúhlas, ak sa politická moc dopúšťala nezákonností, Pavel Rychetský. Ocenenie získal za mimoriadne zásluhy o rozvoj vzťahov medzi Českou a Slovenskou republikou v oblasti práva a ústavného súdnictva.

Radom Ľudovíta Štúra I. triedy in memoriam ocenila prezidentka hokejistu Pavla Demitru. Ten zahynul v septembri 2011 počas tragickej udalosti pri ruskom meste Jaroslavl', kde sa zrútilo lietadlo, na palube ktorého sa nachádzal celý tím Lokomotiv Jaroslavl' z KHL. Rad Ľudovíta Štúra I. triedy získal Rudolf Chmel za mimoriadne zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu či trénerka krasokorčuľovania rakúskeho pôvodu Hilda Múdra, ktorej zverencom bol najúspešnejší slovenský krasokorčuľiar Ondrej Nepela. Prezidentka jej ocenenie udelila za zásluhy v oblasti športu a za šírenie dobrého mena Slovenska v zahraničí, ocenenie prevzal jej syn.

Rad Ľudovíta Štúra II. triedy si prevzali vedec Pavol Čekan najmä za zásluhy v oblasti vývoja a výroby testov na vírus SARS-CoV-2 a hokejový obranca Zdena Chára za zásluhy v oblasti športu a šírenie dobrého mena SR.

Hlava štátu udelila Rad Ľudovíta Štúra III. triedy za zásluhy o rozvoj Slovenska v oblasti kultúry a umenia hudobnému skladateľovi a vysokoškolskému pedagógovi Vladimírovi Godárovi. Za zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu udelila Čaputová toto ocenenie in memoriam Chavive Reickovej. Prevzala si ho aj Anna Šestáková za zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu. Za zásluhy v sociálnej oblasti, najmä v oblasti psychologickú starostlivosť o rodiny s deťmi s postihnutím zo sociálne znevýhodneného prostredia si ocenenie prevzala psychologička Magdaléna Špotáková. Ocenenie získal aj literárny vedec a publicista Milan Šútovec za zásluhy o demokraciu a rozvoj, za ľudské práva a slobody a ich ochranu. In memoriam získal Rad Ľudovíta Štúra III. triedy aj Károly Tóth za zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu, ako aj za podporu interetnického a interkultúrneho porozumenia.

Kríž Milana Rastislava Štefánika I. triedy in memoriam získal stredoškolský pedagóg Jaroslav Budz, ktorý sa snažil zabrániť útoku v Spojenej škole na Ulici M. R. Štefánika vo Vrútkach, pri ktorom zahynul na následky zranení spôsobených páchatelom.

Pribinov kríž II. triedy si odniesli folkloristka, tanečná pedagogička a choreografka Helena Jurasovová za celoživotné zásluhy v umelecko-vzdelávacej činnosti v oblasti detského scénického folklorizmu. Ocenenie si prevzal aj Ivan Štrpka za zásluhy o mimoriadny kultúrny rozvoj SR a in memoriam ho získal Dezider Ursiny za zásluhy o kultúrny rozvoj SR.

Vyznamenanie Pribinov kríž III. triedy si prevzal Vasiľ Jabur za zásluhy pri kodifikácii rusínskeho jazyka, priekopníčka paliatívnej medicíny Kristína Krížanová a Ivan Leitman za zásluhy o sociálny rozvoj SR. Vladimíra Michala a Jána Zavarského ocenila prezidentka za zásluhy o kultúrny rozvoj SR. Prevzala si ho aj Agnesa Horváthová za zásluhy o sociálny rozvoj SR.

Štátne vyznamenanie Medailu prezidenta SR Čaputová udelila za zásluhy o rozvoj SR v oblasti kultúry a umenia Sándorovi Bekemu a poľskej filmovej režisérke a scenáristke Agnieszke Hollandovej za mimoriadne zásluhy o rozvoj SR v oblasti kultúry a umenia.

Udeľovanie vyznamenaní, najmä štátnych, je významnou formou uznania zásluh občanov SR aj iných štátov. Ide o morálne a spoločenské ocenenie vynikajúcich jednotlivcov, výnimočne aj vojenských útvarov a vojenských zväzkov, ktoré majú zástavu.

Právo udeľovať štátne vyznamenania patrí k tradičným kompetenciám hláv štátov. Štátne vyznamenania sú rady (vyššie) a kríže (nižšie). Prezident udeľuje aj Rad Andreja Hlinku.

TASR prináša pri tejto príležitosti profily vyznamenaných:

Rad Bieleho dvojkríža III. triedy

Pavel Rychetský

Pavel Rychetský sa narodil 17. augusta 1943 v Prahe v rodine advokáta. V roku 1966 promoval na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej (UK) v Prahe. O rok neskôr zložil rigoróznú skúšku a vykonal sudcovskú justičnú skúšku.

V roku 1966 nastúpil ako súdny čakať na Mestskom súde v Prahe. Na súde začali proti nemu trestné stíhanie v súvislosti s protestmi proti politickým procesom a súd musel preto opustiť. Odišiel na Katedru občianskeho práva Právnickej fakulty UK v Prahe, kde pôsobil ako odborný asistent. Po okupácii Československa musel aj fakultu opustiť a po niekoľkomesačnej nezamestnanosti pracoval až do Nežnej revolúcie v roku 1989 ako podnikový právnik.

Pavel Rychetský sa v rokoch normalizácie aktívne zapojil do aktivít občianskeho odporu proti komunistickej moci. Bol spoluzakladateľom a jedným z prvých signatárov Charty 77 a v roku 1989 spoluzakladal Občianske fórum (OF). V rokoch 1996 až 2003 bol senátorom za českých sociálnych demokratov (ČSSD) vo volebnom obvode číslo 12 (Strakonice).

Za generálneho prokurátora Českej republiky (ČR) bol menovaný 8. januára 1990 a od júna 1990 do júla 1992 zastával post podpredsedu československej vlády a predsedu Legislatívnej rady vlády. Od júla 1998 do augusta 2003 bol vicepremiérom českej vlády a od októbra 2000 do februára 2001 a od júla 2002 do 5. augusta 2003 pôsobil aj ako minister spravodlivosti ČR.

Od 6. augusta 2003 je JUDr. Pavel Rychetský, dr. h. c. druhé obdobie predsedom Ústavného súdu Českej republiky.

Na snímke vľavo prezidentka SR Zuzana Čaputová, vpravo Pavel Rychetský si preberá štátne vyznamenanie Rad Bieleho dvojkríža III. triedy za mimoriadne zásluhy za mimoriadne zásluhy o rozvoj vzťahov medzi Českou republikou a Slovenskou republikou.

Foto: TASR - Jaroslav Novák

Rad Ľudovíta Štúra I. triedy

Pavol Demitra (in memoriam)

Jeden z najslávnejších slovenských hokejistov Pavol Demitra sa narodil 29. novembra 1974 v Dubnici nad Váhom. S hokejom začínal ako 6-ročný v Spartaku ZŤS Dubnica. Vrcholovú hokejovú kariéru začal písať v sezóne 1992/1993 v Dukle Trenčín. Už v nasledujúcej sezóne debutoval v NHL, v ktorej odohral 16 sezón. Bol trojnásobným účastníkom Zápasu hviezd NHL (1999, 2000 a 2002) a od roku 2000 držiteľom Lady Byng Memorial Trophy, prestížnej ceny pre hokejistov so športovou virtuozitou a zmyslom pre džentlmenstvo na ľade i mimo neho.

Mimoriadne kreatívna tridsaťosmička (Pavol Demitra nosil dres s číslom 38), hokejový umelec a džentlmen začal obliekať reprezentačný dres od roku 1996. Zúčastnil sa na šiestich majstrovstvách sveta, troch zimných olympiádach a dvakrát na Svetovom pohári, pričom celkovo odohral 77 zápasov a strelil 27 gólov. Jeho kariéru zdobí bronz z majstrovstiev sveta (MS) 2003 vo Fínsku a rovnaký kov aj z MS juniorov 1993 (ešte v drese ČSFR).

Posledným klubom, v ktorom hrával, bol ruský Lokomotiv Jaroslavl', a práve pôsobenie v tomto klube sa mu stalo osudným. Niekdajší kapitán slovenskej reprezentácie a jedna z najväčších slovenských športových osobností Pavol Demitra zomrel 7. septembra 2011 pri havárii lietadla Jak-42, pri ktorej zahynul v Rusku celý hokejový tím.

Do siene slávy Slovenského zväzu ľadového hokeja uviedli Pavla Demitru, prezývaného "Demo", 6. júna 2012.

Na snímke vľavo prezidentka SR Zuzana Čaputová, vpravo Mária Demitrová preberá štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy in memoriam za mimoriadne zásluhy v oblasti športu a za mimoriadne šírenie dobrého mena Slovenskej republiky v zahraničí za manžela Pavla Demitru počas slávnostného ceremonálu udeľovania štátnych vyznamenaní osobnostiam z rôznych oblastí spoločenského života v budove Slovenskej filharmónie 27. júna 2021 v Bratislave.

Foto: TASR - Jaroslav Novák

Rudolf Chmel

Rudolf Chmel sa narodil 11. februára 1939 v Plzni, ale od roku 1941 vyrastal na Slovensku. Po maturite na gymnáziu v Poprade študoval v rokoch 1956 – 1961 slovenčinu a ruštinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Po skončení štúdia pôsobil v Slovenskej akadémii vied (SAV) v Bratislave, kde pracoval v ústave slovenskej literatúry (1961 - 1963), ústave svetovej literatúry a jazykov (1964 – 1972) a v literárnovednom ústave (1973 - 1982). Od roku 1982 bol tajomníkom Zväzu

československých spisovateľov v Prahe a v rokoch 1988 - 1989 šéfredaktorom Slovenských pohľadov.

V rokoch 1990 - 1992 pôsobil ako československý veľvyslanec v Maďarsku. Po návrate na Slovensko pracoval v SAV a bol vedúcim Kabinetu maďarskej literatúry a jazyka na FiF UK v Bratislave. Od roku 1994 bol vedúcim Kabinetu slovakistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. V rokoch 1993 - 2000 bol prezidentom Nadácie otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation a od roku 2000 šéfredaktorom mesačníka OS. Riaditeľom Ústavu slavistických a východoeurópskych štúdií na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej bol v rokoch 2006 - 2011.

V roku 2002 kandidoval za Alianciu nového občana (ANO) za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR). Poslanecký mandát si neuplatňoval, lebo od októbra 2002 do mája 2005 zastával post ministra kultúry SR. Po odchode z vlády bol do 5. apríla 2006 poslancom NR SR.

Do strany Most-Híd vstúpil v roku 2009 a stal sa jej podpredsedom. Od 8. júla 2010 do 4. apríla 2012 zastával funkciu podpredsedu vlády SR pre ľudské práva a menšiny v kabinete Ivety Radičovej. Vo voľbách v roku 2012 opäť úspešne kandidoval za poslanca NR SR.

Je autorom viacerých kníh z oblasti literárnej vedy, ako Literatúry v kontaktoch (1972), Kritika a kontinuita (1975), Hodnoty a čas (1978), Dejiny v dejinách (1981), Sondy (1983), Paralely a konfrontácie (1986) či Dejiny slovenskej literárnej kritiky (1991). Ako esejista sa predstavil v publikáciách Moja maďarská otázka (1996), Moje slovenské pochybnosti (2004), Romantizmus v globalizme: Malé národy – veľké mýty (2009) alebo Slovenský komplex (2010).

Od roku 2009 je nositeľom Ceny ministrov zahraničných vecí Slovenskej republiky Miroslava Lajčáka a Maďarskej republiky Kingy Gönczovej Za porozumenie a dobré susedstvo.

Na snímke vľavo prezidentka SR Zuzana Čaputová, vpravo Rudolf Chmel si preberá štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy za mimoriadne zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu.

Foto: TASR - Jaroslav Novák

Hilda Múdra

Legendárna slovenská trénerka krasokorčuľovania Hilda Múdra sa narodila 1. januára 1926 vo Viedni v rodine učiteľa pod menom Hildegard Klimpel. Ako členka Viedenskej ľadovej revue sa dostala aj na Slovensko, kde stretla Jozefa Múdreho. Na jeseň 1947 mali svadbu v bratislavskom Modrom kostolíku a do nových dokladov si dala zapísať krstné meno Hilda a priezvisko Múdra.

Na ľad sa vrátila až v prvej polovici 50. rokov ako dvojnásobná mamička (v roku 1949 sa jej narodila dcérka Dagmar a o rok syn Pavol). Najskôr ako tanečníčka bratislavskej ľadovej revue a následne ako trénerka.

Jej zverencom bol aj najslávnejší slovenský športovec 20. storočia a olympijský víťaz Ondrej Nepela, s ktorým sa prvýkrát stretla, keď mal sedem rokov. Nepela jej už o osem rokov ako deviatak na ďalších majstrovstvách Európy (ME) v Bratislave (1966) venoval k štyridsiatke prvú, bronzovú medailu. Odvtedy stál na piedestále na každom európskom šampionáte. A od roku 1969 aj na každom svetovom. Za päť rokov (1969 – 1973) vyhral všetko, čo sa dalo. Získal desať zlatých medailí: jednu na zimných olympijských hrách (ZOH) (1972), tri na MS (1971 – 1973), päť na ME (1969 – 1973) a jednu na Svetovej zimnej univerziáde (1970).

Ondreja Nepelu viedla 15 rokov, pričom jej zverencami boli aj ďalší úspešní slovenskí krasokorčuľari, ako napríklad Marián Filc, Jozef Sabovčík, Miroslav Šoška, či v začiatkoch Agnesa Búřilová.

Rad Ľudovíta Štúra II. triedy

Pavol Čekan

Pavol Čekan sa narodil 25. marca 1979 v Prešove. Od ôsmej triedy základnej školy vedel, že sa chce venovať prírodným vedám. V rodnom meste absolvoval Gymnázium Jána Adama Raymana, ktoré reprezentoval na chemických olympiádach. V mladosti sa venoval hudbe i spevu a je milovníkom slovenského folklóru.

Po skončení stredoškolského štúdia sa hlásil na Slovensku na vysokoškolské štúdium medicíny. Keďže na prijímacích pohovoroch neuspel, rozhodol sa odísť do zahraničia. Rok strávil v Spojenom kráľovstve a potom išiel študovať na Island. Štúdium biochémie ukončil na University of Iceland a dostal ponuku na doktorandské štúdium na Islande a zároveň v Spojených štátoch - v Seattli na Washingtonskej univerzite.

Po šiestich rokoch ukončil doktorandské štúdium a v roku 2009 dostal ponuku na miesto odborného asistenta na Rockefellerovej univerzite v New Yorku. V nej sa venoval RNA biológii a molekulárnej patológii a tiež spolupracoval na vývoji nových patentovaných diagnostických metód.

V roku 2013 začal pracovať v prestížnom americkom Národnom onkologickom inštitúte ako výskumný pracovník v odbore bunkovej a rakovinovej biológie. Po návrate na Slovensko založil v roku 2016 spoločne s Vladimírom Wolfom a Petrom Kiliánom biotechnologickú spoločnosť MultiplexDX, ktorá výrazne posúva diagnostiku rakoviny.

V poslednom období sa stal Ing. Pavol Čekan, PhD. známym participáciou na projekte výroby PCR testu na detekciu SARS-CoV-2 a je členom Vedeckej poradnej rady Ministerstva zdravotníctva SR.

Zdeno Chára

Zdeno Chára sa narodil 18. marca 1977 v Trenčíne. S hokejom začínal v Dukle Trenčín, ale vysokou postavou vyvolával u trénerov nedôveru. V juniorskem tíme Dukly Trenčín sa pre príliš vysokého Cháru nenašlo stále miesto, a tak skončil v druholigových Piešťanoch. Tam si ho všimol český hráčsky agent Jaromír Henyš, vďaka ktorému sa v 18 rokoch dostal do klubu Sparta Praha.

Po roku strávenom v Prahe sa rozhodol odísť do zámoria na vstupný draft NHL. Z 56. miesta si ho vybral v roku 1996 klub New York Islanders. Debut v NHL v drese Islanders absolvoval v roku 1997. Z New Yorku sa v roku 2001 presunul do Ottawy Senators, odkiaľ v roku 2006 prestúpil do Bostonu Bruins, kde sa vypracoval nielen na rešpektovaného hráča, ale i na kapitána tímu.

V drese "medvedov" získal v roku 2009 ako prvý Slovák v NHL Norrisovu trofej pre najlepšieho obrancu. V sezóne 2010/2011 vybojoval ako prvý slovenský kapitán tímu NHL Stanleyho pohár a zároveň sa po Nicklasovi Lidströmovi stal druhým európskym kapitánom, ktorý dosiahol tento úspech. V roku 2011 získal tiež trofej Marka Messiera, ktorá sa v NHL udeľuje hokejistovi za výnimočné vodcovské schopnosti na ľade a aj mimo neho. Ako líder priviedol Boston ešte dvakrát (2013, 2019) do finále Stanleyho pohára. V Bostone strávil 14 rokov, počas ktorých Cháru, prezývaného "Big Z", päťkrát vybrali na Zápas hviezd NHL (2004, 2007, 2008, 2009, 2011) a dvakrát zaradili do All Stars tímu NHL (2004, 2009). V roku 2020 prestúpil do Washingtonu Capitals.

Úspešnú kariéru Zdena Cháru, najvyššieho (205 centimetrov) hokejistu v histórii NHL či majiteľa najtvrdšej strely z rokov 2007, 2008, 2009, 2011 a 2012, zdobia dve medaily z majstrovstiev sveta. V roku 2000 si z Petrohradu odniesol striebro a v roku 2012 si v pozícii kapitána národného tímu priniesol z Helsínk medailu rovnakého lesku.

V ankete Zlatý puk sa stal v rokoch 2009, 2011, 2012, 2013, 2018, 2019 najlepším slovenským hokejistom. Za najlepšieho obrancu ho v tejto ankete vymenovali v rokoch 2004, 2006, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2018.

Rad Ľudovíta Štúra III. triedy

Vladimír Godár

Vladimír Godár sa narodil 16. marca 1956 v Bratislave. Základy komponovania nadobúdala od 13 rokov počas súkromných hodín u skladateľa Petra Bartovica, ktorý ho v rokoch 1969 - 1971 uviedol aj do sveta súčasnej hudby. Na bratislavskom konzervatóriu študoval v rokoch 1971 - 1975 kompozíciu a hru na klavíri. V rokoch 1975 - 1980 študoval kompozíciu na Vysokjej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave.

Od roku 1979 do roku 1988 pôsobil ako odborný redaktor redakcie hudobní a kníh o hudbe vydavateľstva OPUS. Členom Zväzu slovenských skladateľov (od roku 1990 Spolok slovenských skladateľov v rámci Slovenskej hudobnej únie) je od roku 1984. V rokoch 1985 - 1991 bol externým pedagógom na VŠMU a počas tohto obdobia absolvoval aj študijný pobyt na viedenskej Hochschule für Musik und Darstellende Kunst (1988 - 1989).

Vedúcim redaktorom časopisu Slovenská hudba bol v rokoch 1991 - 1996 a zároveň pôsobil ako vedúci pracovník Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied (SAV). V rokoch 1993 - 1994 bol sídelným skladateľom Slovenskej filharmónie. Odborným asistentom na Katedre estetiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave bol v roku 1997 a v rokoch 1997 - 1999 pôsobil ako riaditeľ vydavateľstva sekcie Národného hudobného centra a potom bol riaditeľom vydavateľstva Scriptorium musicum. Skladbu na Akadémii umení v Banskej Bystrici vyučoval v rokoch 2001 - 2007.

Od roku 2008 je prezidentom Výboru Bratislavských hudobných slávností (BHS). Na VŠMU pôsobil v rokoch 2011 - 2015 najprv ako odborný asistent a neskôr ako docent na katedre skladby a dirigovania. Od roku 2017 je vedúci edičnej činnosti Hudobného centra.

Godárova diskografia zahŕňa viacero LP či CD nosičov. Medzi najznámejšie patria napríklad Concerto grosso: Partita (1989), Chamber music (1996), Music for Cello (1999) či medzinárodne úspešné dielo Mater (2006), alebo Querela pacis z roku 2011.

Do širšieho povedomia sa dostal aj ako autor hudby k filmom režiséra Martina Šulíka Neha, Všetko čo mám rád, Záhrada, Orbis Pictus, Krajinka, Slnečný štát, Cigán, za ktorú ho ocenili cenami Sínko v sieti či Český lev.

Je tiež nositeľom Medzinárodnej vyšehradskej ceny za rok 2009, Ceny SOZA za rok 2011 za významný podiel uvádzania domácej tvorby v zahraničí alebo Ceny Pavla Straussa (2014) za trvalý prínos v oblasti kultúry a umenia.

Chaviva Reiková (in memoriam)

Chaviva Reiková, vlastným menom Marta Reiková, sa narodila 22. júna 1914 v obci Nadabula, ktorá je dnes súčasťou mesta Rožňava. V roku 1919 sa s rodičmi presťahovala do Radvane pri Banskej Bystrici, kde v rokoch 1921 až 1929 navštevovala obecnú školu, neskôr v rokoch 1929 až 1931 aj strednú obchodnú školu, ktorú však pre nedostatok finančných prostriedkov neukončila. Od mlada bola aktívna v sionistickom hnutí. Už v Banskej Bystrici sa stala členkou sionistickej organizácie Hašomer Hacair, kde prijala nové hebrejské meno Chaviva (po hebrejsky "ľúbezňá").

Po vypuknutí druhej svetovej vojny odišla v decembri 1939 aj s manželom do Palestíny a začala úzko spolupracovať s britskou spravodajskou službou SOE (Special Operations Executive). V lete 1944 sa stala členkou elitného židovského parašutistického oddielu v rámci operácie Amsterdam, ktorá sa zapojila do bojov počas Slovenského národného povstania (SNP). Úlohou skupiny bolo uskutočňovať spravodajskú činnosť a zaisťovať rádiové spojenie pre britskú vojenskú misiu pri hlavnom veliteľstve SNP. Súčasne pomáhala židovským utečencom na povstaleckom území a organizovala únik slovenských Židov cez Maďarsko do Palestíny.

Po potlačení Povstania prešla aj ich skupina na partizánsky spôsob boja. Tábor však začiatkom novembra 1944 prepadli nacistické jednotky a Chavivu Reikovú fašisti zajali, brutálne vypočúvali a mučili. Spolu s ďalšími, približne 250 osobami židovskej národnosti ju 20. novembra 1944 v protitankovom zákope pri Kremničke zavraždili.

V Izraeli je považovaná za národnú hrdinku – v roku 1952 boli jej telesné pozostatky prevezené do Jeruzalema, kde ju pochovali s vojenskými poctami.

Mesto Banská Bystrica jej v roku 1990 udelilo čestné občianstvo a pri príležitosti nedožitých stých narodenín Chavivy Reikovej otvorilo Múzeum SNP v Banskej Bystrici v lete 2014 záhradu, ktorá nesie jej meno.

Anna Šestáková

Najstaršia členka Konfederácie politických väzňov Slovenska Anna Šestáková, rodená Ušiaková, sa narodila 2. júla 1918 v Myjave v rodine živnostníkov. Detstvo prežila s dvoma staršími bratmi a mladšou sestrou. Do školy chodila na Myjave. Časť dospievania prežila aj v Trnave a v Košiciach. Vo veku 21 rokov sa vydala za Ervína Šestáka, ktorý pochádzal z obce Okřísok na Morave. Počas druhej svetovej vojny sa im narodili dcéra Anna (1941), syn Ivan (1943) a po skončení vojny syn Pavel (1947).

Začiatkom 50. rokov minulého storočia, tri roky po prevzatí moci v Československu komunistami, sa Anny Šestákovovej, jej detí a manžela výrazne dotkli perzekúcie zo strany totalitnej moci. V septembri 1951 jej manžela pri návrate z práce zatkli príslušníci Štátnej bezpečnosti (ŠtB). Odviezli ho do vyšetrovacej väzby v Leopoldove a obvinili z protištátnej činnosti. V júni v roku 1952 ho odsúdili najprv na 20 rokov a neskôr na doživotie za údajnú vlastizradu. Ona musela ísť pracovať do traťolisovne Bratislavských elektrozávodov. ŠtB jej ponúkla spoluprácu, ktorú odmietla.

Koncom decembra 1952 dostala z ministerstva vnútra v rámci tzv. Akcie B navyše príkaz na vystažovanie z Bratislavy. Pôvodným miestom vystažovania mala byť obec Dvory nad Žitavou, napokon sa jej aj s deťmi podarilo odísť do rodiska jej manžela, do obce Okřísok. Zamestnala sa v pletiarňi Okříšky-Borovina a deti chodili do miestnej školy.

Jej manžel sa snažil o obnovenie procesu, čo sa mu 5. júna 1956 podarilo dosiahnuť. Súd zmenil jeho trest na dva roky a keďže si už odsedel päť rokov, tak ho prepustili a odišiel za rodinou. V roku 1959 sa im napokon podarilo opäť usadiť v Bratislave, kde v roku 1989 privítali novembrové udalosti, ktoré viedli k pádu totalitného režimu.

Magdaléna Špotáková

Magdaléna Špotáková sa narodila 22. decembra 1954 v Bratislave. V roku 1978 ukončila štúdium psychológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Od roku 1988 pracuje nepretržite viac ako tri desiatky rokov v bratislavskom Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP), ktorý je jediným vedeckovýskumným pracoviskom v Slovenskej republike zaoberajúcim sa problematikou psychického vývinu detí a mládeže.

Popredná slovenská detská psychologička PhDr. Magdaléna Špotáková, CSc. sa zaoberá témami integrácie a inklúzie, postojmi k minoritám, otázkami psychodiagnostiky a niektorými oblasťami kognitívneho vývinu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Svojou praxou a vedeckou činnosťou rozvinula na Slovensku poskytovanie moderných foriem pomoci pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Je spoluzakladateľkou Detského centra Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie a v rokoch 1994 až 2018 bola jeho vedúcou.

Milan Šútovec

Milan Šútovec sa narodil 12. septembra 1940 v Martine. Po maturite študoval slovenský jazyk a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Do prostredia slovenskej literatúry vstúpil v roku 1962 ako redaktor časopisu Kultúrny život. V rokoch 1963 - 1970 pôsobil v Slovenských pohľadoch a od roku 1963 pracoval ako redaktor teoretickej literatúry vo vydavateľstve Tatran. V roku 1972 nastúpil ako vedecký aspirant do Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave.

V čase Nežnej revolúcie (1989) sa angažoval v hnutí Verejnosť proti násiliu (VPN). Za poslanca Federálneho zhromaždenia (FZ) ho kooptovali v januári 1990. Po voľbách v roku 1990 sa stal poslancom Snemovne národov FZ za VPN. Súčasne bol predsedom Snemovne národov Federálneho zhromaždenia a podpredsedom FZ.

Po rozpade Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky viedol bratislavskú kanceláriu Nadácie Konrada Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung), kde pôsobil do roku 1996. Spoluzakladal slovenské centrum PEN a v rokoch 1997 – 1998 predsedal Asociácii organizácií spisovateľov Slovenska.

Na pôdu Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave sa vrátil v roku 1997, kde ako vedecký pracovník pracoval do roku 2012.

Knižne debutoval zbierkou poviedok Tieňohry (1968). V roku 1975 vydal román Muži a zbrane, na motívy ktorého napísal aj scenár pre film Súkromná vojna (1977).

Ako literárny vedec sa sústredil najmä na problematiku slovenského literárneho naturizmu. Je autorom monografií Romány a mýty (1982) a Mýtus a dejiny v próze naturizmu (2005). Výber jeho kritik vyšiel s autorským komentárom pod názvom Rekapitulácia nekapitulácie (1990), na ktorý nadviazal aj výber z recenzentskej, esejistickej, kultúrno-historickej a politickej publicistiky zo 60. až 90. rokov 20. storočia pod názvom Zo šedej zóny (1999).

Bibliografiu literárneho kritika, publicistu a esejistu tvoria tiež tituly O epickom diele (1999), Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" (1999), Demokratické ovzdušie a politický smog (2002) alebo zbierka fejtónov Maslo na našich hlavách (2011). V roku 2019 vydal encyklopedickú publikáciu s názvom Politické Slovensko.

Za dlhoročnú tvorivú a publikačnú činnosť získal viacero ocenení. Prémium vydavateľstva Slovenský spisovateľ za dielo Rekapitulácia nekapitulácie dostal v roku 1991. V roku 1999 získal Cenu Asociácie organizácie spisovateľov Slovenska za diela O epickom diele a Zo šedej zóny. Cenu E. E. Kischa za dielo Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" dostal v roku 2000.

Károly Tóth (in memoriam)

Károly Tóth sa narodil v roku 1959. Diplom pedagóga získal v roku 1983 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore dejiny - maďarský jazyk a literatúra.

Už ako študent sa zapojil do verejného života maďarskej komunity na Slovensku. Po ukončení štúdia sa stal redaktorom knižného vydavateľstva Madách, kde sa zoznámil s najvýznamnejšími predstaviteľmi vtedajšieho literárneho života. Zapojil sa aj do amatérskych divadelného hnutia, venoval sa organizovaniu klubových aktivít v Šali a v Bratislave. Bol členom literárneho zoskupenia mládeže Iródia a zakladajúcim členom Maďarského P.E.N. Clubu v Bratislave.

Ako odporca komunistického režimu sa už ako študent angažoval v činnosti Výboru pre právnu ochranu maďarskej menšiny v Československu. Bol jedným z iniciátorov dokumentu "Memorandum Maďarov na Slovensku 1988", v ktorom sa okrem poukázania na najzávažnejšie problémy maďarskej komunity rozhodne prihlásil k európskym demokratickým hodnotám.

V novembri 1989 bol zakladateľom a prvým predsedom prvého nekomunistického hnutia na Slovensku Maďarskej nezávislej iniciatívy (MNI). Ako predseda MNI a následne predseda a riaditeľ Maďarskej občianskej strany pretransformovanej z MNI hral nezastupiteľnú úlohu pri demokratickej premene maďarského spoločenstva na Slovensku i slovenskej spoločnosti vôbec.

V roku 1996 založil v Dunajskej Strede Fórum inštitút pre výskum menšín, ktorý viedol až do roku 2014. Poslaním inštitútu, ktorý má v súčasnosti takmer 50 interných a externých spolupracovníkov, je odborný výskum národnostných menšín žijúcich na Slovensku, dokumentácia ich dejín, kultúry, písomností a iných súvisiacich pamiatok.

Károly Tóth, ktorý bol jednou z dôležitých postáv demokratickej transformácie a vedeckého života na Slovensku, zomrel 10. septembra 2016 po dlhej ťažkej chorobe vo veku 57 rokov.

Križ Milana Rastislava Štefánika I. triedy

Jaroslav Budz (in memoriam)

Jaroslav Budz sa narodil 4. decembra 1957. Všeobecne známym sa stal v júni 2020 vďaka snahe zabrániť útoku v Spojenej škole na Ulici M. R. Štefánika 1 vo Vrútkach, pričom zahynul na následky zranení, ktoré mu spôsobil útočník. Obetoval vlastný život, aby zachránil životy iných. Medzi študentmi, ktorých si vedel získať najmä svojou skromnosťou a bezprostrednosťou, bol mimoriadne obľúbený. Vychoval generácie architektov, lekárov, farmaceutov, ekonómov - vždy s obrovskou pokorou a úctou ku všetkým.

V roku 2014 sa stal riaditeľom Gymnázia Jozefa Cígera Hronského a keď hrozilo škole zrušenie, medzi prvými bojoval za jej zachovanie. Napokon bolo gymnázium v roku 2015 zlúčené so Základnou školou s materskou školou na Ulici M. R. Štefánika 1 do spojenej školy, ktorá vznikla 1. septembra 2015 v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Vrútky. Jaroslav Budz sa stal zástupcom riaditeľky školy pre gymnázium a mimoškolskú činnosť a na škole vyučoval matematiku a chémiu.

K útoku v spojenej škole vo Vrútkach došlo 11. júna 2020 predpoludním, keď do budovy násilne vnikol 22-ročný bývalý žiak školy. Nožom napadol niekoľkých pracovníkov a žiakov školy, pričom smrteľne zranil zástupcu riaditeľky školy Jaroslava Budzu, ktorý sa pokúsil ozbrojeného útočníka zastaviť.

Pribinov kríž II. triedy

Helena Jurasovová

Helena Jurasovová, rodená Blahová, sa narodila 2. júla 1933 v Bratislave v rodine profesionálnych operných spevákov Janka Blahu a Heleny Bartošovej-Schützovej. V roku 1962 absolvovala štúdium pedagogiky tanca na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Ako sólová tanečnica vo Vojenskom umeleckom súbore (VUS) pôsobila v rokoch 1952 – 1956. Začiatkom 60. rokov pracovala ako pedagogička v Ľudovej škole umenia v bratislavskej Petržalke.

V roku 1968 založila detský folklórny súbor Vienok, na čele ktorého stojí od jeho vzniku. Súbor pod jej vedením dosiahol významné úspechy na domácich i zahraničných podujatiach, napríklad striebornú medailu Folklórneho festivalu Východná alebo desaťkrát získal hlavnú cenu na celoslovenskej prehliadke detských kolektívov v Prešove. V zahraničí reprezentoval Vienok Československo, respektíve Slovensko na medzinárodných folklórnych festivaloch v Maďarsku, Poľsku, Ukrajine, Rakúsku, Taliansku, Švajčiarsku, Fínsku, Francúzsku, Kanade, ale aj v Turecku, Maroku, Portugalsku či v Macedónsku.

Helena Jurasovová, dlhoročná pedagogička VŠMU, vytvorila viaceré choreografie pre Československú televíziu a film, ako napríklad Svadba u Hrebíčkov (1973), Pozdrav z Liptova (1975) alebo Lucia (1976). Pohybovo spolupracovala na televíznom projekte My sme malí muzikanti (1977), na detskom muzikáli Medvedí deň Maťa Meteja (1979) alebo Sedemdesiat sukien mala (1981) či Tancujeme na pesničky (1986).

Ivan Štrpka

Ivan Štrpka sa narodil 30. júna 1944 v Hlohovci. Po maturite študoval v rokoch 1963 - 1969 slovenčinu a španielčinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave. Už počas štúdia pracoval ako redaktor v Kultúrnom živote a v Mladej tvorbe. V rokoch 1970 - 1971 pôsobil vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ a obdobie rokov 1971 - 1973 strávil vo vydavateľstve Tatran.

Od roku 1973 do polovice 80. rokov pracoval ako dramaturg v bratislavskom štúdiu Československej televízie. V druhej polovici 80. rokov minulého storočia pracoval na poste šéfredaktora časopisu Mladé rozlety. V rokoch 1990 - 1993 šéfoval Kultúrnemu životu a v rokoch 1999 - 2010 bol šéfredaktor v časopise Romboid.

V roku 1964 spolu s básnikmi Ivan Laučíkom a Petrom Repkom vytvorili dnes už legendárnu skupinu Osamelí bežci. Ich aktivity však ovplyvnil nástup normalizácie po roku 1969. Štrpka po knižnom debute Krátke detstvo kopijníkov (1969) stihol ešte v roku 1971 vydať zbierku Tristan tára, po ktorej sa vynúteno knižne odmlčal na desať rokov.

Po vynútenej prestávke vydal zbierku Teraz a iné ostrovy (1981) a o rok zbierku Pred premenou. V roku 1985 mu vyšla zbierka Správy z jablka a o tri roky neskôr aj kniha Všetko je v škrupinke. Po roku 1989 vydal zbierky Krásny nahý svet (1990), Rovinsko juhozápad (1995), Smrť matky (1995) a v roku 1997 zbierky Medzihry: Bábky kratšie o hlavu a Majster Mu a ženské hlasy. Ako básnické skladby sú koncipované knihy Hlasy a iné básne (2004) a Tichá ruža (2006). Zbierka básní s názvom Kam plášť, tam vietor vyšla v roku 2018.

Ako prozaik sa predstavil románom Rukojemník (1999). V knihe Křč roztvorenej dlane a iné eseje (1995) zasa sústredil články a úvahy publikované v Kultúrnom živote počas svojho porevolučného (1989) pôsobenia v redakcii a z relácie Slovenského rozhlasu Živé slová.

Okrem písania poézie sa textársky podieľal na jedenástich albumoch hudobníka a speváka Deža Ursinyho (napríklad Pevnina detstva, Nové mapy ticha, Modrý vrch, 4/4, Bez počasia, Zelená, Momentky, Do tla či Príbeh). Časť týchto textov vyšla v roku 1998 aj knižne pod názvom Modrý vrch.

Je nositeľom Ceny Ivana Kraska za debut (1969), Ceny asociácie spisovateľských organizácií Slovenska (1995), Ceny Dominika Tatarku (1997), Ceny Tatra banky za umenie (2003) alebo Ceny Jána Ondruša (2004).

Dezider Ursiny (in memoriam)

Dezider (Dežo) Ursiny sa narodil 4. októbra 1947 v Bratislave. Maturoval na Elektronickej priemyslovke v Bratislave v roku 1966. V rokoch 1967 - 1973 študoval odbor filmovej a televíznej dramaturgie na bratislavskej Vysokej škole múzických umení (VŠMU).

Väčšinu svojho života bol zamestnaný ako dramaturg v Štúdiu krátkych filmov Slovenskej filmovej tvorby Koliba (1974 - 1991).

Do povedomia hudobných fanúšikov sa zapísal už v 60. rokoch minulého storočia ako líder skupiny The Beatmen. Po rozpade skupiny v roku 1966 stál pri vzniku skupiny The Soulmen. Tá v decembri 1967 vyhrala v Prahe 1. československý beatový festival. Na EP platni jej vyšli štyri piesne Wake Up, A Sample Of Happiness, Baby Do Not Cry a I Wish I Were.

V rokoch 1968 - 1969 pôsobil spolu s Jankom Lehotským v skupine New Soulmen. Lehotského neskôr vystriedal Jaro Filip, ktorý sa na dlhé obdobie stal významným Ursinyho spoluhráčom. V roku 1969 vytvoril Ursiny aj s Filipom skupinu Provisorium a o štyri roky neskôr vydal prvú LP platňu Provisorium.

Po skončení štúdiá na VŠMU nastúpil v roku 1974 ako dramaturg Slovenskej filmovej tvorby na Kolibe. V tomto období sa začala jeho spolupráca s básnikom a textárom Ivanom Štrpkom. Z ich spolupráce vzišlo 11 kultových albumov - prvým bola Pevnina detstva (1978) a posledným albumom bol Príbeh (1994).

Skladateľský talent predviedol Ursiny aj ako autor hudby k legendárnemu muzikálu Neberte nám princeznú (1981), v ktorom hlavné postavy stvárnil Marika Gombitová a Miro Žbirka a texty piesní napísal Ján Štrasser. Ako tvorca dokumentárnych filmov sa predstavil snímkami Gajdoš Antalík (1982, spolu s Mariánom Urbanom), Vôňa života (1986), O rakovine a nádeji (1991), Dom Matky Terezy (1992), Obrázky z výletu za plot blázince (1994) alebo Času je málo a voda stúpa (1997, spolu s Ivanom Brachtlom).

Skladateľ, hudobník, spevák a dokumentarista Dežo Ursiny zomrel na následky rakoviny 2. mája 1995 v Bratislave vo veku 47 rokov.

Pribinov kríž III. triedy

Agnesa Horváthová

Rodáčka z Bratislavy, vyštudovala žurnalistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK). Vo svojej novinárskej tvorbe sa ako dopisovateľka rómskych novín a časopisov venovala predovšetkým rómskej téme. Neskôr, v rámci Nadácie pre podporu občianskych aktivít, viedla aktívne Rómky a Rómov k tomu, aby sa angažovali pri pomoci rómskym komunitám.

Vďaka svojej pokojnej osobnostnej sile významne prispela k založeniu Fondu sociálneho rozvoja, ktorý vytvoril priestor na realizáciu kľúčových nástrojov podpory ľudí v núdzi - terénnych sociálnych pracovníkov, asistentov na školách a komunitných centier, ktoré fungujú doteraz.

Odkaz jej prístupu, ktorý je založený na vzájomnom porozumení a ľudskosti, charakterizuje aj prácu občianskeho združenia Romano kher – Rómsky dom, ktorý založila v roku 2007 a ktoré sa snaží prepájať deti zo slovenského, rómskeho a maďarského prostredia.

Poslaním organizácie je zbieranie, spracovanie a distribúcia informácií, dát, dokumentov a publikácií o Rómoch pre Rómov a pre majoritnú spoločnosť za účelom lepšej informovanosti o Rómoch, posilnenia identity Rómov, zlepšenia vzdelanostnej úrovne Rómov a zlepšenia spolunažívania Rómov a majoritnej spoločnosti.

Vasiľ Jabur

Vasiľ Jabur sa narodil 28. októbra 1936 v Stakčíne, v okrese Snina. Jeden z hlavných tvorcov a kodifikátorov rusínskeho jazyka na Slovensku študoval v rokoch 1954 - 1958 ruský a ukrajinský jazyk na Vysokej škole ruského jazyka a literatúry v Prahe. Ako odborný asistent pôsobil v rokoch 1961 - 1977 na Katedre ruského jazyka Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika (**UPJŠ**). Do roku 1987 bol odborným asistentom na Katedre jazykov **UPJŠ** a v rokoch 1988 - 1992 prednášal na Katedre rusistiky a západnej filológie Pedagogickej fakulty v Nitre.

Na Fakulte humanitných vied Vysokej školy pedagogickej v Nitre pôsobil ako odborný asistent a neskôr ako docent v rokoch 1992 - 1993. Vedeckým pracovníkom v Ústave rusínskeho jazyka a kultúry pri Rusínskej obrode v Prešove bol od roku 1994 do roku 1995, odkiaľ prešiel na detašované pracovisko Štátneho pedagogického ústavu v Prešove.

Docent, kandidát vied, autor vysokoškolských učebníc a štúdií z problematiky ruského a rusínskeho jazyka prednášal na jazykových vedeckých konferenciách a seminároch doma i v zahraničí, napríklad v Budapešti, Krakove či v Heidelbergu. Je autorom projektu Pravidiel rusínskeho pravopisu (1994), spoluautor štúdie Rusínsky jazyk v zrkadle nových pravidiel.

Pod jeho vedením bola pripravená a uskutočnená kodifikácia rusínskeho jazyka na Slovensku. Na vedeckom seminári pri slávnostnej kodifikácii 27. januára 1995 v Bratislave predniesol hlavný referát. Je vedúcou teoreticko-vedeckou osobnosťou v pokračujúcom procese

kodifikácie rusínskeho jazyka.

Kristína Križanová

Starostlivosť o nevyliciteľne chorých sa stala celoživotným poslaním Kristíny Križanovej - nestorky a priekopníčky paliatívnej medicíny na Slovensku. Do svojho lekárskeho poslania spojila odbornosť, vedomosti, skúsenosti, ľudskosť, empatiu, charakter, cit a čestnosť.

Výrazne sa zaslúžila o to, že paliatívna medicína je dôležitou súčasťou onkologickej liečby, ktorá v dnešnej dobe dokáže zmierniť fyzické utrpenie pacientov.

Študovala na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Má atestáciu z vnútorného lekárstva a klinickej onkológie.

V rokoch 1972 - 1979 pracovala na Internej klinike ILF Kramáre a v rokoch 1985 - 1995 ako klinická onkologička na Internej klinike Lekárskej fakulty Univerzity Komenského (LF UK) NsP Staré Mesto.

V roku 1995 spoluzakladala v Národnom onkologickom ústave (NOÚ) v Bratislave prvé oddelenie paliatívnej medicíny. Pracovala v ňom takmer 25 rokov, z toho 19 rokov bola jeho primárkou. V roku 2006 sa zasadila za prijatie koncepcie paliatívnej medicíny ako špecializačného odboru. O tri roky neskôr sa na oddelení začala praktizovať výučba lekárov a atestácie z paliatívnej medicíny.

Od roku 2006 je hlavnou odborníčkou pre paliatívnu medicínu na Ministerstve zdravotníctva SR.

MUDr. Kristína Križanová je aktívna v slovenských i medzinárodných organizáciách v oblasti paliatívnej medicíny, spolupracuje s dobrovoľníkmi a podieľa sa na množstve osvetových aktivít. Je odbornou garantkou mobilného hospicu Slnečnica v Bratislave a pôsobí tiež ako odborný garant a výkonný lekár v teréne v novom mobilnom hospici Klenová, ktorý od januára 2020 funguje v rámci NOÚ.

Praktické skúsenosti a teoretické poznatky zo svojej dlhej praxe odovzdáva študentom medicíny na Katedre paliatívnej medicíny Lekárskej fakulty Slovenskej zdravotníckej univerzity (LF SZU) a Národného onkologického ústavu.

Za svoju dlhoročnú prácu získala v roku 2018 Krištáľové krídlo.

Ivan Leitman

Ivan Leitman sa narodil 25. októbra 1956 v obci Koš. Štúdium psychológie na Univerzite Komenského v Bratislave úspešne absolvoval v roku 1982. Po skončení štúdia pracoval 15 rokov v Diagnostickom centre v Lietavskej lúčke určenom dievčatám vo veku od 14 do 18 rokov.

Po odchode z diagnostického centra založil 13. novembra 1997 Občianske združenie (OZ) Náruč - Pomoc deťom v kríze, ktoré sa venuje pomoci týraným deťom, ženám a rodinám ohrozeným domácim násilím. Vybudoval aj Detské centrum Náruč, ktoré poskytuje komplexnú pomoc týraným, zneužívaným či zanedbávaným deťom. Od roku 1998 pôsobil v OZ Náruč ako výkonný riaditeľ.

Tak ako celý svoj život aj teraz sa zasaďuje nielen o zmeny v systéme sociálno-právnej ochrany detí, ale aj o zmenu nazerania na fenomén násillia. Usiluje sa tiež o to, aby spoločnosť nebola voči násilliu ľahostajná.

Vladimír Michal

Vladimír Michal sa narodil v roku 1961 v Banskej Štiavnici, ale vyrastal a dospieval v Žiline. Vyštudoval síce Elektrotechnickú fakultu na Slovenskej vysokej škole technickej (SVŠT) v Bratislave (dnes Slovenská technická univerzita - STU), ale podstatnú časť svojho doterajšieho života venoval knihám.

Už krátko po Nežnej revolúcii v roku 1989 založil spolu s priateľmi Artforum, pod hlavičkou ktorého spočiatku organizovali rôzne kultúrne podujatia, ale zakrátko pod touto značkou vzniklo v Bratislave dnes už legendárne kníhkupectvo s viac ako 30-ročnou históriou. Počas celej histórie Artfora, ktoré má dnes už svoje pobočky v Košiciach, Banskej Bystrici, Pezinku či v Prešove, stojí v pozícii majiteľa a manažéra Vladimír Michal. Pod hlavičkou Artfora vzniklo z jeho iniciatívy aj vydavateľstvo, internetový obchod či literárne noviny.

Z Artfora sa stala dôležitá súčasť slovenskej kultúrnej scény. Vytvára priestor na nekomerčnú literatúru a patrí k významným propagátorom aj českej literatúry, za čo dostal Vladimír Michal v roku 2016 cenu Cenu Gratias agit, ktorú od roku 1997 udeľuje český minister zahraničných vecí osobnostiam a organizáciám za šírenie dobrého mena Českej republiky v zahraničí.

Ján Zavorský

Ján Zavorský sa narodil 31. júla 1948 v Banskej Bystrici. V roku 1967 absolvoval Strednú školu umeleckého priemyslu v Bratislave. Následne pokračoval v štúdiu scénografie na Vysokej škole múzických umení (VŠMU), ktoré ukončil v roku 1974. Ešte počas vysokoškolských štúdií pôsobil ako scénograf v Krajevom divadle Nitra (od roku 1979 Divadlo Andreja Bagara) a v Štátnom bábkovom divadle v Bratislave.

Vo februári 1974 sa spolu s Milošom Lakym a Stanom Filkom podieľal na odvážnom výstavnom experimente - inštalácii Bieleho priestoru v bielom priestore v Dome umenia v Brne, ktoré sa stalo kľúčovým dielom slovenského a stredoeurópskeho umenia druhej polovice 20. storočia.

Od roku 1979 pôsobil ako scénograf v Divadle pre deti a mládež v Trnave a v rokoch 1996 až 2018 aj ako umelecký šéf divadla. Od roku 1981 pravidelne spolupracuje s Divadlom Husa na provázku v Brne.

Scénografická tvorba Jána Zavarského mala už v začiatkoch silný intelektuálno-rationálny prvok prejavujúci sa v strohej vecnosti a funkčnosti. V slovenskom a sčasti aj v českom divadle presadzoval funkčnú scénografiu, vyrastajúcu z akčného prepojenia priestoru a hereckej reakcie, meniacu sa s narastajúcou aktivitou hercov na scéne.

Na svojom umeleckom účte má vyše 300 scénografií pre činoherné, bábkové a operné inscenácie nielen na Slovensku a v Česku, ale napríklad aj v Maďarsku, Poľsku, Nemecku, vo Švajčiarsku a v Spojených štátoch. Venuje sa tiež grafickému dizajnu, voľnej tvorbe a architektúre. Jeho diela boli prezentované na desiatkach výstav a získali viacero ocenení.

Ján Zavarský sa zaoberá aj teóriou a dejinami scénografie - napríklad je autorom publikácie Kapitoly zo scénografie (1980), ktorá je dodnes základnou scénografickou publikáciou.

Medaila prezidenta Slovenskej republiky

Sándor Beke

Sándor Beke sa narodil 26. februára 1939 v obci Čiližská Radaň. Štúdium herectva absolvoval v roku 1963 na Vysoké škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Vzdelanie si rozšíril tiež na Vysoké škole divadelného a filmového umenia v Budapešti, kde študoval do roku 1967.

Ako herec Maďarského oblastného divadla v Komárne (dnešné Jókaiho divadlo) pôsobil v rokoch 1958 - 1959 a 1963 - 1964. Od roku 1967 až 1969 bol režisérom v komárňanskom Maďarskom oblastnom divadle a svojím režisérskym prístupom vniesol na túto scénu modernejšie divadelné postupy. V roku 1969 založil košické Divadlo Thália, kde pôsobil aj ako umelecký šéf.

Od roku 1976 pracoval v Maďarsku, kde bol v rokoch 1976 - 1978 riaditeľom Národného divadla v Miškolci. Riaditeľom Divadla Józsefa Katona v Kecskeméte bol v rokoch 1978 - 1984. Na poste divadelného riaditeľa pôsobil v rokoch 1984 - 1990 v Budapeštianskom komornom divadle (Budapesti Kamaraszínház).

V rokoch 1990 až 1994 sa ako režisér vrátil na dosky Jókaiho divadla v Komárne a v rokoch 2001 - 2010 bol Sándor Beke režisérom a umeleckým konzultantom košického Divadla Thália.

Agnieszka Hollandová

Popredná poľská filmová režisérka a scenáristka Agnieszka Hollandová sa narodila 28. novembra 1948 vo Varšave. Pražskú Filmovú a televíznu fakultu Akadémie múzických umení (FAMU) absolvovala v roku 1971.

Svoju kariéru začala ako asistentka réžie známych osobností poľskej kinematografie Krzystofa Zanussiho a Andrzeja Wajdu. Jej prvým samostatným filmom bola snímka Provinciální herci (Aktorzy Prowincjonalni, 1978), ktorá získala v roku 1980 na filmovom festivale v Cannes medzinárodnú cenu poroty.

Krátko pred vyhlásením výnimočného stavu v rodnej krajine a emigráciou na Západ natočila ešte dva filmy Horúčka (Goraczka, 1980) a Osamelá žena (Kobieta samotna, 1981).

Nomináciu na Oscara za najlepší zahraničný film získala za drámu Bittere Ernte (Angry Harvest, 1985), ktorá zobrazuje osudy židovských žien počas druhej svetovej vojny.

Za najlepšie dielo Agnieszky Hollandovej sa považuje film Európa, Európa (1991) nakrútený podľa životopisu Solomona Perela, židovského mladíka, ktorý uteká z fašistického Nemecka do časti Poľska okupovanej Sovietskym zväzom, kde po zajatí presvedčí nemeckého dôstojníka, že je sám Nемец, a tak ho pošlú na elitnú akadémiu Hitlerjugend. Film vyhral prestížny Zlatý glóbus a režisérke priniesol druhú oscarovú nomináciu za najlepší zahraničný film.

Svetoznáma poľská režisérka úzko spolupracuje tiež so slovenskými i českými filmovými tvorcami, ako napríklad na filme Jánošík - Pravdivá história (2009). Podľa scenára Štěpána Hulíka natočila drámu o upálení Jana Palacha nazvanú Hořící keř (2013) a jej režijný rukopis nesie aj strhujúci životopisný príbeh Šarlatán (2020) inšpirovaný životnou drámou liečiteľa Jána Mikoláška.

K viacerým slovenským tvorcom má veľmi blízky, osobný vzťah a netají sa tým, že Slovensko jej prirástlo k srdcu.

·
Autor: TASR

Kam tečú eurofondy v Košiciach? Z pohľadu únie patríme do menej rozvinutých regiónov

26. 6. 2021, 19:58, Zdroj: kosicednes.sk, Autor: Denis Dufala, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Užívateľov za deň: 14.1 tis. GRP: 0,31 OTS: 0,00 AVE: 565,54 Eur

Eurofondy sú pre regionálny rozvoj a skvalitňovanie životných podmienok v ňom kľúčovým faktorom. Bez tejto formy priamych platieb by sa Slovensko, ale i jednotlivé kraje vyvíjali oveľa pomalšie.

V súčasnosti je v Košiciach rozrobených 89 projektov. Celková zazmluvnená suma predstavuje cez 100 miliónov eur pre Košičanov a rozvoj mesta. Vybrali sme šesť najdrahších projektov. Prvý je ďaleko nad všetkými ostatnými. Aquapark, električkové trate na Ťahanovce a letisko a návrat trolejbusov do Košíc medzi projektmi v realizácii nebol.

V kategorizácii projektov na webovom portáli ITMS2014 je naše okolie "menej rozvinutý región".

ZDROJ: ec.europa.eu

1. miesto: Najdrahší z realizovaných projektov

Rekonštrukcia a modernizácia Slaneckej cesty je pre plynulosť premávky nevyhnutná, najmä kvôli zápcham smerom z mesta. Na práce bolo vyčlenených viac ako 17,5 milióna eur, 85 percent z tejto sumy bolo poskytnutých z európskeho fondu regionálneho rozvoja. Dĺžka realizácie sa odhaduje na 81 mesiacov, čo je takmer sedem rokov. Objednávateľom nenávratného finančného daru je mesto Košice. V zmluve vystupuje ako prijímajúci konajúci práve primátor Jaroslav Polaček. Plánovaný koniec datujú na 1. 6. 2023.

ZDROJ: itms2014.sk, finálny popis projektu pre Slaneckú cestu na MČ-Nad Jazerom

2. miesto: Výskum pre zdravie obyvateľstva a zdravotnícke technológie

Cieľom výskumu je riešiť problémy pri diagnostikovaní a liečbe onkologických, kardiovaskulárnych a vírusových ochorení, ochorení centrálného nervového systému a ochorení pohybového aparátu. Na výskum bolo prostredníctvom nenávratného finančného daru vyčlenených viac ako 9,8 milióna eur. Prijímateľom finančného daru je **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** s konajúcim prijímateľom Pavlom Sovákom. Z prostriedkov Európskej únie je z celej sumy dotovaných 82,45 percent. Dĺžka projektu je 44 mesiacov, trvať by tak mal tri a pol roka. Plánované ukončenie výskumu je v júni 2023.

ZDROJ: itms2014.sk, finálny popis projektu pre výskum diagnostiky a liečby vybraných ochorení

3. miesto: Urgentný centrálny príjem, Nemocnica Košice-Šaca

Projekt je v realizácii v celkovej zazmluvnenej hodnote viac ako 8,1 miliónov eur. Priama platba je určená na modernizáciu infraštruktúry ústavných zariadení poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť za účelom zvýšenia ich produktivity a efektívnosti. Plánované ukončenie prác je vo februári roku 2022. Konajúcim prijímateľom je Ján Slávik a Agnesa Janoková.

ZDROJ: itms2014.sk, finálny popis projektu k vybudovaniu urgentného centrálného príjmu nemocnice

4. miesto: Tepelné rozvody na KVP

Rekonštrukcia a modernizácia rozvodov tepla v okruhoch na sídlisku KVP mala trvať do januára roku 2020, no stále ho portál ITMS2014 vyhodnocuje ako neukončený. Na práce bolo vyčlenených niečo cez 8 miliónov eur. Prijímateľom nenávratného finančného príspevku je Tepelné Hospodárstvo s.r.o. Košice a konajúci je Štefan Kapusta.

ZDROJ: itms2014.sk, finálny popis projektu k rekonštrukcii a modernizácii rozvodov tepla v MČ-KVP

5. miesto: Zníženie emisií, ktoré produkuje U. S. Steel

Znečistenie ovzdušia z koksovej služby donútilo authority žiadať o priamu platbu prostredníctvom Európskej únie. Konajúcim sa podarilo na skvalitnenie ovzdušia v okolí fabriky zazmluvniť sumu okolo 4,7 milióna eur na zelenšie hospodárenie. Únia im však poskytla len 55 percent z celej priamej platby. Rovnako ako tepelné rozvody na KVP, mal byť tento projekt ukončený, no ITMS2014 ho stále ukazuje v priebehu. Ukončený tak oficiálne nie je. Konateľmi sú David Earle Hathaway a Miroslav Kiraľvarga.

ZDROJ: itms2014.sk, finálny popis projektu zníženia znečistenia ovzdušia z koksovej služby

6. miesto: Zvyšovanie energetickej efektívnosti zásobovania tepla

Ďalším projektom v realizácii, ktorý už mal skončiť, je rekonštrukcia a modernizácia rozvodov tepla s cieľom zvyšovania energetickej efektívnosti. Projekt dostal zelenú so zazmluvnenou sumou takmer 4,5 milióna eur. Podľa portálu pre eurofondy mal začať v marci roku 2019. Miesta, kde sa práce mali uskutočniť boli Košice-Západ, MČ-Dargovských hrdinov a Nad Jazerom. Konajúcim pri priamej platbe

bol Ladislav Koch, František Hazala a Vladimír Vágási. Prijímateľ ako celok je TEKO.

ZDROJ: itms2014.sk, finálny popis projektu rekonštrukcie rozvodov centrálného zásobovania teplom

To, že sú pre nás priame platby extrémne dôležité, môžeme vnímať takmer všade. Odraz v zrkadle by sme po vystúpení z EÚ mohli vidieť v susediacom štáte na východe. Ten to šťastie získavať eurofondy nemá. Ich kontrolná činnosť je však nanajvýš dôležitá a potrebná, pretože ide o verejné financie a skvalitňovanie životného štandardu pre obyvateľov celého kraja.

Denis Dufala

Autor: Denis Dufala

Čo sa chystá na víkend? Pozrite si prehľad **PODUJATÍ** v Košiciach [✉](#)

📅 25. 6. 2021, 13:47, Zdroj: kosice.dnes24.sk [✉](#), Vydavateľ: internet.sk, a.s., Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Užívateľov za deň: 3.1 tis. GRP: 0,07 OTS: 0,00 AVE: 268,19 Eur

Najbližší víkend bude v Košiciach patriť najmä filmu. Na programe sú aj ale ďalšie zaujímavé akcie a podujatia.

Zdroj: TASR/František Iván

Aj najbližší víkend (26. – 27. 6.) bude v Košiciach čo robiť. Pozrite si prehľad podujatí a tipy, ako stráviť voľné dni.

Je otázkou času, kedy TORNÁDO ako v Česku udrie aj u nás! Čo robiť pri silnej búrke?

Vlakový výlet do Medzeva

V sobotu je na programe ďalší vlakový výlet detskej železnice. Tentoraz vás historický vlak zavezie do Medzeva. Na programe je návšteva hvezdárne, historického hámra aj múzea kinematografie. Lístky na vlakový sú stále k dispozícii online .

sobota, odchod vlaku 8.20, košická železničná stanica

Upratovanie na Teras

Mestská časť Západ na sobotu (26. 6.) zorganizovala upratovaciu akciu Deň čistej Terasy. Odpad sa bude následne zbierať na zelenej ploche nad Starou sladovňou a budú sa čistiť aj detské ihriská na Luníku I a Luníku V (okolie Idanská, Ružová, Muškátova...) a maľovať na nich drevené časti herných prvkov.

Stretávka je o 9.00 hod. pred miestnym úradom Západ. Na deti čakajú atrakcie a program v Zuzkinom parku (Luník I). Všetko potrebné k upratovaniu a guláš po skončení akcie zabezpečí mestská časť.

sobota, 9.00 – 13.00 hod., začiatok miestny úrad Západ, Tr. SNP

Bohatý program v botanickej záhrade

Víkend otvorených záhrad

Botanická záhrada **UPJŠ** v Košiciach sa cez víkend zapojí do podujatia Víkend otvorených parkov a záhrad. Čaká na vás komentovaná dendrologická prehliadku, na ktorej sa oboznámite so zaujímavými drevinami rastúcimi v areáli botanickej záhrady.

Do areálu platí bežné vstupné, samotná komentovaná prehliadka je zdarma. Kapacita podujatia je obmedzená podľa aktuálnych pandemických opatrení.

sobota, 14.00 – 15.30 hod., Botanická záhrada **UPJŠ**, Mánesova 23

Detský koncert

V sobotu sa bude v botanickej záhrade konať aj letný koncert. Pôjde o detský koncert zoskupenia Paci Pac. Súčasťou detského koncertu budú aj nafukovací hrad, maskoty a tvorivá dielňa. Lístky na podujatie k dispozícii TU . Vstupné je 9 eur.

sobota, 16.00 hod., Botanická záhrada **UPJŠ**, Mánesova 23

Filmový víkend

V rámci medzinárodného filmového festivalu Art Film Fest si môžete aj cez víkend vyberať z bohatej ponuky filmov. Premieta sa od rána až do večera na viacerých miestach – v Kulturparku, Kunstthale, Kine Úsmev aj pod šírým nebom v Amfiteátri. Celý program s možnosťou zakúpenia lístkov nájdete TU.

Kúpaliská hlásia otvorené

Aj keď horúčavy cez víkend ustúpia, kto by sa rád okúpil na košických kúpaliskách má na výber hneď tri. K mestskému kúpalisku Rumanova, ktoré otvorilo 21. júna, sa v piatok (25. 6) pridali aj ďalšie dve košické kúpaliská – Červená hviezda a Ryba Anička.

Všetky tri sú tvorené denne od 9.00 do 19.00 hod. Pre všetky kúpaliská tiež, vzhľadom na aktuálne platné opatrenia, platí obmedzenie kapacity na 50 percent.

Ďalšie letné témy

Autor: Global24 s.r.o.

Kamdomesta: Dubayovci – Anna a jej deti [↗](#)

📅 28. 6. 2021, 0:23, Zdroj: kamdomesta.sk [↗](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Užívateľov za deň: 1.4 tis. GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 231,69 Eur

Dubayovci – Anna a jej deti

Vyhľadať podujatie

Iné termíny

SNM – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove pripravuje výstavu Dubayovci – Anna a jej deti, ktorej otvorenie sa uskutoční 4.6.2021 (piatok) o 16.00 hod. v priestoroch múzea na Masarykovej ulici 20, v Prešove. Konceptcia výstavy zahŕňa výber z tvorby Michala a Oresta Dubayových, najstaršieho a najmladšieho zo siedmich súrodencov, ale aj osobné veci a ocenenia všetkých siedmich súrodencov a artefakty a publikácie z tvorby ich detí a vnukov a vnučiek.

Michal Dubay (1910-1993) bol talentovaný maliar, ktorý zohral v Prešove významnú kultúrotvornú úlohu. Podieľal sa tu na zakladaní vedeckej knižnice (pôsobil aj ako jej riaditeľ), Ukrajinského národného divadla (dnes Divadlo Alexandra Duchnoviča), Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku, pracoval v oblasti ochrany pamiatok, ako pedagóg, redaktor, publicista, kultúrny pracovník.

Orest Dubay (1919 – 2005) bol pokrokový grafik, úspešný maliar, sochár, ilustrátor, popredný pedagóg, rektor VŠVU a národný umelec ČSSR, pozoruhodná tvorivá osobnosť a vzácna ľudská bytosť. Rozhodujúcou mierou sa zaslúžil o rozvoj slovenského výtvarného umenia a školstva 20. storočia.

Tieto dve najvýraznejšie postavy rodiny Dubayových do istej miery zatienili význam ostatných členov rodiny. Výstava DUBAYOVCI – Anna a jej deti v SNM-MRK v Prešove je však venovaná celej rodine Dubayovcov, od zakladateľov, Dezidera a Anny až po ich vnukov a pravnukov.

Na výstave bude predstavený rodostrom rodiny Dubayových, ako aj prínos v spoločenskom živote Slovenska všetkých siedmich detí a niektorých vnukov a pravnukov manželov Dezidera Dubaya a Anny Dubayovej, rodenej Kaliňákovej.

Dezider a Anna Dubayovi sa stali rodičmi siedmich detí v Hačave, v okrese Rožňava a vo Veľkej Poľane, bývalej rusínskej obci v okrese Snina. Michala (1910), Dezidera (1911) Pavla (1913), Marty (1914), Ladislava (1916), Anny (1918) a Oresta (1919).

Otec Dezider, gréckokatolícky kňaz, odišiel do zámoria v roku 1920 a vrátil sa, keď mal Orest 16 rokov. Dezider posielal svojej manželke Anne peniaze, ktoré mala využívať najmä na kúpu pozemkov. Anna napriek povereniu manžela peniaze použila na zaplatenie vysokoškolských štúdií pre všetky svoje deti. Táto investícia do budúcnosti detí sa po rokoch ukázala ako najmúdrejšie rozhodnutie. Väčšina detí dosiala v dospelom živote výnimočné výsledky – okrem Michala a Oresta - syn Ladislav sa zaslúžil o rozvoj Ústavu lekárskej mikrobiológie v Košiciach, a to v oblasti medicínskeho vzdelávania a vedecko-výskumnej činnosti ako profesor medicínskych vied a dekan LF **UPJŠ**. Maliarsky talent zdedili synovia Oresta, Pavla, ale aj niektorí ich vnuci a vnučky. Viaceré vnučky sa stali produktívnymi vysokoškolskými učiteľkami s bohatou publikačnou činnosťou.

Autorka výstavy: PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D

Kurátorky výstavy: Daniela Kapáľová

K liečbe postcovidového syndrómu môže prispieť aj cieleňá úprava črevného mikrobiómu

23. 6. 2021, 21:00, Zdroj: akcnezeny.sk , Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Užívateľov za deň: 411 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 96,79 Eur

Mnohí slovenskí aj zahraniční vedci a lekári potvrdili existenciu postcovidového syndrómu. Postihuje ľudí, ktorí prekonali COVID-19 [1] a má u pacientov rôzne prejavy a priebeh. Spôsobuje zdravotné problémy pretrvávajúce viac ako 3 mesiace. Najnovšie štúdie preukázali, že jednou z príčin vzniku postcovidového syndrómu je poškodenie mikrobiómu po prekonaní COVID-19. Obnovenie rôznorodosti črevného mikrobiómu môže byť dôležitou súčasťou liečby postcovidového syndrómu.

Cieleňá úprava črevného mikrobiómu na podporu jeho správneho zloženia by mohla byť dôležitou stratégiou na liečbu postcovidového syndrómu (dlhého COVID-19). Podľa novej štúdie zverejnenej v jednom z najvýznamnejších vedeckých časopisov Gut [2], oprava mikrobiómu môže urýchliť zotavenie po prekonaní choroby. Aj keď sú na potvrdenie nálezov potrebné rozsiahlejšie štúdie, je dokázané, že prekonanie COVID-19 má veľmi negatívny vplyv na zloženie črevného mikrobiómu. Pacienti, ktorí mali až šesť mesiacov po zotavení z choroby nižšiu rozmanitosť mikrobiómu, mali aj horšie pľúcne funkcie a tiež závažnejší priebeh akútnej fázy ochorenia. Štúdia COVID-19 [3] tým naznačila, ako úzko súvisí zápal s črevnou dysbiózou, teda poškodeným črevným mikrobiómom.

Výsledky štúdií

„Predpokladali sme to a teraz na to poukazujú už aj vedecké publikácie. Podpora mikrobiálnej diverzity cieleňou úpravou črevného mikrobiómu by mohla pomôcť urýchliť celkové zotavenie po chorobe, teda aj z postcovidového syndrómu“ uviedol renomovaný odborník na črevný mikrobióm MUDr. Alojz Bomba, DrSc. zo spoločnosti iProbio.

V súčasnosti existujú rôzne prípravky na podporu črevného mikrobiómu, ako sú probiotiká, prebiotiká, synbiotiká, postbiotiká a podobne. Pri súčasných technologických možnostiach sú najefektívnejšie personalizované probiotiká, ktoré jedine rešpektujú individuálne špecifiká každého človeka.

„Infekcia COVID-19 má veľký vplyv na črevnú mikrobiotu a na druhej strane eubióza (rovnováha mikrobiómu) nás vie chrániť pred ťažkými formami COVID-19, preto modulovanie črevnej mikrobioty má obrovský význam,“ konštatovala MUDr. Laura Gombošová, PhD. z I. internej kliniky LF **UPJŠ** a UNLP Košice na tohtoročnom gastroenterologickom kongrese.

Probiotiká na mieru

Je preukázané, že po COVIDe významne klesá zastúpenie rodov Bifidobacterium a čiastočne aj Lactobacillus. Pri takomto výraznom poškodení mikrobiómu dokážu pomerné zastúpenie týchto bakteriálnych rodov cieleňe obnoviť personalizované probiotiká vyrobené pacientovi na mieru. Môžu tak vrátiť črevám a imunite po COVIDe ich správnu funkciu. Do algoritmu prípravy personalizovaných probiotík vstupuje analýza vzorky stolice pacienta. Takto je zaručené, že probiotiká vyskladané na mieru z viac ako 100 rôznych probiotických kmeňov, riešia individuálne potreby konkrétneho pacienta. „Je to pre nás veľký krok vpred, že vieme na Slovensku pacientom poskytnúť možnosti úpravy črevného mikrobiómu na najvyššej úrovni. Stotožňujem sa so závermi vedeckých publikácií, že cieleňá úprava mikrobiómu na podporu mikrobiálnej diverzity môže byť dôležitou stratégiou na liečbu postcovidového syndrómu (dlhého COVID-19) a urýchliť zotavenie,“ dodáva Dr. Bomba.

[1] <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/339629/Policy-brief-39-1997-8073-eng.pdf>

[2] <https://gut.bmj.com/content/early/2021/04/07/gutjnl-2021-324090>

[3] <https://iprobio.sk/clanky-a-vidia/postcovidovy-syndrom-covid19/>

Autor: REDAKCIA || REDAKCIA

Začína sa kultúrne leto v botanickej záhrade [🔗](#)

📅 25. 6. 2021, 8:15. Zdroj: indexmag.sk [🔗](#). Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ

Užívateľov za deň: 281 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 88,89 Eur

Pridajte komentár

3 min. čítania

Po úspešných letných koncertoch v roku 2020 prichádza Botanická záhrada **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** s rozšíreným kultúrnym programom aj na leto 2021. V spolupráci s viacerými partnermi pripravila kultúrne leto rôznych žánrov. Poučenie a oddych návštevníkov tak doplnia koncerty, premietanie filmu a celoletná výstava obrazov významného slovenského umelca Andreja Dúbravského. Značná časť týchto akcií je určená pre deti a rodiny s deťmi, ale nielen pre nich.

„Koncerty v Botanickej záhrade **UPJŠ** začínajú už v sobotu 26. 6., prvý je určený deťom vo veku 2-8 rokov a je spojený s využitím atrakcií pre deti. Začína o 16:00 a vystúpi na ňom skupina Paci Pac. Druhý koncert sa bude konať 4. 7. o 18:00. V rámci Festivalu mládežníckych orchestrov a zborov Šengenský poludník na ňom vystúpi sliezsky komorný zbor Ad Libitum z Poľska. Koncert bude pokračovať vystúpením huslistky Brunhilde Linsel s košickou popovou formáciou Ecliptic. Tretím koncertným dňom bude 29. 8. Najskôr detský koncert Uja Ľuba o 16:00 a o 18:30 stálica slovenskej hudobnej scény, Pavol Hammel. Júnový a augustový koncert sú organizované v spolupráci s organizáciou Tramtária a vstupenky si môžu záujemcovia kúpiť v sieti ticketportal; vstupenky na júlový koncert sa dajú kúpiť v predpredaji na vrátnici BZ.“ uviedla zástupkyňa riaditeľa Botanickej záhrady **UPJŠ** pre vonkajšie vzťahy, RNDr. Andrea Fridmanová, PhD.

Premietanie filmu „Slávnosť v botanickej záhrade“

Okrem koncertov sa v stredu 14. 7. 2021 v spolupráci s košickým Kinom Úsmev uskutoční v botanickej záhrade premietanie filmu „Slávnosť v botanickej záhrade“. Vstupenky bude možné zakúpiť si na webe Kina Úsmev alebo priamo v pokladni Kina Úsmev. Viac informácií sa o tomto podujatí záujemcovia dozvedia na webovej stránke kina.

Stálou výstavou počas celého júla a augusta bude výstava renomovaného výtvarníka frekventovane vystavujúceho na Slovensku aj v zahraničí, absolventa VŠVU v Bratislave, Andreja Dúbravského, pod názvom „HLINA A HMYZ“.

„Myšlienka výstavy vznikla už pred pár rokmi a je výsledkom dlhodobých konzultácií medzi autorom výstavy a riaditeľom BZ **UPJŠ**. Umelecko-botanicko-entomologická inštalácia v skleníku pozýva na odhalenie labyrintu živého sveta hmyzu a rastlín, aj labyrintu v nás. Deťom pripravil autor výstavy hybridnú publikáciu na pomedzí katalógu jeho poslednej tvorby a časopisu pre deti. Dúbravský verí, že láska k umeniu vzniká pomocou zážitku a láska k prírode rastie pomocou poznania. Na vernisáž výstavy Vás pozývame 1. júla 2021 o 18:00 hodine,“ pozýva na výstavu riaditeľ Botanickej záhrady **UPJŠ**, prof. RNDr. Pavol Mártonfi, PhD.

Užijete si aj krásu botanickej záhrady

Okrem kultúrnych podujatí čaká na návštevníkov estetický zážitok aj pri samotnej prechádzke záhradou. Aktuálne kvitnú mnohé trvalky, letničky, či ruže. Zaujímavou, a v našich podmienkach veľkosťou netradičnou, je rozkvitajúca sukulentná rastlina agáva americká, ktorej kvetný stvol dosahuje niekoľkometrovú výšku. Návštevníci ju môžu nájsť umiestnenú v zadnej časti skleníkov v blízkosti skaliek.

„Keďže aktuálne prebieha rekonštrukcia obvodového plášťa budovy, chceli by sme sa návštevníkom ospravedniť za znížený komfort pri vstupe do areálu a obmedzené kapacity pri parkovaní, a zároveň ich poprosiť o zvýšenú opatrnosť pri pohybe v areáli a dodržiavanie všetkých platných protipandemických opatrení,“ dopĺňa prof. Mártonfi.

redakcia

Autor: redakcia | [Zobraziť všetky články](#) || [Zobraziť všetky články](#)

Fakulty a ústavy UPJŠ

Profily osobností, ktoré vyznamenala prezidentka SR Zuzana Čaputová

27. 6. 2021, 21:10, Zdroj: TASR, Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Fakulty a ústavy UPJŠ, Kľúčové slová: Lekárska Fakulta UPJŠ

Bratislava 27. júna (TASR) - Prezidentka SR Zuzana Čaputová ocenila v nedeľu 24 osobností spoločenského, kultúrneho, ako aj športového života, z toho piatich in memoriam. Štátne vyznamenania udelila prezidentka ôsmim ženám a 16 mužom v budove Slovenskej filharmónie v Bratislave.

TASR prináša pri tejto príležitosti profily vyznamenaných:

Rad Bieleho dvojkríža III. triedy

Pavel Rychetský

Pavel Rychetský sa narodil 17. augusta 1943 v Prahe v rodine advokáta. V roku 1966 promoval na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej (UK) v Prahe. O rok neskôr zložil rigoróznú skúšku a vykonal sudcovskú justičnú skúšku.

V roku 1966 nastúpil ako súdny čakať na Mestskom súde v Prahe. Na súde začali proti nemu trestné stíhanie v súvislosti s protestmi proti politickým procesom a súd musel preto opustiť. Odišiel na Katedru občianskeho práva Právnickej fakulty UK v Prahe, kde pôsobil ako odborný asistent. Po okupácii Československa musel aj fakultu opustiť a po niekoľkomesačnej nezamestnanosti pracoval až do Nežnej revolúcie v roku 1989 ako podnikový právnik.

Pavel Rychetský sa v rokoch normalizácie aktívne zapojil do aktivít občianskeho odporu proti komunistickej moci. Bol spoluzakladateľom a jedným z prvých signatárov Charty 77 a v roku 1989 spoluzakladal Občianske fórum (OF). V rokoch 1996 až 2003 bol senátorom za českých sociálnych demokratov (ČSSD) vo volebnom obvode číslo 12 (Strakonice).

Za generálneho prokurátora Českej republiky (ČR) bol menovaný 8. januára 1990 a od júna 1990 do júla 1992 zastával post podpredsedu československej vlády a predsedu Legislatívnej rady vlády. Od júla 1998 do augusta 2003 bol vicepremiérom českej vlády a od októbra 2000 do februára 2001 a od júla 2002 do 5. augusta 2003 pôsobil aj ako minister spravodlivosti ČR.

Od 6. augusta 2003 je JUDr. Pavel Rychetský, dr. h. c. druhé obdobie predsedom Ústavného súdu Českej republiky.

Rad Ľudovíta Štúra I. triedy

Pavol Demitra (in memoriam)

Jeden z najslávnejších slovenských hokejistov Pavol Demitra sa narodil 29. novembra 1974 v Dubnici nad Váhom. S hokejom začínal ako 6-ročný v Spartaku ZŤS Dubnica. Vrcholovú hokejovú kariéru začal písať v sezóne 1992/1993 v Dukle Trenčín. Už v nasledujúcej sezóne debutoval v NHL, v ktorej odohral 16 sezón. Bol trojnásobným účastníkom Zápasu hviezd NHL (1999, 2000 a 2002) a od roku 2000 držiteľom Lady Byng Memorial Trophy, prestížnej ceny pre hokejistov so športovou virtuozitou a zmyslom pre džentlmenstvo na ľade i mimo neho.

Mimoriadne kreatívna tridsaťosmička (Pavol Demitra nosil dres s číslom 38), hokejový umelec a džentlmen začal obliekať reprezentačný dres od roku 1996. Zúčastnil sa na šiestich majstrovstvách sveta, troch zimných olympiádach a dvakrát na Svetovom pohári, pričom celkovo odohral 77 zápasov a strelil 27 gólov. Jeho kariéru zdobia bronz z majstrovstiev sveta (MS) 2003 vo Fínsku a rovnaký kov aj z MS juniorov 1993 (ešte v drese ČSFR).

Posledným klubom, v ktorom hrával, bol ruský Lokomotiv Jaroslavl, a práve pôsobenie v tomto klube sa mu stalo osudným. Niekdajší kapitán slovenskej reprezentácie a jedna z najväčších slovenských športových osobností Pavol Demitra zomrel 7. septembra 2011 pri havárii lietadla Jak-42, pri ktorej zahynul v Rusku celý hokejový tím.

Do siene slávy Slovenského zväzu ľadového hokeja uviedli Pavla Demitru, prezývaného "Demo", 6. júna 2012.

Rudolf Chmel

Rudolf Chmel sa narodil 11. februára 1939 v Plzni, ale od roku 1941 vyrastal na Slovensku. Po maturite na gymnáziu v Poprade študoval v rokoch 1956 – 1961 slovenčinu a ruštinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Po skončení štúdiá pôsobil v Slovenskej akadémii vied (SAV) v Bratislave, kde pracoval v ústave slovenskej literatúry (1961 - 1963), ústave svetovej literatúry a jazykov (1964 – 1972) a v literárnovednom ústave (1973 - 1982). Od roku 1982 bol tajomníkom Zväzu československých spisovateľov v Prahe a v rokoch 1988 - 1989 šéfredaktorom Slovenských pohľadov.

V rokoch 1990 - 1992 pôsobil ako československý veľvyslanec v Maďarsku. Po návrate na Slovensko pracoval v SAV a bol vedúcim Kabinetu maďarskej literatúry a jazyka na FiF UK v Bratislave. Od roku 1994 bol vedúcim Kabinetu slovakistiky na Filozofickej fakulte

Univerzity Karlovej v Prahe. V rokoch 1993 - 2000 bol prezidentom Nadácie otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation a od roku 2000 šéfredaktorom mesačníka OS. Riaditeľom Ústavu slavistických a východoeurópskych štúdií na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej bol v rokoch 2006 - 2011.

V roku 2002 kandidoval za Alianciu nového občana (ANO) za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR). Poslanecký mandát si neuplatňoval, lebo od októbra 2002 do mája 2005 zastával post ministra kultúry SR. Po odchode z vlády bol do 5. apríla 2006 poslancom NR SR.

Do strany Most-Híd vstúpil v roku 2009 a stal sa jej podpredsedom. Od 8. júla 2010 do 4. apríla 2012 zastával funkciu podpredsedu vlády SR pre ľudské práva a menšiny v kabinete Ivety Radičovej. Vo voľbách v roku 2012 opäť úspešne kandidoval za poslanca NR SR.

Je autorom viacerých kníh z oblasti literárnej vedy, ako Literatúry v kontaktoch (1972), Kritika a kontinuita (1975), Hodnoty a čas (1978), Dejiny v dejinách (1981), Sondy (1983), Paralely a konfrontácie (1986) či Dejiny slovenskej literárnej kritiky (1991). Ako esejista sa predstavil v publikáciách Moja maďarská otázka (1996), Moje slovenské pochybnosti (2004), Romantizmus v globalizme: Malé národy – veľké mýty (2009) alebo Slovenský komplex (2010).

Od roku 2009 je nositeľom Ceny ministrov zahraničných vecí Slovenskej republiky Miroslava Lajčáka a Maďarskej republiky Kingy Gönczovej Za porozumenie a dobré susedstvo.

Hilda Múdra

Legendárna slovenská trénerka krasokorčuľovania Hilda Múdra sa narodila 1. januára 1926 vo Viedni v rodine učiteľa pod menom Hildegard Klimpel. Ako členka Viedenskej ľadovej revue sa dostala aj na Slovensko, kde stretla Jozefa Múdreho. Na jeseň 1947 mali svadbu v bratislavskom Modrom kostolíku a do nových dokladov si dala zapísať krstné meno Hilda a priezvisko Múdra.

Na ľad sa vrátila až v prvej polovici 50. rokov ako dvojnásobná mamička (v roku 1949 sa jej narodila dcérka Dagmar a o rok syn Pavol). Najskôr ako tanečnica bratislavskej ľadovej revue a následne ako trénerka.

Jej zverencom bol aj najslávnejší slovenský športovec 20. storočia a olympijský víťaz Ondrej Nepela, s ktorým sa prvýkrát stretla, keď mal sedem rokov. Nepela jej už o osem rokov ako deviatať na ďalších majstrovstvách Európy (ME) v Bratislave (1966) venoval k štyridsiatke prvú, bronzovú medailu. Odvtedy stál na piedestále na každom európskom šampionáte. A od roku 1969 aj na každom svetovom. Za päť rokov (1969 – 1973) vyhral všetko, čo sa dalo. Získal desať zlatých medailí: jednu na zimných olympijských hrách (ZOH) (1972), tri na MS (1971 – 1973), päť na ME (1969 – 1973) a jednu na Svetovej zimnej univerziáde (1970).

Ondreja Nepelu viedla 15 rokov, pričom jej zverencami boli aj ďalší úspešní slovenskí krasokorčuľari, ako napríklad Marián Filc, Jozef Sabovčík, Miroslav Šoška, či v začiatkoch Agnesa Búřilová.

Rad Ľudovíta Štúra II. triedy

Pavol Čekan

Pavol Čekan sa narodil 25. marca 1979 v Prešove. Od ôsmej triedy základnej školy vedel, že sa chce venovať prírodným vedám. V rodnom meste absolvoval Gymnázium Jána Adama Raymana, ktoré reprezentoval na chemických olympiádach. V mladosti sa venoval hudbe i spevu a je milovníkom slovenského folklóru.

Po skončení stredoškolského štúdia sa hlásil na Slovensku na vysokoškolské štúdium medicíny. Keďže na prijímacích pohovoroch neuspel, rozhodol sa odísť do zahraničia. Rok strávil v Spojenom kráľovstve a potom išiel študovať na Island. Štúdium biochémie ukončil na University of Iceland a dostal ponuku na doktorandské štúdium na Islande a zároveň v Spojených štátoch - v Seattli na Washingtonskej univerzite.

Po šiestich rokoch ukončil doktorandské štúdium a v roku 2009 dostal ponuku na miesto odborného asistenta na Rockefellerovej univerzite v New Yorku. V nej sa venoval RNA biológii a molekulárnej patológii a tiež spolupracoval na vývoji nových patentovaných diagnostických metód.

V roku 2013 začal pracovať v prestížnom americkom Národnom onkologickom inštitúte ako výskumný pracovník v odbore bunkovej a rakovinovej biológie. Po návrate na Slovensko založil v roku 2016 spoločne s Vladimírom Wolfom a Petrom Kiliánom biotechnologickú spoločnosť MultiplexDX, ktorá výrazne posúva diagnostiku rakoviny.

V poslednom období sa stal Ing. Pavol Čekan, PhD. známym participáciou na projekte výroby PCR testu na detekciu SARS-CoV-2 a je členom Vedeckej poradnej rady Ministerstva zdravotníctva SR.

Zdeno Chára

Zdeno Chára sa narodil 18. marca 1977 v Trenčíne. S hokejom začínal v Dukle Trenčín, ale vysokou postavou vyvolával u trénerov nedôveru. V juniorských tímech Dukly Trenčín sa **pre** príliš vysokého Cháru nenašlo stále miesto, **a** tak skončil v druholigových Piešťanoch. Tam si ho všimol český hráčsky agent Jaromír Henyš, vďaka ktorému sa v 18 rokoch dostal do klubu Sparta Praha.

Po roku strávenom v Prahe sa rozhodol odísť do zámoria na vstupný draft NHL. Z 56. miesta si ho vybral v roku 1996 klub New York Islanders. Debut v NHL v drese Islanders absolvoval v roku 1997. Z New Yorku sa v roku 2001 presunul do Ottawa Senators, odkiaľ v roku 2006 prestúpil do Bostonu Bruins, kde sa vypracoval nielen na rešpektovaného hráča, ale i na kapitána tímu.

V drese "medveďov" získal v roku 2009 ako prvý Slováka v NHL Norrisovu trofej **pre** najlepšieho obrancu. V sezóne 2010/2011 vybojoval ako prvý slovenský kapitán tímu NHL Stanleyho pohár **a** zároveň sa po Nicklasovi Lidströmovi stal druhým európskym kapitánom, ktorý dosiahol tento úspech. V roku 2011 získal tiež trofej Marka Messiera, ktorá sa v NHL udeľuje hokejistovi za výnimočné vodcovské schopnosti na ľade **a** aj mimo neho. Ako líder priviedol Boston ešte dvakrát (2013, 2019) do finále Stanleyho pohára. V Bostone strávil 14 rokov, počas ktorých Cháru, prezývaného "Big Z", päťkrát vybrali na Zápas hviezd NHL (2004, 2007, 2008, 2009, 2011) **a** dvakrát zaradili do All Stars tímu NHL (2004, 2009). V roku 2020 prestúpil do Washingtonu Capitals.

Úspešnú kariéru Zdena Cháru, najvyššieho (205 centimetrov) hokejistu v histórii NHL či majiteľa najtvrdšej strely z rokov 2007, 2008, 2009, 2011 **a** 2012, zdobia dve medaily z majstrovstiev sveta. V roku 2000 si z Petrohradu odniesol striebro **a** v roku 2012 si v pozícii kapitána národného tímu priniesol z Helsínk medailu rovnakého lesku.

V ankete Zlatý puk sa stal v rokoch 2009, 2011, 2012, 2013, 2018, 2019 najlepším slovenským hokejistom. Za najlepšieho obrancu ho v tejto ankete vymenovali v rokoch 2004, 2006, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2018.

Rad Ľudovíta Štúra III. triedy

Vladimír Godár

Vladimír Godár sa narodil 16. marca 1956 v Bratislave. Základy komponovania nadobúdal od 13 rokov počas súkromných hodín u skladateľa Petra Bartovica, ktorý ho v rokoch 1969 - 1971 uviedol aj do sveta súčasnej hudby. Na bratislavskom konzervatóriu študoval v rokoch 1971 - 1975 kompozíciu **a** hru na klavíri. V rokoch 1975 - 1980 študoval kompozíciu na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave.

Od roku 1979 do roku 1988 pôsobil ako odborný redaktor redakcie hudobní **a** kníh o hudbe vydavateľstva OPUS. Členom Zväzu slovenských skladateľov (od roku 1990 Spolok slovenských skladateľov v rámci Slovenskej hudobnej únie) je od roku 1984. V rokoch 1985 - 1991 bol externým pedagógom na VŠMU **a** počas tohto obdobia absolvoval aj študijný pobyt na viedenskej Hochschule für Musik und Darstellende Kunst (1988 - 1989).

Vedúcim redaktorom časopisu Slovenská hudba bol v rokoch 1991 - 1996 **a** zároveň pôsobil ako vedúci pracovník Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied (SAV). V rokoch 1993 - 1994 bol sídelným skladateľom Slovenskej filharmónie. Odborným asistentom na Katedre estetiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave bol v roku 1997 **a** v rokoch 1997 - 1999 pôsobil ako riaditeľ vydavateľstva sekcie Národného hudobného centra **a** potom bol riaditeľom vydavateľstva Scriptorium musicum. Skladbu na Akadémii umení v Banskej Bystrici vyučoval v rokoch 2001 - 2007.

Od roku 2008 je prezidentom Výboru Bratislavských hudobných slávností (BHS). Na VŠMU pôsobil v rokoch 2011 - 2015 najprv ako odborný asistent **a** neskôr ako docent na katedre skladby **a** dirigovania. Od roku 2017 je vedúci edičnej činnosti Hudobného centra.

Godárova diskografia zahŕňa viacero LP či CD nosičov. Medzi najznámejšie patria napríklad Concerto grosso: Partita (1989), Chamber music (1996), Music for Cello (1999) či medzinárodne úspešné dielo Mater (2006), alebo Querela pacis z roku 2011.

Do širšieho povedomia sa dostal aj ako autor hudby k filmom režiséra Martina Šulíka Neha, Všetko čo mám rád, Záhrada, Orbis Pictus, Krajinka, Slnečný štát, Cigán, za ktorú ho ocenili cenami Slnko v sieti či Český lev.

Je tiež nositeľom Medzinárodnej vyšehradskej ceny za rok 2009, Ceny SOZA za rok 2011 za významný podiel uvádzania domácej tvorby v zahraničí alebo Ceny Pavla Straussa (2014) za trvalý prínos v oblasti kultúry **a** umenia.

Chaviva Reiková (in memoriam)

Chaviva Reiková, vlastným menom Marta Reiková, sa narodila 22. júna 1914 v obci Nadabula, ktorá je dnes súčasťou mesta Rožňava. V roku 1919 sa s rodičmi presťahovala do Radvane pri Banskej Bystrici, kde v rokoch 1921 až 1929 navštevovala obecnú školu, neskôr v rokoch 1929 až 1931 aj strednú obchodnú školu, ktorú však **pre** nedostatok finančných prostriedkov neukončila. Od mlada bola aktívna v sionistickom hnutí. Už v Banskej Bystrici sa stala členkou sionistickej organizácie Hašomer Hacair, kde prijala nové hebrejské meno Chaviva (po hebrejsky "ľúbezňá").

Po vypuknutí druhej svetovej vojny odišla v decembri 1939 aj s manželom do Palestíny a začala úzko spolupracovať s britskou spravodajskou službou SOE (Special Operations Executive). V lete 1944 sa stala členkou elitného židovského parašutistického oddielu v rámci operácie Amsterdam, ktorá sa zapojila do bojov počas Slovenského národného povstania (SNP). Úlohou skupiny bolo uskutočňovať spravodajskú činnosť a zaisťovať rádiové spojenie pre britskú vojenskú misiu pri hlavnom veliteľstve SNP. Súčasne pomáhala židovským utečencom na povstaleckom území a organizovala únik slovenských Židov cez Maďarsko do Palestíny.

Po potlačení Povstania prešla aj ich skupina na partizánsky spôsob boja. Tábor však začiatkom novembra 1944 prepadli nacistické jednotky a Chavivu Reikovou fašisti zajali, brutálne vypočúvali a mučili. Spolu s ďalšími, približne 250 osobami židovskej národnosti ju 20. novembra 1944 v protitankovom zákope pri Kremničke zavraždili.

V Izraeli je považovaná za národnú hrdinku – v roku 1952 boli jej telesné pozostatky prevezené do Jeruzalema, kde ju pochovali s vojenskými poctami.

Mesto Banská Bystrica jej v roku 1990 udelilo čestné občianstvo a pri príležitosti nedožitých stých narodenín Chavivy Reikovej otvorilo Múzeum SNP v Banskej Bystrici v lete 2014 záhradu, ktorá nesie jej meno.

Anna Šestáková

Najstaršia členka Konfederácie politických väzňov Slovenska Anna Šestáková, rodená Ušiaková, sa narodila 2. júla 1918 v Myjave v rodine živnostníkov. Detstvo prežila s dvoma staršími bratmi a mladšou sestrou. Do školy chodila na Myjave. Časť dospievania prežila aj v Trnave a v Košiciach. Vo veku 21 rokov sa vydala za Ervína Šestáka, ktorý pochádzal z obce Okřísok na Morave. Počas druhej svetovej vojny sa im narodili dcéra Anna (1941), syn Ivan (1943) a po skončení vojny syn Pavel (1947).

Začiatkom 50. rokov minulého storočia, tri roky po prevzatí moci v Československu komunistami, sa Anny Šestákovovej, jej detí a manžela výrazne dotkli perzekúcie zo strany totalitnej moci. V septembri 1951 jej manžela pri návrate z práce zatkli príslušníci Štátnej bezpečnosti (ŠtB). Odviezli ho do vyšetrovacej väzby v Leopoldove a obvinili z protištátnej činnosti. V júni v roku 1952 ho odsúdili najprv na 20 rokov a neskôr na doživotie za údajnú vlastizradu. Ona musela ísť pracovať do trafolisovne Bratislavských elektrozávodov. ŠtB jej ponúkla spoluprácu, ktorú odmietla.

Koncom decembra 1952 dostala z ministerstva vnútra v rámci tzv. Akcie B navyše príkaz na vysťahovanie z Bratislavy. Pôvodným miestom vysťahovania mala byť obec Dvory nad Žitavou, napokon sa jej aj s deťmi podarilo odísť do rodiska jej manžela, do obce Okřísok. Zamestnala sa v pletiarňi Okříšky-Borovina a deti chodili do miestnej školy.

Jej manžel sa snažil o obnovenie procesu, čo sa mu 5. júna 1956 podarilo dosiahnuť. Súd zmenil jeho trest na dva roky a keďže si už odsedel päť rokov, tak ho prepustili a odišiel za rodinou. V roku 1959 sa im napokon podarilo opäť usadiť v Bratislave, kde v roku 1989 privítali novembrové udalosti, ktoré viedli k pádu totalitného režimu.

Magdaléna Špotáková

Magdaléna Špotáková sa narodila 22. decembra 1954 v Bratislave. V roku 1978 ukončila štúdium psychológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Od roku 1988 pracuje nepretržite viac ako tri desiatky rokov v bratislavskom Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP), ktorý je jediným vedeckovýskumným pracoviskom v Slovenskej republike zaoberajúcim sa problematikou psychického vývinu detí a mládeže.

Popredná slovenská detská psychologička PhDr. Magdaléna Špotáková, CSc. sa zaoberá témami integrácie a inklúzie, postojmi k minoritám, otázkami psychodiagnostiky a niektorými oblasťami kognitívneho vývinu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Svojou praxou a vedeckou činnosťou rozvinula na Slovensku poskytovanie moderných foriem pomoci pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Je spoluzakladateľkou Detského centra Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie a v rokoch 1994 až 2018 bola jeho vedúcou.

Milan Šútovec

Milan Šútovec sa narodil 12. septembra 1940 v Martine. Po maturite študoval slovenský jazyk a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Do prostredia slovenskej literatúry vstúpil v roku 1962 ako redaktor časopisu Kultúrny život. V rokoch 1963 - 1970 pôsobil v Slovenských pohľadoch a od roku 1963 pracoval ako redaktor teoretickej literatúry vo vydavateľstve Tatran. V roku 1972 nastúpil ako vedecký aspirant do Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave.

V čase Nežnej revolúcie (1989) sa angažoval v hnutí Verejnosť proti násiliu (VPN). Za poslanca Federálneho zhromaždenia (FZ) ho kooptovali v januári 1990. Po voľbách v roku 1990 sa stal poslancom Snemovne národov FZ za VPN. Súčasne bol predsedom Snemovne národov Federálneho zhromaždenia a podpredsedom FZ.

Po rozpade Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky viedol bratislavskú kanceláriu Nadácie Konrada Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung), kde pôsobil do roku 1996. Spoluzakladal slovenské centrum PEN a v rokoch 1997 – 1998 predsedal Asociácii organizácií spisovateľov Slovenska.

Na pôdu Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave sa vrátil v roku 1997, kde ako vedecký pracovník pracoval do roku 2012.

Knižne debutoval zbierkou poviedok Tieňohry (1968). V roku 1975 vydal román Muži a zbrane, na motívy ktorého napísal aj scenár pre film Súkromná vojna (1977).

Ako literárny vedec sa sústredil najmä na problematiku slovenského literárneho naturizmu. Je autorom monografií Romány a mýty (1982) a Mýtus a dejiny v próze naturizmu (2005). Výber jeho kritik vyšiel s autorským komentárom pod názvom Rekapitulácia nekapitulácie (1990), na ktorý nadviazal aj výber z recenzentskej, esejistickej, kultúrno-historickej a politickej publicistiky zo 60. až 90. rokov 20. storočia pod názvom Zo šedej zóny (1999).

Bibliografiu literárneho kritika, publicistu a esejistu tvoria tiež tituly O epickom diele (1999), Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" (1999), Demokratické ovzdušie a politický smog (2002) alebo zbierka fejtónov Maslo na našich hlavách (2011). V roku 2019 vydal encyklopedickú publikáciu s názvom Politické Slovensko.

Za dlhoročnú tvorivú a publikačnú činnosť získal viacero ocenení. Prémium vydavateľstva Slovenský spisovateľ za dielo Rekapitulácia nekapitulácie dostal v roku 1991. V roku 1999 získal Cenu Asociácie organizácie spisovateľov Slovenska za diela O epickom diele a Zo šedej zóny. Cenu E. E. Kischu za dielo Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" dostal v roku 2000.

Károly Tóth (in memoriam)

Károly Tóth sa narodil v roku 1959. Diplom pedagóga získal v roku 1983 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore dejiny - maďarský jazyk a literatúra.

Už ako študent sa zapojil do verejného života maďarskej komunity na Slovensku. Po ukončení štúdia sa stal redaktorom knižného vydavateľstva Madách, kde sa zoznámil s najvýznamnejšími predstaviteľmi vtedajšieho literárneho života. Zapojil sa aj do amatérskeho divadelného hnutia, venoval sa organizovaniu klubových aktivít v Šali a v Bratislave. Bol členom literárneho zoskupenia mládeže Iródia a zakladajúcim členom Maďarského P.E.N. Clubu v Bratislave.

Ako odporca komunistického režimu sa už ako študent angažoval v činnosti Výboru pre právnu ochranu maďarskej menšiny v Československu. Bol jedným z iniciátorov dokumentu "Memorandum Maďarov na Slovensku 1988", v ktorom sa okrem poukázania na najzávažnejšie problémy maďarskej komunity rozhodne prihlásil k európskym demokratickým hodnotám.

V novembri 1989 bol zakladateľom a prvým predsedom prvého nekomunistického hnutia na Slovensku Maďarskej nezávislej iniciatívy (MNI). Ako predseda MNI a následne predseda a riaditeľ Maďarskej občianskej strany pretransformovanej z MNI hral nezastupiteľnú úlohu pri demokratickej premene maďarského spoločenstva na Slovensku i slovenskej spoločnosti vôbec.

V roku 1996 založil v Dunajskej Stredě Fórum inštitút pre výskum menšín, ktorý viedol až do roku 2014. Poslaním inštitútu, ktorý má v súčasnosti takmer 50 interných a externých spolupracovníkov, je odborný výskum národnostných menšín žijúcich na Slovensku, dokumentácia ich dejín, kultúry, písomností a iných súvisiacich pamiatok.

Károly Tóth, ktorý bol jednou z dôležitých postáv demokratickej transformácie a vedeckého života na Slovensku, zomrel 10. septembra 2016 po dlhej ťažkej chorobe vo veku 57 rokov.

Kríž Milana Rastislava Štefánika I. triedy

Jaroslav Budz (in memoriam)

Jaroslav Budz sa narodil 4. decembra 1957. Všeobecne známym sa stal v júni 2020 vďaka snahe zabrániť útoku v Spojenej škole na Ulici M. R. Štefánika 1 vo Vrútkach, pričom zahynul na následky zranení, ktoré mu spôsobil útočník. Obetoval vlastný život, aby zachránil životy iných. Medzi študentmi, ktorých si vedel získať najmä svojou skromnosťou a bezprostrednosťou, bol mimoriadne obľúbený. Vychoval generácie architektov, lekárov, farmaceutov, ekonómov - vždy s obrovskou pokorou a úctou ku všetkým.

V roku 2014 sa stal riaditeľom Gymnázia Jozefa Cígera Hronského a keď hrozilo škole zrušenie, medzi prvými bojoval za jej zachovanie. Napokon bolo gymnázium v roku 2015 zlúčené so Základnou školou s materskou školou na Ulici M. R. Štefánika 1 do spojenej školy, ktorá vznikla 1. septembra 2015 v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Vrútky. Jaroslav Budz sa stal zástupcom riaditeľky školy pre

gymnázium a mimoškolskú činnosť a na škole vyučoval matematiku a chémiu.

K útoku v spojenej škole vo Vrútkach došlo 11. júna 2020 predpoludním, keď do budovy násilne vnikol 22-ročný bývalý žiak školy. Nožom napadol niekoľkých pracovníkov a žiakov školy, pričom smrteľne zranil zástupcu riaditeľky školy Jaroslava Budzu, ktorý sa pokúsil ozbrojeného útočníka zastaviť.

Pribinov kríž II. triedy

Helena Jurasovová

Helena Jurasovová, rodená Blahová, sa narodila 2. júla 1933 v Bratislave v rodine profesionálnych operných spevákov Janka Blahu a Heleny Bartošovej-Schützovej. V roku 1962 absolvovala štúdium pedagogiky tanca na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Ako sólová tanečnica vo Vojenskom umeleckom súbore (VUS) pôsobila v rokoch 1952 – 1956. Začiatkom 60. rokov pracovala ako pedagogička v ľudovej škole umenia v bratislavskej Petržalke.

V roku 1968 založila detský folklórny súbor Vienok, na čele ktorého stojí od jeho vzniku. Súbor pod jej vedením dosiahol významné úspechy na domácich i zahraničných podujatiach, napríklad striebornú medailu Folklórneho festivalu Východná alebo desaťkrát získal hlavnú cenu na celoslovenskej prehliadke detských kolektívov v Prešove. V zahraničí reprezentoval Vienok Československo, respektíve Slovensko na medzinárodných folklórnych festivaloch v Maďarsku, Poľsku, Ukrajine, Rakúsku, Taliansku, Švajčiarsku, Fínsku, Francúzsku, Kanade, ale aj v Turecku, Maroku, Portugalsku či v Macedónsku.

Helena Jurasovová, dlhoročná pedagogička VŠMU, vytvorila viaceré choreografie pre Československú televíziu a film, ako napríklad Svadba u Hrebíčkov (1973), Pozdrav z Liptova (1975) alebo Lucia (1976). Pohybovo spolupracovala na televíznom projekte My sme malí muzikanti (1977), na detskom muzikáli Medvedí deň Maťa Meteja (1979) alebo Sedemdesiat sukien mala (1981) či Tancujeme na pesničky (1986).

Ivan Štrpka

Ivan Štrpka sa narodil 30. júna 1944 v Hlohovci. Po maturite študoval v rokoch 1963 - 1969 slovenčinu a španielčinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FIF UK) v Bratislave. Už počas štúdia pracoval ako redaktor v Kultúrnom živote a v Mladej tvorbe. V rokoch 1970 - 1971 pôsobil vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ a obdobie rokov 1971 - 1973 strávil vo vydavateľstve Tatran.

Od roku 1973 do polovice 80. rokov pracoval ako dramaturg v bratislavskom štúdiu Československej televízie. V druhej polovici 80. rokov minulého storočia pracoval na poste šéfredaktora časopisu Mladé rozlety. V rokoch 1990 - 1993 šéfoval Kultúrnemu životu a v rokoch 1999 - 2010 bol šéfredaktor v časopise Romboid.

V roku 1964 spolu s básnikmi Ivan Laučikom a Petrom Repkom vytvorili dnes už legendárnu skupinu Osamelí bežci. Ich aktivity však ovplyvnil nástup normalizácie po roku 1969. Štrpka po knižnom debute Krátke detstvo kopijníkov (1969) stihol ešte v roku 1971 vydať zbierku Tristan tára, po ktorej sa vynútené knižne odmičal na desať rokov.

Po vynútenej prestávke vydal zbierku Teraz a iné ostrovy (1981) a o rok zbierku Pred premenou. V roku 1985 mu vyšla zbierka Správy z jablka a o tri roky neskôr aj kniha Všetko je v škrupinke. Po roku 1989 vydal zbierky Krásny nahý svet (1990), Rovinsko juhozápad (1995), Smrť matky (1995) a v roku 1997 zbierky Medzihrý: Bábky kratšie o hlavu a Majster Mu a ženské hlasy. Ako básnické skladby sú koncipované knihy Hlasy a iné básne (2004) a Tichá ruža (2006). Zbierka básní s názvom Kam plášť, tam vietor vyšla v roku 2018.

Ako prozaik sa predstavil románom Rukojemník (1999). V knihe Křč roztvorenej dlane a iné eseje (1995) zasa sústredil články a úvahy publikované v Kultúrnom živote počas svojho porevolučného (1989) pôsobenia v redakcii a z relácie Slovenského rozhlasu Živé slová.

Okrem písania poézie sa textársky podieľal na jedenástich albumoch hudobníka a speváka Deža Ursinyho (napríklad Pevnina detstva, Nové mapy ticha, Modrý vrch, 4/4, Bez počasia, Zelená, Momentky, Do tla či Príbeh). Časť týchto textov vyšla v roku 1998 aj knižne pod názvom Modrý vrch.

Je nositeľom Ceny Ivana Kraska za debut (1969), Ceny asociácie spisovateľských organizácií Slovenska (1995), Ceny Dominika Tatarku (1997), Ceny Tatra banky za umenie (2003) alebo Ceny Jána Ondruša (2004).

Dezider Ursiny (in memoriam)

Dezider (Dežo) Ursiny sa narodil 4. októbra 1947 v Bratislave. Maturoval na Elektronickej priemyslovke v Bratislave v roku 1966. V rokoch 1967 - 1973 študoval odbor filmovej a televíznej dramaturgie na bratislavskej Vysokej škole múzických umení (VŠMU).

Väčšinu svojho života bol zamestnaný ako dramaturg v Štúdiu krátkych filmov Slovenskej filmovej tvorby Koliba (1974 - 1991).

Do povedomia hudobných fanúšikov sa zapísal už v 60. rokoch minulého storočia ako líder skupiny The Beatmen. Po rozpade skupiny v roku 1966 stál pri vzniku skupiny The Soulmen. Tá v decembri 1967 vyhrala v Prahe 1. československý beatový festival. Na EP platni jej vyšli štyri piesne Wake Up, **A** Sample Of Happiness, Baby Do Not Cry **a** I Wish I Were.

V rokoch 1968 - 1969 pôsobil spolu s Jankom Lehotským v skupine New Soulmen. Lehotského neskôr vystriedal Jaro Filip, ktorý sa na dlhé obdobie stal významným Ursinyho spoluhráčom. V roku 1969 vytvoril Ursiny aj s Filipom skupinu Provisorium **a** o štyri roky neskôr vydal prvú LP platňu Provisorium.

Po skončení štúdiá na VŠMU nastúpil v roku 1974 ako dramaturg Slovenskej filmovej tvorby na Kolibe. V tomto období sa začala jeho spolupráca s básnikom **a** textárom Ivanom Štrpkom. Z ich spolupráce vzišlo 11 kultových albumov - prvým bola Pevnina detstva (1978) **a** posledným albumom bol Príbeh (1994).

Skladateľský talent predviedol Ursiny aj ako autor hudby k legendárnemu muzikálu Neberte nám princeznú (1981), v ktorom hlavné postavy stvárnil Marika Gombitová **a** Miro Žbirka **a** texty piesní napísal Ján Štrasser.

Ako tvorca dokumentárnych filmov sa predstavil snímkami Gajdoš Antalík (1982, spolu s Mariánom Urbanom), Vôňa života (1986), O rakovine **a** nádeji (1991), Dom Matky Terezy (1992), Obrázky z výletu za plot blázince (1994) alebo Času je málo **a** voda stúpa (1997, spolu s Ivanom Brachtlom).

Skladateľ, hudobník, spevák **a** dokumentarista Dežo Ursiny zomrel na následky rakoviny 2. mája 1995 v Bratislave vo veku 47 rokov.

Pribinov kríž III. triedy

Agnesa Horváthová

Rodáčka z Bratislavy, vyštudovala žurnalistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (Fif UK). Vo svojej novinárskej tvorbe sa ako dopisovateľka rómskych novín **a** časopisov venovala predovšetkým rómskej téme. Neskôr, v rámci Nadácie **pre** podporu občianskych aktivít, viedla aktívne Rómky **a** Rómov k tomu, aby sa angažovali pri pomoci rómskym komunitám.

Vďaka svojej pokojnej osobnostnej sile významne prispela k založeniu Fondu sociálneho rozvoja, ktorý vytvoril priestor na realizáciu kľúčových nástrojov podpory ľudí v núdzi - terénnych sociálnych pracovníkov, asistentov na školách **a** komunitných centier, ktoré fungujú doteraz.

Odkaz jej prístupu, ktorý je založený na vzájomnom porozumení **a** ľudskosti, charakterizuje aj prácu občianskeho združenia Romano kher – Rómsky dom, ktorý založila v roku 2007 **a** ktoré sa snaží prepájať deti zo slovenského, rómskeho **a** maďarského prostredia.

Poslaním organizácie je zbieranie, spracovanie **a** distribúcia informácií, dát, dokumentov **a** publikácií o Rómoch **pre** Rómov **a** **pre** majoritnú spoločnosť za účelom lepšej informovanosti o Rómoch, posilnenia identity Rómov, zlepšenia vzdelanostnej úrovne Rómov **a** zlepšenia spolunažívania Rómov **a** majoritnej spoločnosti.

Vasíľ Jabur

Vasíľ Jabur sa narodil 28. októbra 1936 v Stakčíne, v okrese Snina. Jeden z hlavných tvorcov **a** kodifikátorov rusínskeho jazyka na Slovensku študoval v rokoch 1954 - 1958 ruský **a** ukrajinský jazyk na Vysoké škole ruského jazyka **a** literatúry v Prahe. Ako odborný asistent pôsobil v rokoch 1961 - 1977 na Katedre ruského jazyka Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika (**UPJŠ**). Do roku 1987 bol odborným asistentom na Katedre jazykov **UPJŠ** **a** v rokoch 1988 - 1992 prednášal na Katedre rusistiky **a** západnej filológie Pedagogickej fakulty v Nitre.

Na Fakulte humanitných vied Vysoké školy pedagogickej v Nitre pôsobil ako odborný asistent **a** neskôr ako docent v rokoch 1992 - 1993. Vedeckým pracovníkom v Ústave rusínskeho jazyka **a** kultúry pri Rusínskej obrode v Prešove bol od roku 1994 do roku 1995, odkiaľ prešiel na detašované pracovisko Štátneho pedagogického ústavu v Prešove.

Docent, kandidát vied, autor **vysokoškolských** učebníc **a** štúdií z problematiky ruského **a** rusínskeho jazyka prednášal na jazykových vedeckých konferenciách **a** seminároch doma i v zahraničí, napríklad v Budapešti, Krakove či v Heidelbergu. Je autorom projektu Pravidiel rusínskeho pravopisu (1994), spoluautor štúdie Rusínsky jazyk v zrkadle nových pravidiel.

Pod jeho vedením bola pripravená **a** uskutočnená kodifikácia rusínskeho jazyka na Slovensku. Na vedeckom seminári pri slávnostnej kodifikácii 27. januára 1995 v Bratislave predniesol hlavný referát. Je vedúcou teoreticko-vedeckou osobnosťou v pokračujúcom procese kodifikácie rusínskeho jazyka.

Kristína Križanová

Starostlivosť o nevyliciteľne chorých sa stala celoživotným poslaním Kristíny Križanovej - nestorky a priekopníčky paliatívnej medicíny na Slovensku. Do svojho lekárskeho poslania spojila odbornosť, vedomosti, skúsenosti, ľudskosť, empatiu, charakter, cit a česť.

Výrazne sa zaslúžila o to, že paliatívna medicína je dôležitou súčasťou onkologickej liečby, ktorá v dnešnej dobe dokáže zmierniť fyzické utrpenie pacientov.

Študovala na **Lekárskej fakulte** Univerzity Komenského v Bratislave. Má atestáciu z vnútorného lekárstva a klinickej onkológie.

V rokoch 1972 - 1979 pracovala na Internej klinike ILF Kramáre a v rokoch 1985 - 1995 ako klinická onkologička na Internej klinike **Lekárskej fakulty** Univerzity Komenského (LF UK) NsP Staré Mesto.

V roku 1995 spoluzakladala v Národnom onkologickom ústave (NOÚ) v Bratislave prvé oddelenie paliatívnej medicíny. Pracovala v ňom takmer 25 rokov, z toho 19 rokov bola jeho primárkou. V roku 2006 sa zasadila za prijatie koncepcie paliatívnej medicíny ako špecializačného odboru. O tri roky neskôr sa na oddelení začala praktizovať výučba lekárov a atestácie z paliatívnej medicíny.

Od roku 2006 je hlavnou odborníčkou pre paliatívnu medicínu na Ministerstve zdravotníctva SR.

MUDr. Kristína Križanová je aktívna v slovenských i medzinárodných organizáciách v oblasti paliatívnej medicíny, spolupracuje s dobrovoľníkmi a podieľa sa na množstve osvetových aktivít. Je odbornou garantkou mobilného hospicu Slniečnica v Bratislave a pôsobí tiež ako odborný garant a výkonný lekár v teréne v novom mobilnom hospici Klenová, ktorý od januára 2020 funguje v rámci NOÚ.

Praktické skúsenosti a teoretické poznatky zo svojej dlhšej praxe odovzdáva študentom medicíny na Katedre paliatívnej medicíny **Lekárskej fakulty** Slovenskej zdravotníckej univerzity (LF SZU) a Národného onkologického ústavu.

Za svoju dlhoročnú prácu získala v roku 2018 Krišťáľovú krídlo.

Ivan Leitman

Ivan Leitman sa narodil 25. októbra 1956 v obci Koš. Štúdium psychológie na Univerzite Komenského v Bratislave úspešne absolvoval v roku 1982. Po skončení štúdia pracoval 15 rokov v Diagnostickom centre v Lietavskej lúčke určenom dievčatám vo veku od 14 do 18 rokov.

Po odchode z diagnostického centra založil 13. novembra 1997 Občianske združenie (OZ) Náruč - Pomoc deťom v kríze, ktoré sa venuje pomoci týraným deťom, ženám a rodinám ohrozeným domácim násilím. Vybudoval aj Detské centrum Náruč, ktoré poskytuje komplexnú pomoc týraným, zneužívaným či zanedbávaným deťom. Od roku 1998 pôsobil v OZ Náruč ako výkonný riaditeľ.

Tak ako celý svoj život aj teraz sa zasaďuje nielen o zmeny v systéme sociálno-právnej ochrany detí, ale aj o zmenu nazerania na fenomén násilia. Usiluje sa tiež o to, aby spoločnosť nebola voči násiliu ľahostajná.

Vladimír Michal

Vladimír Michal sa narodil v roku 1961 v Banskej Štiavnici, ale vyrastal a dospel v Žiline. Vyštudoval síce Elektrotechnickú fakultu na Slovenskej vysokej škole technickej (SVŠT) v Bratislave (dnes Slovenská technická univerzita - STU), ale podstatnú časť svojho doterajšieho života venoval knihám.

Už krátko po Nežnej revolúcii v roku 1989 založil spolu s priateľmi Artforum, pod hlavičkou ktorého spočiatku organizovali rôzne kultúrne podujatia, ale zakrátko pod touto značkou vzniklo v Bratislave dnes už legendárne kníhkupectvo s viac ako 30-ročnou históriou. Počas celej histórie Artfora, ktoré má dnes už svoje pobočky v Košiciach, Banskej Bystrici, Pezinku či v Prešove, stojí v pozícii majiteľa a manažéra Vladimír Michal. Pod hlavičkou Artfora vzniklo z jeho iniciatívy aj vydavateľstvo, internetový obchod či literárne noviny.

Z Artfora sa stala dôležitá súčasť slovenskej kultúrnej scény. Vytvára priestor na nekomerčnú literatúru a patrí k významným propagátorom aj českej literatúry, za čo dostal Vladimír Michal v roku 2016 cenu Cenu Gratias agit, ktorú od roku 1997 udeľuje český minister zahraničných vecí osobnostiam a organizáciám za šírenie dobrého mena Českej republiky v zahraničí.

Ján Zavarský

Ján Zavarský sa narodil 31. júla 1948 v Banskej Bystrici. V roku 1967 absolvoval Strednú školu umeleckého priemyslu v Bratislave. Následne pokračoval v štúdiu scénografie na Vysokej škole múzických umení (VŠMU), ktoré ukončil v roku 1974. Ešte počas **vysokoškolských** štúdií pôsobil ako scénograf v Krajevom divadle Nitra (od roku 1979 Divadlo Andreja Bagara) a v Štátnom bábkovom divadle v Bratislave.

Vo februári 1974 sa spolu s Milošom Lakym a Stanom Filkom podieľal na odvážnom výstavnom experimente - inštalácii Bieleho priestoru v bielom priestore v Dome umenia v Brne, ktoré sa stalo kľúčovým dielom slovenského a stredoeurópskeho umenia druhej polovice 20.

storočia.

Od roku 1979 pôsobil ako scénograf v Divadle **pre** deti **a** mládež v Trnave **a** v rokoch 1996 až 2018 aj ako umelecký šéf divadla. Od roku 1981 pravidelne spolupracuje s Divadlom Husa na provázku v Brne.

Scénografická tvorba Jána Zavarského mala už v začiatkoch silný intelektuálno-rationálny prvok prejavujúci sa v strohej vecnosti **a** funkčnosti. V slovenskom **a** sčasti aj v českom divadle presadzoval funkčnú scénografiu, vyrastajúcu z akčného prepojenia priestoru **a** hereckej reakcie, meniacu sa s narastajúcou aktivitou hercov na scéne.

Na svojom umeleckom účte má vyše 300 scénografií **pre** činoherné, bábkové **a** operné inscenácie nielen na Slovensku **a** v Česku, ale napríklad aj v Maďarsku, Poľsku, Nemecku, vo Švajčiarsku **a** v Spojených štátoch. Venuje sa tiež grafickému dizajnu, voľnej tvorbe **a** architektúre. Jeho diela boli prezentované na desiatkach výstav **a** získali viacero ocenení.

Ján Zavarský sa zaoberá aj teóriou **a** dejinami scénografie - napríklad je autorom publikácie Kapitoly zo scénografie (1980), ktorá je dodnes základnou scénografickou publikáciou.

Medaila prezidenta Slovenskej republiky

Sándor Beke

Sándor Beke sa narodil 26. februára 1939 v obci Čiližská Radvaň. Štúdium herectva absolvoval v roku 1963 na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Vzdelanie si rozšíril tiež na Vysokej škole divadelného **a** filmového umenia v Budapešti, kde študoval do roku 1967.

Ako herec Maďarského oblastného divadla v Komárne (dnešné Jókaiho divadlo) pôsobil v rokoch 1958 - 1959 **a** 1963 - 1964. Od roku 1967 až 1969 bol režisérom v komárňanskom Maďarskom oblastnom divadle **a** svojím režisérskym prístupom vniesol na túto scénu modernejšie divadelné postupy. V roku 1969 založil košické Divadlo Thália, kde pôsobil aj ako umelecký šéf.

Od roku 1976 pracoval v Maďarsku, kde bol v rokoch 1976 - 1978 riaditeľom Národného divadla v Miškolci. Riaditeľom Divadla Józsefa Katona v Kecskeméte bol v rokoch 1978 - 1984. Na poste divadelného riaditeľa pôsobil v rokoch 1984 - 1990 v Budapeštianskom komornom divadle (Budapesti Kamaraszínház).

V rokoch 1990 až 1994 sa ako režisér vrátil na dosky Jókaiho divadla v Komárne **a** v rokoch 2001 - 2010 bol Sándor Beke režisérom **a** umeleckým konzultantom košického Divadla Thália.

Agnieszka Hollandová

Popredná poľská filmová režisérka **a** scenáristka Agnieszka Hollandová sa narodila 28. novembra 1948 vo Varšave. Pražskú Filmovú **a** televíznu fakultu Akadémie múzických umení (FAMU) absolvovala v roku 1971.

Svoju kariéru začala ako asistentka réžie známych osobností poľskej kinematografie Krzystofa Zanussiho **a** Andrzeja Wajdu. Jej prvým samostatným filmom bola snímka Provinční herci (Aktorzy Prowincjonalni, 1978), ktorá získala v roku 1980 na filmovom festivale v Cannes medzinárodnú cenu poroty.

Krátko pred vyhlásením výnimočného stavu v rodnej krajine **a** emigráciou na Západ natočila ešte dva filmy Horúčka (Goraczka, 1980) **a** Osamelá žena (Kobieta samotna, 1981).

Nomináciu na Oscara za najlepší zahraničný film získala za drámu Bittere Ernte (Angry Harvest, 1985), ktorá zobrazuje osudy židovských žien počas druhej svetovej vojny.

Za najlepšie dielo Agnieszky Hollandovej sa považuje film Európa, Európa (1991) nakrútený podľa životopisu Solomona Perela, židovského mladíka, ktorý uteká z fašistického Nemecka do časti Poľska okupovanej Sovietskym zväzom, kde po zajatí presvedčí nemeckého dôstojníka, že je sám Nemeck, **a** tak ho pošlú na elitnú akadémiu Hitlerjugend. Film vyhral prestížny Zlatý glóbus **a** režisérke priniesol druhú oscarovú nomináciu za najlepší zahraničný film.

Svetoznáma poľská režisérka úzko spolupracuje tiež so slovenskými i českými filmovými tvorcami, ako napríklad na filme Jánošík - Pravdivá história (2009). Podľa scenára Štěpána Hulíka natočila drámu o upálení Jana Palacha nazvanú Hořící keř (2013) **a** jej režijný rukopis nesie aj strhujúci životopisný príbeh Šarlatán (2020) inšpirovaný životnou drámou liečiteľa Jána Mikoláška.

K viacerým slovenským tvorcom má veľmi blízky, osobný vzťah **a** netají sa tým, že Slovensko jej prirástlo k srdcu.

smi ki tur

Autor: SMI

Prezidentka udelila vyznamenania 24 osobnostiam [🔗](#)

📅 27. 6. 2021, 21:15, Zdroj: [teraz.sk](#) [🔗](#), Autor: TASR, Sentiment: Pozitívny, Téma: Fakulty a ústavy UPJŠ, Kľúčové slová: Lekárska Fakulta UPJŠ
Užívateľov za deň: 37.5 tis. GRP: 0,83 OTS: 0,01 AVE: 669,94 Eur

Na snímke prezidentka SR Zuzana Čaputová počas slávnostného ceremonálu udeľovania štátnych vyznamenaní osobnostiam z rôznych oblastí spoločenského života v budove Slovenskej filharmónie 27. júna 2021 v Bratislave. Foto: TASR - Jaroslav Novák

Na ceremonii sa zúčastnili aj predseda Národnej rady SR Boris Kollár (Sme rodina), predseda vlády Eduard Heger (OĽANO), viacerí ministri a ďalší predstavitelia verejného života.

aktualizované

včera 22:15

Bratislava 27. júna (TASR) - Prezidentka SR Zuzana Čaputová ocenila v nedeľu 24 osobností spoločenského, kultúrneho, ako aj športového života, z toho piatich in memoriam. Štátne vyznamenania udelila prezidentka ôsmim ženám a 16 mužom v budove Slovenskej filharmónie v Bratislave.

Na ceremonii sa zúčastnili aj predseda Národnej rady SR Boris Kollár (Sme rodina), predseda vlády Eduard Heger (OĽANO), viacerí ministri a ďalší predstavitelia verejného života.

Rad Bieleho dvojkříža III. triedy získal český právnik, ktorý dával najavo svoj nesúhlas, ak sa politická moc dopúšťala nezákonností, Pavel Rychetský. Ocenenie získal za mimoriadne zásluhy o rozvoj vzťahov medzi Českou a Slovenskou republikou v oblasti práva a ústavného súdnictva.

Rad Ľudovíta Štúra I. triedy in memoriam ocenila prezidentka hokejistu Pavla Demitru. Ten zahynul v septembri 2011 počas tragickej udalosti pri ruskom meste Jaroslavl', kde sa zrútilo lietadlo, na palube ktorého sa nachádzal celý tím Lokomotiv Jaroslavl' z KHL. Rad Ľudovíta Štúra I. triedy získal Rudolf Chmel za mimoriadne zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu či trénerka krasokorčuľovania rakúskeho pôvodu Hilda Múdra, ktorej zverencom bol najúspešnejší slovenský krasokorčuľiar Ondrej Nepela. Prezidentka jej ocenenie udelila za zásluhy v oblasti športu a za šírenie dobrého mena Slovenska v zahraničí, ocenenie prevzal jej syn.

Rad Ľudovíta Štúra II. triedy si prevzali vedec Pavol Čekan najmä za zásluhy v oblasti vývoja a výroby testov na vírus SARS-CoV-2 a hokejový obranca Zdena Chára za zásluhy v oblasti športu a šírenie dobrého mena SR.

Hlava štátu udelila Rad Ľudovíta Štúra III. triedy za zásluhy o rozvoj Slovenska v oblasti kultúry a umenia hudobnému skladateľovi a vysokoškolskému pedagógovi Vladimírovi Godárovi. Za zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu udelila Čaputová toto ocenenie in memoriam Chavive Reickovej. Prevzala si ho aj Anna Šestáková za zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu. Za zásluhy v sociálnej oblasti, najmä v oblasti psychologickú starostlivosť o rodiny s deťmi s postihnutím zo sociálne znevýhodneného prostredia si ocenenie prevzala psychologička Magdaléna Špotáková. Ocenenie získal aj literárny vedec a publicista Milan Šútovec za zásluhy o demokraciu a rozvoj, za ľudské práva a slobody a ich ochranu. In memoriam získal Rad Ľudovíta Štúra III. triedy aj Károly Tóth za zásluhy o demokraciu a jej rozvoj, ľudské práva a slobody a ich ochranu, ako aj za podporu interetnického a interkultúrneho porozumenia.

Kríž Milana Rastislava Štefánika I. triedy in memoriam získal stredoškolský pedagóg Jaroslav Budz, ktorý sa snažil zabrániť útoku v Spojenej škole na Ulici M. R. Štefánika vo Vrútkach, pri ktorom zahynul na následky zranení spôsobených páchatelom.

Pribinov kríž II. triedy si odniesli folkloristka, tanečná pedagogička a choreografka Helena Jurasovová za celoživotné zásluhy v umelecko-vzdelávacej činnosti v oblasti detského scénického folklorizmu. Ocenenie si prevzal aj Ivan Štrpka za zásluhy o mimoriadny kultúrny rozvoj SR a in memoriam ho získal Dezider Ursiny za zásluhy o kultúrny rozvoj SR.

Vyznamenanie Pribinov kríž III. triedy si prevzal Vasiľ Jabur za zásluhy pri kodifikácii rusínskeho jazyka, priekopníčka paliatívnej medicíny Kristína Krížanová a Ivan Leitman za zásluhy o sociálny rozvoj SR. Vladimíra Michala a Jána Zavarského ocenila prezidentka za zásluhy o kultúrny rozvoj SR. Prevzala si ho aj Agnesa Horváthová za zásluhy o sociálny rozvoj SR.

Štátne vyznamenanie Medailu prezidenta SR Čaputová udelila za zásluhy o rozvoj SR v oblasti kultúry a umenia Sándorovi Bekemu a poľskej filmovej režisérke a scenáristke Agnieszke Hollandovej za mimoriadne zásluhy o rozvoj SR v oblasti kultúry a umenia.

Udeľovanie vyznamenaní, najmä štátnych, je významnou formou uznania zásluh občanov SR aj iných štátov. Ide o morálne a spoločenské ocenenie vynikajúcich jednotlivcov, výnimočne aj vojenských útvarov a vojenských zväzkov, ktoré majú zástavu.

Právo udeľovať štátne vyznamenania patrí k tradičným kompetenciam hláv štátov. Štátne vyznamenania sú rady (vyššie) a kríže (nižšie). Prezident udeľuje aj Rad Andreja Hlinku.

TASR prináša pri tejto príležitosti profily vyznamenaných:

Rad Bieleho dvojkríža III. triedy

Pavel Rychetský

Pavel Rychetský sa narodil 17. augusta 1943 v Prahe v rodine advokáta. V roku 1966 promoval na Právnickej fakulte Univerzity Karlovej (UK) v Prahe. O rok neskôr zložil rigoróznú skúšku a vykonal sudcovskú justičnú skúšku.

V roku 1966 nastúpil ako súdny čakať na Mestskom súde v Prahe. Na súde začali proti nemu trestné stíhanie v súvislosti s protestmi proti politickým procesom a súd musel preto opustiť. Odišiel na Katedru občianskeho práva Právnickej fakulty UK v Prahe, kde pôsobil ako odborný asistent. Po okupácii Československa musel aj fakultu opustiť a po niekoľkomesačnej nezamestnanosti pracoval až do Nežnej revolúcie v roku 1989 ako podnikový právnik.

Pavel Rychetský sa v rokoch normalizácie aktívne zapojil do aktivít občianskeho odporu proti komunistickej moci. Bol spoluzakladateľom a jedným z prvých signatárov Charty 77 a v roku 1989 spoluzakladal Občianske fórum (OF). V rokoch 1996 až 2003 bol senátorom za českých sociálnych demokratov (ČSSD) vo volebnom obvode číslo 12 (Strakonice).

Za generálneho prokurátora Českej republiky (ČR) bol menovaný 8. januára 1990 a od júna 1990 do júla 1992 zastával post podpredsedu československej vlády a predsedu Legislatívnej rady vlády. Od júla 1998 do augusta 2003 bol vicepremiérom českej vlády a od októbra 2000 do februára 2001 a od júla 2002 do 5. augusta 2003 pôsobil aj ako minister spravodlivosti ČR.

Od 6. augusta 2003 je JUDr. Pavel Rychetský, dr. h. c. druhé obdobie predsedom Ústavného súdu Českej republiky.

Na snímke vľavo prezidentka SR Zuzana Čaputová, vpravo Pavel Rychetský si preberá štátne vyznamenanie Rad Bieleho dvojkríža III. triedy za mimoriadne zásluhy za mimoriadne zásluhy o rozvoj vzťahov medzi Českou republikou a Slovenskou republikou.

Foto: TASR - Jaroslav Novák

Rad Ľudovíta Štúra I. triedy

Pavol Demitra (in memoriam)

Jeden z najslávnejších slovenských hokejistov Pavol Demitra sa narodil 29. novembra 1974 v Dubnici nad Váhom. S hokejom začínal ako 6-ročný v Spartaku ZŤS Dubnica. Vrcholovú hokejovú kariéru začal písať v sezóne 1992/1993 v Dukle Trenčín. Už v nasledujúcej sezóne debutoval v NHL, v ktorej odohral 16 sezón. Bol trojnásobným účastníkom Zápasu hviezd NHL (1999, 2000 a 2002) a od roku 2000 držiteľom Lady Byng Memorial Trophy, prestížnej ceny pre hokejistov so športovou virtuozitou a zmyslom pre džentlmenstvo na ľade i mimo neho.

Mimoriadne kreatívna tridsaťosmička (Pavol Demitra nosil dres s číslom 38), hokejový umelec a džentlmen začal obliekať reprezentačný dres od roku 1996. Zúčastnil sa na šiestich majstrovstvách sveta, troch zimných olympiádach a dvakrát na Svetovom pohári, pričom celkovo odohral 77 zápasov a strelil 27 gólov. Jeho kariéru zdobí bronz z majstrovstiev sveta (MS) 2003 vo Fínsku a rovnaký kov aj z MS juniorov 1993 (ešte v drese ČSFR).

Posledným klubom, v ktorom hrával, bol ruský Lokomotiv Jaroslavl, a práve pôsobenie v tomto klube sa mu stalo osudným. Niekdajší kapitán slovenskej reprezentácie a jedna z najväčších slovenských športových osobností Pavol Demitra zomrel 7. septembra 2011 pri havárii lietadla Jak-42, pri ktorej zahynul v Rusku celý hokejový tím.

Do siene slávy Slovenského zväzu ľadového hokeja uviedli Pavla Demitru, prezývaného "Demo", 6. júna 2012.

Na snímke vľavo prezidentka SR Zuzana Čaputová, vpravo Mária Demitrová preberá štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy in memoriam za mimoriadne zásluhy v oblasti športu a za mimoriadne šírenie dobrého mena Slovenskej republiky v zahraničí za manžela Pavla Demitru počas slávnostného ceremonálu udeľovania štátnych vyznamenaní osobnostiam z rôznych oblastí spoločenského života v budove Slovenskej filharmónie 27. júna 2021 v Bratislave.

Foto: TASR - Jaroslav Novák

Rudolf Chmel

Rudolf Chmel sa narodil 11. februára 1939 v Plzni, ale od roku 1941 vyrastal na Slovensku. Po maturite na gymnáziu v Poprade študoval v rokoch 1956 – 1961 slovenčinu a ruštinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Po skončení štúdia pôsobil v Slovenskej akadémii vied (SAV) v Bratislave, kde pracoval v ústave slovenskej literatúry (1961 - 1963), ústave svetovej literatúry a jazykov (1964 – 1972) a v literárnovednom ústave (1973 - 1982). Od roku 1982 bol tajomníkom Zväzu

československých spisovateľov v Prahe **a** v rokoch 1988 - 1989 šéfredaktorom Slovenských pohľadov.

V rokoch 1990 - 1992 pôsobil ako československý veľvyslanec v Maďarsku. Po návrate na Slovensko pracoval v SAV **a** bol vedúcim Kabinetu maďarskej literatúry **a** jazyka na FiF UK v Bratislave. Od roku 1994 bol vedúcim Kabinetu slovakistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. V rokoch 1993 - 2000 bol prezidentom Nadácie otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation **a** od roku 2000 šéfredaktorom mesačníka OS. Riaditeľom Ústavu slavistických **a** východoeurópskych štúdií na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej bol v rokoch 2006 - 2011.

V roku 2002 kandidoval za Alianciu nového občana (ANO) za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR). Poslanecký mandát si neuplatňoval, lebo od októbra 2002 do mája 2005 zastával post ministra kultúry SR. Po odchode z vlády bol do 5. apríla 2006 poslancom NR SR.

Do strany Most-Híd vstúpil v roku 2009 **a** stal sa jej podpredsedom. Od 8. júla 2010 do 4. apríla 2012 zastával funkciu podpredsedu vlády SR **pre** ľudské práva **a** menšiny v kabinete Ivety Radičovej. Vo voľbách v roku 2012 opäť úspešne kandidoval za poslanca NR SR.

Je autorom viacerých kníh z oblasti literárnej vedy, ako Literatúry v kontaktoch (1972), Kritika **a** kontinuita (1975), Hodnoty **a** čas (1978), Dejiny v dejinách (1981), Sondy (1983), Paralely **a** konfrontácie (1986) či Dejiny slovenskej literárnej kritiky (1991). Ako esejista sa predstavil v publikáciách Moja maďarská otázka (1996), Moje slovenské pochybnosti (2004), Romantizmus v globalizme: Malé národy – veľké mýty (2009) alebo Slovenský komplex (2010).

Od roku 2009 je nositeľom Ceny ministrov zahraničných vecí Slovenskej republiky Miroslava Lajčáka **a** Maďarskej republiky Kingy Gönczovej Za porozumenie **a** dobré susedstvo.

Na snímke vľavo prezidentka SR Zuzana Čaputová, vpravo Rudolf Chmel si preberá štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy za mimoriadne zásluhy o demokraciu **a** jej rozvoj, ľudské práva **a** slobody **a** ich ochranu.

Foto: TASR - Jaroslav Novák

Hilda Múdra

Legendárna slovenská trénerka krasokorčuľovania Hilda Múdra sa narodila 1. januára 1926 vo Viedni v rodine učiteľa pod menom Hildegard Klimpel. Ako členka Viedenskej ľadovej revue sa dostala aj na Slovensko, kde stretla Jozefa Múdreho. Na jeseň 1947 mali svadbu v bratislavskom Modrom kostolíku **a** do nových dokladov si dala zapísať krstné meno Hilda **a** priezvisko Múdra.

Na ľad sa vrátila až v prvej polovici 50. rokov ako dvojnásobná mamička (v roku 1949 sa jej narodila dcérka Dagmar **a** o rok syn Pavol). Najskôr ako tanečníčka bratislavskej ľadovej revue **a** následne ako trénerka.

Jej zverencom bol aj najslávnejší slovenský športovec 20. storočia **a** olympijský víťaz Ondrej Nepela, s ktorým sa prvýkrát stretla, keď mal sedem rokov. Nepela jej už o osem rokov ako deviatak na ďalších majstrovstvách Európy (ME) v Bratislave (1966) venoval k štyridsiatke prvú, bronzovú medailu. Odvtedy stál na piedestále na každom európskom šampionáte. **A** od roku 1969 aj na každom svetovom. Za päť rokov (1969 – 1973) vyhral všetko, čo sa dalo. Získal desať zlatých medailí: jednu na zimných olympijských hrách (ZOH) (1972), tri na MS (1971 – 1973), päť na ME (1969 – 1973) **a** jednu na Svetovej zimnej univerziáde (1970).

Ondreja Nepelu viedla 15 rokov, pričom jej zverencami boli aj ďalší úspešní slovenskí krasokorčuľari, ako napríklad Marián Filc, Jozef Sabovčík, Miroslav Šoška, či v začiatkoch Agnesa Búřilová.

Rad Ľudovíta Štúra II. triedy

Pavol Čekan

Pavol Čekan sa narodil 25. marca 1979 v Prešove. Od ôsmej triedy základnej školy vedel, že sa chce venovať prírodným vedám. V rodnom meste absolvoval Gymnázium Jána Adama Raymana, ktoré reprezentoval na chemických olympiádach. V mladosti sa venoval hudbe i spevu **a** je milovníkom slovenského folklóru.

Po skončení stredoškolského štúdia sa hlásil na Slovensku na **vysokoškolské** štúdium medicíny. Keďže na prijímacích pohovoroch neuspel, rozhodol sa odísť do zahraničia. Rok strávil v Spojenom kráľovstve **a** potom išiel študovať na Island. Štúdium biochémie ukončil na University of Iceland **a** dostal ponuku na doktorandské štúdium na Islande **a** zároveň v Spojených štátoch - v Seattli na Washingtonskej univerzite.

Po šiestich rokoch ukončil doktorandské štúdium **a** v roku 2009 dostal ponuku na miesto odborného asistenta na Rockefellerovej univerzite v New Yorku. V nej sa venoval RNA biológii **a** molekulárnej patológii **a** tiež spolupracoval na vývoji nových patentovaných diagnostických metód.

V roku 2013 začal pracovať v prestížnom americkom Národnom onkologickom inštitúte ako výskumný pracovník v odbore bunkovej a rakovinovej biológie. Po návrate na Slovensko založil v roku 2016 spoločne s Vladimírom Wolfom a Petrom Kiliánom biotechnologickú spoločnosť MultiplexDX, ktorá výrazne posúva diagnostiku rakoviny.

V poslednom období sa stal Ing. Pavol Čekan, PhD. známym participáciou na projekte výroby PCR testu na detekciu SARS-CoV-2 a je členom Vedeckej poradnej rady Ministerstva zdravotníctva SR.

Zdeno Chára

Zdeno Chára sa narodil 18. marca 1977 v Trenčíne. S hokejom začínal v Dukle Trenčín, ale vysokou postavou vyvolával u trénerov nedôveru. V juniorskem tíme Dukly Trenčín sa pre príliš vysokého Cháru nenašlo stále miesto, a tak skončil v druholigových Piešťanoch. Tam si ho všimol český hráčsky agent Jaromír Henyš, vďaka ktorému sa v 18 rokoch dostal do klubu Sparta Praha.

Po roku strávenom v Prahe sa rozhodol odísť do zámoria na vstupný draft NHL. Z 56. miesta si ho vybral v roku 1996 klub New York Islanders. Debut v NHL v drese Islanders absolvoval v roku 1997. Z New Yorku sa v roku 2001 presunul do Ottawy Senators, odkiaľ v roku 2006 prestúpil do Bostonu Bruins, kde sa vypracoval nielen na rešpektovaného hráča, ale i na kapitána tímu.

V drese "medvedov" získal v roku 2009 ako prvý Slovák v NHL Norrisovu trofej pre najlepšieho obrancu. V sezóne 2010/2011 vybojoval ako prvý slovenský kapitán tímu NHL Stanleyho pohár a zároveň sa po Nicklasovi Lidströmovi stal druhým európskym kapitánom, ktorý dosiahol tento úspech. V roku 2011 získal tiež trofej Marka Messiera, ktorá sa v NHL udeľuje hokejistovi za výnimočné vodcovské schopnosti na ľade a aj mimo neho. Ako líder priviedol Boston ešte dvakrát (2013, 2019) do finále Stanleyho pohára. V Bostone strávil 14 rokov, počas ktorých Cháru, prezývaného "Big Z", päťkrát vybrali na Zápas hviezd NHL (2004, 2007, 2008, 2009, 2011) a dvakrát zaradili do All Stars tímu NHL (2004, 2009). V roku 2020 prestúpil do Washingtonu Capitals.

Úspešnú kariéru Zdena Cháru, najvyššieho (205 centimetrov) hokejistu v histórii NHL či majiteľa najtvrdšej strely z rokov 2007, 2008, 2009, 2011 a 2012, zdobia dve medaily z majstrovstiev sveta. V roku 2000 si z Petrohradu odniesol striebro a v roku 2012 si v pozícii kapitána národného tímu priniesol z Helsínk medailu rovnakého lesku.

V ankete Zlatý puk sa stal v rokoch 2009, 2011, 2012, 2013, 2018, 2019 najlepším slovenským hokejistom. Za najlepšieho obrancu ho v tejto ankete vymenovali v rokoch 2004, 2006, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2018.

Rad Ľudovíta Štúra III. triedy

Vladimír Godár

Vladimír Godár sa narodil 16. marca 1956 v Bratislave. Základy komponovania nadobúdal od 13 rokov počas súkromných hodín u skladateľa Petra Bartovica, ktorý ho v rokoch 1969 - 1971 uviedol aj do sveta súčasnej hudby. Na bratislavskom konzervatóriu študoval v rokoch 1971 - 1975 kompozíciu a hru na klavíri. V rokoch 1975 - 1980 študoval kompozíciu na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave.

Od roku 1979 do roku 1988 pôsobil ako odborný redaktor redakcie hudobnín a kníh o hudbe vydavateľstva OPUS. Členom Zväzu slovenských skladateľov (od roku 1990 Spolok slovenských skladateľov v rámci Slovenskej hudobnej únie) je od roku 1984. V rokoch 1985 - 1991 bol externým pedagógom na VŠMU a počas tohto obdobia absolvoval aj študijný pobyt na viedenskej Hochschule für Musik und Darstellende Kunst (1988 - 1989).

Vedúcim redaktorom časopisu Slovenská hudba bol v rokoch 1991 - 1996 a zároveň pôsobil ako vedúci pracovník Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied (SAV). V rokoch 1993 - 1994 bol sídelným skladateľom Slovenskej filharmónie. Odborným asistentom na Katedre estetiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave bol v roku 1997 a v rokoch 1997 - 1999 pôsobil ako riaditeľ vydavateľstva sekcie Národného hudobného centra a potom bol riaditeľom vydavateľstva Scriptorium musicum. Skladbu na Akadémii umení v Banskej Bystrici vyučoval v rokoch 2001 - 2007.

Od roku 2008 je prezidentom Výboru Bratislavských hudobných slávností (BHS). Na VŠMU pôsobil v rokoch 2011 - 2015 najprv ako odborný asistent a neskôr ako docent na katedre skladby a dirigovania. Od roku 2017 je vedúci edičnej činnosti Hudobného centra.

Godárova diskografia zahŕňa viacero LP či CD nosičov. Medzi najznámejšie patria napríklad Concerto grosso: Partita (1989), Chamber music (1996), Music for Cello (1999) či medzinárodné úspešné dielo Mater (2006), alebo Querela pacis z roku 2011.

Do širšieho povedomia sa dostal aj ako autor hudby k filmom režiséra Martina Šulíka Neha, Všetko čo mám rád, Záhrada, Orbis Pictus, Krajinka, Slniečny štát, Cigán, za ktorú ho ocenili cenami Sínko v sieti či Český lev.

Je tiež nositeľom Medzinárodnej vyšehradskej ceny za rok 2009, Ceny SOZA za rok 2011 za významný podiel uvádzania domácej tvorby v zahraničí alebo Ceny Pavla Straussa (2014) za trvalý prínos v oblasti kultúry a umenia.

Chaviva Reiková (in memoriam)

Chaviva Reiková, vlastným menom Marta Reiková, sa narodila 22. júna 1914 v obci Nadabula, ktorá je dnes súčasťou mesta Rožňava. V roku 1919 sa s rodičmi presťahovala do Radvane pri Banskej Bystrici, kde v rokoch 1921 až 1929 navštevovala obecnú školu, neskôr v rokoch 1929 až 1931 aj strednú obchodnú školu, ktorú však **pre** nedostatok finančných prostriedkov neukončila. Od mlada bola aktívna v sionistickom hnutí. Už v Banskej Bystrici sa stala členkou sionistickej organizácie Hašomer Hacair, kde prijala nové hebrejské meno Chaviva (po hebrejsky "ľúbezňá").

Po vypuknutí druhej svetovej vojny odišla v decembri 1939 aj s manželom do Palestíny **a** začala úzko spolupracovať s britskou spravodajskou službou SOE (Special Operations Executive). V lete 1944 sa stala členkou elitného židovského parašutistického oddielu v rámci operácie Amsterdam, ktorá sa zapojila do bojov počas Slovenského národného povstania (SNP). Úlohou skupiny bolo uskutočňovať spravodajskú činnosť **a** zaisťovať rádiové spojenie **pre** britskú vojenskú misiu pri hlavnom veliteľstve SNP. Súčasne pomáhala židovským utečencom na povstaleckom území **a** organizovala únik slovenských Židov cez Maďarsko do Palestíny.

Po potlačení Povstania prešla aj ich skupina na partizánsky spôsob boja. Tábor však začiatkom novembra 1944 prepadli nacistické jednotky **a** Chavivu Reikovú fašisti zajali, brutálne vypočúvali **a** mučili. Spolu s ďalšími, približne 250 osobami židovskej národnosti ju 20. novembra 1944 v protitankovom zákope pri Kremničke zavraždili.

V Izraeli je považovaná za národnú hrdinku – v roku 1952 boli jej telesné pozostatky prevezené do Jeruzalema, kde ju pochovali s vojenskými poctami.

Mesto Banská Bystrica jej v roku 1990 udelilo čestné občianstvo **a** pri príležitosti nedožitých stých narodenín Chavivy Reikovej otvorilo Múzeum SNP v Banskej Bystrici v lete 2014 záhradu, ktorá nesie jej meno.

Anna Šestáková

Najstaršia členka Konfederácie politických väzňov Slovenska Anna Šestáková, rodená Ušiaková, sa narodila 2. júla 1918 v Myjave v rodine živnostníkov. Detstvo prežila s dvoma staršími bratmi **a** mladšou sestrou. Do školy chodila na Myjave. Časť dospievania prežila aj v Trnave **a** v Košiciach. Vo veku 21 rokov sa vydala za Ervína Šestáka, ktorý pochádzal z obce Okříšok na Morave. Počas druhej svetovej vojny sa im narodili dcéra Anna (1941), syn Ivan (1943) **a** po skončení vojny syn Pavel (1947).

Začiatkom 50. rokov minulého storočia, tri roky po prevzatí moci v Československu komunistami, sa Anny Šestákovovej, jej detí **a** manžela výrazne dotkli perzekúcie zo strany totalitnej moci. V septembri 1951 jej manžela pri návrate z práce zatkli príslušníci Štátnej bezpečnosti (ŠtB). Odviezli ho do vyšetrovacej väzby v Leopoldove **a** obvinili z protištátnej činnosti. V júni v roku 1952 ho odsúdili najprv na 20 rokov **a** neskôr na doživotie za údajnú vlastizradu. Ona musela ísť pracovať do traťolisovne Bratislavských elektrozávodov. ŠtB jej ponúkla spoluprácu, ktorú odmietla.

Koncom decembra 1952 dostala z ministerstva vnútra v rámci tzv. Akcie B navyše príkaz na vystažovanie z Bratislavy. Pôvodným miestom vystažovania mala byť obec Dvory nad Žitavou, napokon sa jej aj s deťmi podarilo odísť do rodiska jej manžela, do obce Okříšok. Zamestnala sa v pletiarňi Okříšky-Borovina **a** deti chodili do miestnej školy.

Jej manžel sa snažil o obnovenie procesu, čo sa mu 5. júna 1956 podarilo dosiahnuť. Súd zmenil jeho trest na dva roky **a** keďže si už odsedel päť rokov, tak ho prepustili **a** odišiel za rodinou. V roku 1959 sa im napokon podarilo opäť usadiť v Bratislave, kde v roku 1989 privítali novembrové udalosti, ktoré viedli k pádu totalitného režimu.

Magdaléna Špotáková

Magdaléna Špotáková sa narodila 22. decembra 1954 v Bratislave. V roku 1978 ukončila štúdium psychológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Od roku 1988 pracuje nepretržite viac ako tri desiatky rokov v bratislavskom Výskumnom ústave detskej psychológie **a** patopsychológie (VÚDPaP), ktorý je jediným vedeckovýskumným pracoviskom v Slovenskej republike zaoberajúcim sa problematikou psychického vývinu detí **a** mládeže.

Popredná slovenská detská psychologička PhDr. Magdaléna Špotáková, CSc. sa zaoberá témami integrácie **a** inklúzie, postojmi k minoritám, otázkami psychodiagnostiky **a** niektorými oblasťami kognitívneho vývinu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Svojou praxou **a** vedeckou činnosťou rozvinula na Slovensku poskytovanie moderných foriem pomoci **pre** deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Je spoluzakladateľkou Detského centra Výskumného ústavu detskej psychológie **a** patopsychológie **a** v rokoch 1994 až 2018 bola jeho vedúcou.

Milan Šútovec

Milan Šútovec sa narodil 12. septembra 1940 v Martine. Po maturite študoval slovenský jazyk a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave.

Do prostredia slovenskej literatúry vstúpil v roku 1962 ako redaktor časopisu Kultúrny život. V rokoch 1963 - 1970 pôsobil v Slovenských pohľadoch a od roku 1963 pracoval ako redaktor teoretickej literatúry vo vydavateľstve Tatran. V roku 1972 nastúpil ako vedecký aspirant do Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave.

V čase Nežnej revolúcie (1989) sa angažoval v hnutí Verejnosť proti násiliu (VPN). Za poslanca Federálneho zhromaždenia (FZ) ho kooptovali v januári 1990. Po voľbách v roku 1990 sa stal poslancom Snemovne národov FZ za VPN. Súčasne bol predsedom Snemovne národov Federálneho zhromaždenia a podpredsedom FZ.

Po rozpade Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky viedol bratislavskú kanceláriu Nadácie Konrada Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung), kde pôsobil do roku 1996. Spoluzakladal slovenské centrum PEN a v rokoch 1997 – 1998 predsedal Asociácii organizácií spisovateľov Slovenska.

Na pôdu Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave sa vrátil v roku 1997, kde ako vedecký pracovník pracoval do roku 2012.

Knižne debutoval zbierkou poviedok Tieňohry (1968). V roku 1975 vydal román Muži a zbrane, na motívy ktorého napísal aj scenár pre film Súkromná vojna (1977).

Ako literárny vedec sa sústredil najmä na problematiku slovenského literárneho naturizmu. Je autorom monografií Romány a mýty (1982) a Mýtus a dejiny v próze naturizmu (2005). Výber jeho kritik vyšiel s autorským komentárom pod názvom Rekapitulácia nekapitulácie (1990), na ktorý nadviazal aj výber z recenzentskej, esejistickej, kultúrno-historickej a politickej publicistiky zo 60. až 90. rokov 20. storočia pod názvom Zo šedej zóny (1999).

Bibliografiu literárneho kritika, publicistu a esejistu tvoria tiež tituly O epickom diele (1999), Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" (1999), Demokratické ovzdušie a politický smog (2002) alebo zbierka fejtónov Maslo na našich hlavách (2011). V roku 2019 vydal encyklopedickú publikáciu s názvom Politické Slovensko.

Za dlhoročnú tvorivú a publikačnú činnosť získal viacero ocenení. Prémium vydavateľstva Slovenský spisovateľ za dielo Rekapitulácia nekapitulácie dostal v roku 1991. V roku 1999 získal Cenu Asociácie organizácie spisovateľov Slovenska za diela O epickom diele a Zo šedej zóny. Cenu E. E. Kischa za dielo Semióza ako politikum alebo "pomlčková vojna" dostal v roku 2000.

Károly Tóth (in memoriam)

Károly Tóth sa narodil v roku 1959. Diplom pedagóga získal v roku 1983 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v odbore dejiny - maďarský jazyk a literatúra.

Už ako študent sa zapojil do verejného života maďarskej komunity na Slovensku. Po ukončení štúdia sa stal redaktorom knižného vydavateľstva Madách, kde sa zoznámil s najvýznamnejšími predstaviteľmi vtedajšieho literárneho života. Zapojil sa aj do amatérskeho divadelného hnutia, venoval sa organizovaniu klubových aktivít v Šali a v Bratislave. Bol členom literárneho zoskupenia mládeže Iródia a zakladajúcim členom Maďarského P.E.N. Clubu v Bratislave.

Ako odporca komunistického režimu sa už ako študent angažoval v činnosti Výboru pre právnú ochranu maďarskej menšiny v Československu. Bol jedným z iniciátorov dokumentu "Memorandum Maďarov na Slovensku 1988", v ktorom sa okrem poukázania na najzávažnejšie problémy maďarskej komunity rozhodne prihlásil k európskym demokratickým hodnotám.

V novembri 1989 bol zakladateľom a prvým predsedom prvého nekomunistického hnutia na Slovensku Maďarskej nezávislej iniciatívy (MNI). Ako predseda MNI a následne predseda a riaditeľ Maďarskej občianskej strany pretransformovanej z MNI hral nezastupiteľnú úlohu pri demokratickej premene maďarského spoločenstva na Slovensku i slovenskej spoločnosti vôbec.

V roku 1996 založil v Dunajskej Strede Fórum inštitút pre výskum menšín, ktorý viedol až do roku 2014. Poslaním inštitútu, ktorý má v súčasnosti takmer 50 interných a externých spolupracovníkov, je odborný výskum národnostných menšín žijúcich na Slovensku, dokumentácia ich dejín, kultúry, písomností a iných súvisiacich pamiatok.

Károly Tóth, ktorý bol jednou z dôležitých postáv demokratickej transformácie a vedeckého života na Slovensku, zomrel 10. septembra 2016 po dlhej ťažkej chorobe vo veku 57 rokov.

Križ Milana Rastislava Štefánika I. triedy

Jaroslav Budz (in memoriam)

Jaroslav Budz sa narodil 4. decembra 1957. Všeobecne známym sa stal v júni 2020 vďaka snahe zabrániť útoku v Spojenej škole na Ulici M. R. Štefánika 1 vo Vrútkach, pričom zahynul na následky zranení, ktoré mu spôsobil útočník. Obetoval vlastný život, aby zachránil životy iných. Medzi študentmi, ktorých si vedel získať najmä svojou skromnosťou a bezprostrednosťou, bol mimoriadne obľúbený. Vychoval generácie architektov, lekárov, farmaceutov, ekonómov - vždy s obrovskou pokorou a úctou ku všetkým.

V roku 2014 sa stal riaditeľom Gymnázia Jozefa Cígera Hronského a keď hrozilo škole zrušenie, medzi prvými bojoval za jej zachovanie. Napokon bolo gymnázium v roku 2015 zlúčené so Základnou školou s materskou školou na Ulici M. R. Štefánika 1 do spojenej školy, ktorá vznikla 1. septembra 2015 v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Vrútky. Jaroslav Budz sa stal zástupcom riaditeľky školy pre gymnázium a mimoškolskú činnosť a na škole vyučoval matematiku a chémiu.

K útoku v spojenej škole vo Vrútkach došlo 11. júna 2020 predpoludním, keď do budovy násilne vnikol 22-ročný bývalý žiak školy. Nožom napadol niekoľkých pracovníkov a žiakov školy, pričom smrteľne zranil zástupcu riaditeľky školy Jaroslava Budzu, ktorý sa pokúsil ozbrojeného útočníka zastaviť.

Pribinov kríž II. triedy

Helena Jurasovová

Helena Jurasovová, rodená Blahová, sa narodila 2. júla 1933 v Bratislave v rodine profesionálnych operných spevákov Janka Blahu a Heleny Bartošovej-Schützovej. V roku 1962 absolvovala štúdium pedagogiky tanca na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Ako sólová tanečnica vo Vojenskom umeleckom súbore (VUS) pôsobila v rokoch 1952 – 1956. Začiatkom 60. rokov pracovala ako pedagogička v Ľudovej škole umenia v bratislavskej Petržalke.

V roku 1968 založila detský folklórny súbor Vienok, na čele ktorého stojí od jeho vzniku. Súbor pod jej vedením dosiahol významné úspechy na domácich i zahraničných podujatiach, napríklad striebornú medailu Folklórneho festivalu Východná alebo desaťkrát získal hlavnú cenu na celoslovenskej prehliadke detských kolektívov v Prešove. V zahraničí reprezentoval Vienok Československo, respektíve Slovensko na medzinárodných folklórnych festivaloch v Maďarsku, Poľsku, Ukrajine, Rakúsku, Taliansku, Švajčiarsku, Fínsku, Francúzsku, Kanade, ale aj v Turecku, Maroku, Portugalsku či v Macedónsku.

Helena Jurasovová, dlhoročná pedagogička VŠMU, vytvorila viaceré choreografie pre Československú televíziu a film, ako napríklad Svadba u Hrebíčkov (1973), Pozdrav z Liptova (1975) alebo Lucia (1976). Pohybovo spolupracovala na televíznom projekte My sme malí muzikanti (1977), na detskom muzikáli Medvedí deň Maťa Meteja (1979) alebo Sedemdesiat sukien mala (1981) či Tancujeme na pesničky (1986).

Ivan Štrpka

Ivan Štrpka sa narodil 30. júna 1944 v Hlohovci. Po maturite študoval v rokoch 1963 - 1969 slovenčinu a španielčinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK) v Bratislave. Už počas štúdia pracoval ako redaktor v Kultúrnom živote a v Mladej tvorbe. V rokoch 1970 - 1971 pôsobil vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ a obdobie rokov 1971 - 1973 strávil vo vydavateľstve Tatran.

Od roku 1973 do polovice 80. rokov pracoval ako dramaturg v bratislavskom štúdiu Československej televízie. V druhej polovici 80. rokov minulého storočia pracoval na poste šéfredaktora časopisu Mladé rozlety. V rokoch 1990 - 1993 šéfoval Kultúrnemu životu a v rokoch 1999 - 2010 bol šéfredaktor v časopise Romboid.

V roku 1964 spolu s básnikmi Ivan Laučíkom a Petrom Repkom vytvorili dnes už legendárnu skupinu Osamelí bežci. Ich aktivity však ovplyvnil nástup normalizácie po roku 1969. Štrpka po knižnom debute Krátke detstvo kopijníkov (1969) stihol ešte v roku 1971 vydať zbierku Tristan tára, po ktorej sa vynútené knižne odmlčal na desať rokov.

Po vynútenej prestávke vydal zbierku Teraz a iné ostrovy (1981) a o rok zbierku Pred premenou. V roku 1985 mu vyšla zbierka Správy z jablka a o tri roky neskôr aj kniha Všetko je v škrupinke. Po roku 1989 vydal zbierky Krásny nahý svet (1990), Rovinsko juhozápad (1995), Smrť matky (1995) a v roku 1997 zbierky Medzihry: Bábky kratšie o hlavu a Majster Mu a ženské hlasy. Ako básnické skladby sú koncipované knihy Hlasy a iné básne (2004) a Tichá ruža (2006). Zbierka básní s názvom Kam plášť, tam vietor vyšla v roku 2018.

Ako prozaik sa predstavil románom Rukojemník (1999). V knihe Křč roztvorenej dlane a iné eseje (1995) zasa sústredil články a úvahy publikované v Kultúrnom živote počas svojho porevolučného (1989) pôsobenia v redakcii a z relácie Slovenského rozhlasu Živé slová.

Okrem písania poézie sa textársky podieľal na jedenástich albumoch hudobníka a speváka Deža Ursinyho (napríklad Pevnina detstva, Nové mapy ticha, Modrý vrch, 4/4, Bez počasia, Zelená, Momentky, Do tla či Príbeh). Časť týchto textov vyšla v roku 1998 aj knižne pod názvom Modrý vrch.

Je nositeľom Ceny Ivana Kraska za debut (1969), Ceny asociácie spisovateľských organizácií Slovenska (1995), Ceny Dominika Tatarku (1997), Ceny Tatru banky za umenie (2003) alebo Ceny Jána Ondruša (2004).

Dezider Ursiny (in memoriam)

Dezider (Dežo) Ursiny sa narodil 4. októbra 1947 v Bratislave. Maturoval na Elektronickej priemyslovke v Bratislave v roku 1966. V rokoch 1967 - 1973 študoval odbor filmovej a televíznej dramaturgie na bratislavskej Vysokej škole múzických umení (VŠMU).

Väčšinu svojho života bol zamestnaný ako dramaturg v Štúdiu krátkych filmov Slovenskej filmovej tvorby Koliba (1974 - 1991).

Do povedomia hudobných fanúšikov sa zapísal už v 60. rokoch minulého storočia ako líder skupiny The Beatmen. Po rozpade skupiny v roku 1966 stál pri vzniku skupiny The Soulmen. Tá v decembri 1967 vyhrala v Prahe 1. československý beatový festival. Na EP platni jej vyšli štyri piesne Wake Up, A Sample Of Happiness, Baby Do Not Cry a I Wish I Were.

V rokoch 1968 - 1969 pôsobil spolu s Jankom Lehotským v skupine New Soulmen. Lehotského neskôr vystriedal Jaro Filip, ktorý sa na dlhé obdobie stal významným Ursinyho spoluhráčom. V roku 1969 vytvoril Ursiny aj s Filipom skupinu Provisorium a o štyri roky neskôr vydal prvú LP platňu Provisorium.

Po skončení štúdiá na VŠMU nastúpil v roku 1974 ako dramaturg Slovenskej filmovej tvorby na Kolibe. V tomto období sa začala jeho spolupráca s básnikom a textárom Ivanom Štrpkom. Z ich spolupráce vzišlo 11 kultových albumov - prvým bola Pevnina detstva (1978) a posledným albumom bol Príbeh (1994).

Skladateľský talent predviedol Ursiny aj ako autor hudby k legendárnemu muzikálu Neberte nám princeznú (1981), v ktorom hlavné postavy stvárnil Marika Gombitová a Miro Žbirka a texty piesní napísal Ján Štrasser. Ako tvorca dokumentárnych filmov sa predstavil snímkami Gajdoš Antalík (1982, spolu s Mariánom Urbanom), Vôňa života (1986), O rakovine a nádeji (1991), Dom Matky Terezy (1992), Obrázky z výletu za plot blázince (1994) alebo Času je málo a voda stúpa (1997, spolu s Ivanom Brachtlom).

Skladateľ, hudobník, spevák a dokumentarista Dežo Ursiny zomrel na následky rakoviny 2. mája 1995 v Bratislave vo veku 47 rokov.

Pribinov kríž III. triedy

Agnesa Horváthová

Rodáčka z Bratislavy, vyštudovala žurnalistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského (FiF UK). Vo svojej novinárskej tvorbe sa ako dopisovateľka rómских novín a časopisov venovala predovšetkým rómскеj téme. Neskôr, v rámci Nadácie pre podporu občianskych aktivít, viedla aktívne Rómky a Rómov k tomu, aby sa angažovali pri pomoci rómским komunitám.

Vďaka svojej pokojnej osobnostnej sile významne prispela k založeniu Fondu sociálneho rozvoja, ktorý vytvoril priestor na realizáciu kľúčových nástrojov podpory ľudí v núdzi - terénnych sociálnych pracovníkov, asistentov na školách a komunitných centier, ktoré fungujú doteraz.

Odkaz jej prístupu, ktorý je založený na vzájomnom porozumení a ľudskosti, charakterizuje aj prácu občianskeho združenia Romano kher – Rómsky dom, ktorý založila v roku 2007 a ktoré sa snaží prepájať deti zo slovenského, rómского a maďarského prostredia.

Poslaním organizácie je zbieranie, spracovanie a distribúcia informácií, dát, dokumentov a publikácií o Rómoch pre Rómov a pre majoritnú spoločnosť za účelom lepšej informovanosti o Rómoch, posilnenia identity Rómov, zlepšenia vzdelanostnej úrovne Rómov a zlepšenia spolunažívania Rómov a majoritnej spoločnosti.

Vasíľ Jabur

Vasíľ Jabur sa narodil 28. októbra 1936 v Stakčíne, v okrese Snina. Jeden z hlavných tvorcov a kodifikátorov rusínskeho jazyka na Slovensku študoval v rokoch 1954 - 1958 ruský a ukrajinský jazyk na Vysokej škole ruského jazyka a literatúry v Prahe. Ako odborný asistent pôsobil v rokoch 1961 - 1977 na Katedre ruského jazyka Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika (UPJŠ). Do roku 1987 bol odborným asistentom na Katedre jazykov UPJŠ a v rokoch 1988 - 1992 prednášal na Katedre rusistiky a západnej filológie Pedagogickej fakulty v Nitre.

Na Fakulte humanitných vied Vysokej školy pedagogickej v Nitre pôsobil ako odborný asistent a neskôr ako docent v rokoch 1992 - 1993. Vedeckým pracovníkom v Ústave rusínskeho jazyka a kultúry pri Rusínskej obrode v Prešove bol od roku 1994 do roku 1995, odkiaľ prešiel na detašované pracovisko Štátneho pedagogického ústavu v Prešove.

Docent, kandidát vied, autor vysokoškolských učebníc a štúdií z problematiky ruského a rusínskeho jazyka prednášal na jazykových vedeckých konferenciách a seminároch doma i v zahraničí, napríklad v Budapešti, Krakove či v Heidelbergu. Je autorom projektu Pravidiel rusínskeho pravopisu (1994), spoluautor štúdie Rusínsky jazyk v zrkadle nových pravidiel.

Pod jeho vedením bola pripravená a uskutočnená kodifikácia rusínskeho jazyka na Slovensku. Na vedeckom seminári pri slávnostnej kodifikácii 27. januára 1995 v Bratislave predniesol hlavný referát. Je vedúcou teoreticko-vedeckou osobnosťou v pokračujúcom procese

kodifikácie rusínskeho jazyka.

Kristína Križanová

Starostlivosť o nevyliciteľne chorých sa stala celoživotným poslaním Kristíny Križanovej - nestorky a priekopníčky paliatívnej medicíny na Slovensku. Do svojho lekárskeho poslania spojila odbornosť, vedomosti, skúsenosti, ľudskosť, empatiu, charakter, cit a česť.

Výrazne sa zaslúžila o to, že paliatívna medicína je dôležitou súčasťou onkologickej liečby, ktorá v dnešnej dobe dokáže zmierniť fyzické utrpenie pacientov.

Študovala na **Lekárskej fakulte** Univerzity Komenského v Bratislave. Má atestáciu z vnútorného lekárstva a klinickej onkológie.

V rokoch 1972 - 1979 pracovala na Internej klinike ILF Kramáre a v rokoch 1985 - 1995 ako klinická onkologička na Internej klinike **Lekárskej fakulty** Univerzity Komenského (LF UK) NsP Staré Mesto.

V roku 1995 spoluzakladala v Národnom onkologickom ústave (NOÚ) v Bratislave prvé oddelenie paliatívnej medicíny. Pracovala v ňom takmer 25 rokov, z toho 19 rokov bola jeho primárkou. V roku 2006 sa zasadila za prijatie koncepcie paliatívnej medicíny ako špecializačného odboru. O tri roky neskôr sa na oddelení začala praktizovať výučba lekárov a atestácie z paliatívnej medicíny.

Od roku 2006 je hlavnou odborníčkou pre paliatívnu medicínu na Ministerstve zdravotníctva SR.

MUDr. Kristína Križanová je aktívna v slovenských i medzinárodných organizáciách v oblasti paliatívnej medicíny, spolupracuje s dobrovoľníkmi a podieľa sa na množstve osvetových aktivít. Je odbornou garantkou mobilného hospicu Slniečnica v Bratislave a pôsobí tiež ako odborný garant a výkonný lekár v teréne v novom mobilnom hospici Klenová, ktorý od januára 2020 funguje v rámci NOÚ.

Praktické skúsenosti a teoretické poznatky zo svojej dlhej praxe odovzdáva študentom medicíny na Katedre paliatívnej medicíny **Lekárskej fakulty** Slovenskej zdravotníckej univerzity (LF SZU) a Národného onkologického ústavu.

Za svoju dlhoročnú prácu získala v roku 2018 Krišťáľové krídlo.

Ivan Leitman

Ivan Leitman sa narodil 25. októbra 1956 v obci Koš. Štúdium psychológie na Univerzite Komenského v Bratislave úspešne absolvoval v roku 1982. Po skončení štúdia pracoval 15 rokov v Diagnostickom centre v Lietavskej lúčke určenom dievčatám vo veku od 14 do 18 rokov.

Po odchode z diagnostického centra založil 13. novembra 1997 Občianske združenie (OZ) Náruč - Pomoc deťom v kríze, ktoré sa venuje pomoci týraným deťom, ženám a rodinám ohrozeným domácim násilím. Vybudoval aj Detské centrum Náruč, ktoré poskytuje komplexnú pomoc týraným, zneužívaným či zanedbávaným deťom. Od roku 1998 pôsobil v OZ Náruč ako výkonný riaditeľ.

Tak ako celý svoj život aj teraz sa zaoberá nielen o zmeny v systéme sociálno-právnej ochrany detí, ale aj o zmenu nazerania na fenomén násillia. Usiluje sa tiež o to, aby spoločnosť nebola voči násilliu ľahostajná.

Vladimír Michal

Vladimír Michal sa narodil v roku 1961 v Banskej Štiavnici, ale vyrastal a dospel v Žiline. Vyštudoval síce Elektrotechnickú fakultu na Slovenskej vysokej škole technickej (SVŠT) v Bratislave (dnes Slovenská technická univerzita - STU), ale podstatnú časť svojho doterajšieho života venoval knihám.

Už krátko po Nežnej revolúcii v roku 1989 založil spolu s priateľmi Artforum, pod hlavičkou ktorého spočiatku organizovali rôzne kultúrne podujatia, ale zakrátko pod touto značkou vzniklo v Bratislave dnes už legendárne kníhkupectvo s viac ako 30-ročnou históriou. Počas celej histórie Artfora, ktoré má dnes už svoje pobočky v Košiciach, Banskej Bystrici, Pezinku či v Prešove, stojí v pozícii majiteľa a manažéra Vladimír Michal. Pod hlavičkou Artfora vzniklo z jeho iniciatívy aj vydavateľstvo, internetový obchod či literárne noviny.

Z Artfora sa stala dôležitá súčasť slovenskej kultúrnej scény. Vytvára priestor na nekomerčnú literatúru a patrí k významným propagátorom aj českej literatúry, za čo dostal Vladimír Michal v roku 2016 cenu Cenu Gratias agit, ktorú od roku 1997 udeľuje český minister zahraničných vecí osobnostiam a organizáciám za šírenie dobrého mena Českej republiky v zahraničí.

Ján Zavorský

Ján Zavorský sa narodil 31. júla 1948 v Banskej Bystrici. V roku 1967 absolvoval Strednú školu umeleckého priemyslu v Bratislave. Následne pokračoval v štúdiu scénografie na Vysokej škole múzických umení (VŠMU), ktoré ukončil v roku 1974. Ešte počas **vysoškoškolských** štúdií pôsobil ako scénograf v Krajoovom divadle Nitra (od roku 1979 Divadlo Andreja Bagara) a v Štátnom bábkovom divadle v Bratislave.

Vo februári 1974 sa spolu s Milošom Lakym a Stanom Filkom podieľal na odvážnom výstavnom experimente - inštalácii Bieleho priestoru v bielom priestore v Dome umenia v Brne, ktoré sa stalo kľúčovým dielom slovenského a stredoeurópskeho umenia druhej polovice 20. storočia.

Od roku 1979 pôsobil ako scénograf v Divadle pre deti a mládež v Trnave a v rokoch 1996 až 2018 aj ako umelecký šéf divadla. Od roku 1981 pravidelne spolupracuje s Divadlom Husa na provázku v Brne.

Scénografická tvorba Jána Zavarského mala už v začiatkoch silný intelektuálno-rationálny prvok prejavujúci sa v strohej vecnosti a funkčnosti. V slovenskom a sčasti aj v českom divadle presadzoval funkčnú scénografiu, vyrastajúcu z akčného prepojenia priestoru a hereckej reakcie, meniacu sa s narastajúcou aktivitou hercov na scéne.

Na svojom umeleckom účte má vyše 300 scénografií pre činoherné, bábkové a operné inscenácie nielen na Slovensku a v Česku, ale napríklad aj v Maďarsku, Poľsku, Nemecku, vo Švajčiarsku a v Spojených štátoch. Venuje sa tiež grafickému dizajnu, voľnej tvorbe a architektúre. Jeho diela boli prezentované na desiatkach výstav a získali viacero ocenení.

Ján Zavarský sa zaoberá aj teóriou a dejinami scénografie - napríklad je autorom publikácie Kapitoly zo scénografie (1980), ktorá je dodnes základnou scénografickou publikáciou.

Medaila prezidenta Slovenskej republiky

Sándor Beke

Sándor Beke sa narodil 26. februára 1939 v obci Čiližská Radaň. Štúdium herectva absolvoval v roku 1963 na Vysokej škole múzických umení (VŠMU) v Bratislave. Vzdelanie si rozšíril tiež na Vysokej škole divadelného a filmového umenia v Budapešti, kde študoval do roku 1967.

Ako herec Maďarského oblastného divadla v Komárne (dnešné Jókaiho divadlo) pôsobil v rokoch 1958 - 1959 a 1963 - 1964. Od roku 1967 až 1969 bol režisérom v komárňanskom Maďarskom oblastnom divadle a svojím režisérskym prístupom vniesol na túto scénu modernejšie divadelné postupy. V roku 1969 založil košické Divadlo Thália, kde pôsobil aj ako umelecký šéf.

Od roku 1976 pracoval v Maďarsku, kde bol v rokoch 1976 - 1978 riaditeľom Národného divadla v Miškolci. Riaditeľom Divadla Józsefa Katona v Kecskeméte bol v rokoch 1978 - 1984. Na poste divadelného riaditeľa pôsobil v rokoch 1984 - 1990 v Budapeštianskom komornom divadle (Budapesti Kamaraszínház).

V rokoch 1990 až 1994 sa ako režisér vrátil na dosky Jókaiho divadla v Komárne a v rokoch 2001 - 2010 bol Sándor Beke režisérom a umeleckým konzultantom košického Divadla Thália.

Agnieszka Hollandová

Popredná poľská filmová režisérka a scenáristka Agnieszka Hollandová sa narodila 28. novembra 1948 vo Varšave. Pražskú Filmovú a televíznu fakultu Akadémie múzických umení (FAMU) absolvovala v roku 1971.

Svoju kariéru začala ako asistentka réžie známych osobností poľskej kinematografie Krzystofa Zanussiho a Andrzeja Wajdu. Jej prvým samostatným filmom bola snímka Provinciální herci (Aktorzy Prowincjonalni, 1978), ktorá získala v roku 1980 na filmovom festivale v Cannes medzinárodnú cenu poroty.

Krátko pred vyhlásením výnimočného stavu v rodnej krajine a emigráciou na Západ natočila ešte dva filmy Horúčka (Goraczka, 1980) a Osamelá žena (Kobieta samotna, 1981).

Nomináciu na Oscara za najlepší zahraničný film získala za drámu Bittere Ernte (Angry Harvest, 1985), ktorá zobrazuje osudy židovských žien počas druhej svetovej vojny.

Za najlepšie dielo Agnieszky Hollandovej sa považuje film Európa, Európa (1991) nakrútený podľa životopisu Solomona Perela, židovského mladíka, ktorý uteká z fašistického Nemecka do časti Poľska okupovanej Sovietskym zväzom, kde po zajatí presvedčí nemeckého dôstojníka, že je sám Nmec, a tak ho pošlú na elitnú akadémiu Hitlerjugend. Film vyhral prestížny Zlatý glóbus a režisérke priniesol druhú oscarovú nomináciu za najlepší zahraničný film.

Svetoznáma poľská režisérka úzko spolupracuje tiež so slovenskými i českými filmovými tvorcami, ako napríklad na filme Jánošík - Pravdivá história (2009). Podľa scenára Štěpána Hulíka natočila drámu o upálení Jana Palacha nazvanú Hořící keř (2013) a jej režijný rukopis nesie aj strhujúci životopisný príbeh Šarlatán (2020) inšpirovaný životnou drámou liečiteľa Jána Mikoláška.

K viacerým slovenským tvorcom má veľmi blízky, osobný vzťah a netají sa tým, že Slovensko jej prirástlo k srdcu.

·
Autor: TASR

Kamdomesta: Dubayovci – Anna a jej deti [↗](#)

📅 28. 6. 2021, 0:23. Zdroj: kamdomesta.sk [↗](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Fakulty a ústavy UPJŠ, Kľúčové slová: LF UPJŠ

Užívateľov za deň: 1.4 tis. GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 231,69 Eur

Kamdomesta: Dubayovci – Anna **a** jej deti

Dubayovci – Anna **a** jej deti

Vyhľadať podujatie

Iné termíny

SNM – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove pripravuje výstavu Dubayovci – Anna **a** jej deti, ktorej otvorenie sa uskutoční 4.6.2021 (piatok) o 16.00 hod. v priestoroch múzea na Masarykovej ulici 20, v Prešove. Konceptcia výstavy zahŕňa výber z tvorby Michala **a** Oresta Dubayových, najstaršieho **a** najmladšieho zo siedmich súrodencov, ale aj osobné veci **a** ocenenia všetkých siedmich súrodencov **a** artefakty **a** publikácie z tvorby ich detí **a** vnukov **a** vnučiek.

Michal Dubay (1910-1993) bol talentovaný maliar, ktorý zohral v Prešove významnú kultúrotvornú úlohu. Podieľal sa tu na zakladaní vedeckej knižnice (pôsobil aj ako jej riaditeľ), Ukrajinského národného divadla (dnes Divadlo Alexandra Duchnoviča), Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku, pracoval v oblasti ochrany pamiatok, ako pedagóg, redaktor, publicista, kultúrny pracovník.

Orest Dubay (1919 – 2005) bol pokrokový grafik, úspešný maliar, sochár, ilustrátor, popredný pedagóg, rektor VŠVU **a** národný umelec ČSSR, pozoruhodná tvorivá osobnosť **a** vzácna ľudská bytosť. Rozhodujúcou mierou sa zaslúžil o rozvoj slovenského výtvarného umenia **a** školstva 20. storočia.

Tieto dve najvýraznejšie postavy rodiny Dubayových do istej miery zatienili význam ostatných členov rodiny. Výstava DUBAYOVCI – Anna **a** jej deti v SNM-MRK v Prešove je však venovaná celej rodine Dubayovcov, od zakladateľov, Dezidera **a** Anny až po ich vnukov **a** pravnukov.

Na výstave bude predstavený rodostrom rodiny Dubayových, ako aj prínos v spoločenskom živote Slovenska všetkých siedmich detí **a** niektorých vnukov **a** pravnukov manželov Dezidera Dubaya **a** Anny Dubayovej, rodenej Kaliňáčkovej.

Dezider **a** Anna Dubayovi sa stali rodičmi siedmich detí v Hačave, v okrese Rožňava **a** vo Veľkej Poľane, bývalej rusínskej obci v okrese Snina. Michala (1910), Dezidera (1911) Pavla (1913), Marty (1914), Ladislava (1916), Anny (1918) **a** Oresta (1919).

Otec Dezider, gréckokatolícky kňaz, odišiel do zámoria v roku 1920 **a** vrátil sa, keď mal Orest 16 rokov. Dezider posielal svojej manželke Anne peniaze, ktoré mala využívať najmä na kúpu pozemkov. Anna napriek povereniu manžela peniaze použila na zaplatenie **vysokoškolských** štúdií **pre** všetky svoje deti. Táto investícia do budúcnosti detí sa po rokoch ukázala ako najmúdrejšie rozhodnutie. Väčšina detí dosiala v dospelom živote výnimočné výsledky – okrem Michala **a** Oresta - syn Ladislav sa zaslúžil o rozvoj Ústavu lekárskej mikrobiológie v Košiciach, **a** to v oblasti medicínskeho **vzdelávania** **a** vedecko-výskumnej činnosti ako profesor medicínskych vied **a** dekan **LF UPJŠ**. Maliarsky talent zdedili synovia Oresta, Pavla, ale aj niektorí ich vnuci **a** vnučky. Viaceré vnučky sa stali produktívnymi **vysokoškolskými** učiteľkami s bohatou publikačnou činnosťou.

Autorka výstavy: PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D

Kurátorky výstavy: Daniela Kapáľová

K liečbe postcovidového syndrómu môže prispieť aj cieleňá úprava črevného mikrobiómu [↗](#)

📅 23. 6. 2021, 21:00, Zdroj: akcnezeny.sk [↗](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Fakulty a ústavy UPJŠ, Kľúčové slová: LF UPJŠ

Užívateľov za deň: 411 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 96,79 Eur

Mnohí slovenskí aj zahraniční vedci **a** lekári potvrdili existenciu postcovidového syndrómu. Postihuje ľudí, ktorí prekonali COVID-19 [1] **a** má u pacientov rôzne prejavy **a** priebeh. Spôsobuje zdravotné problémy pretrvávajúce viac ako 3 mesiace. Najnovšie štúdie preukázali, že jednou z príčin vzniku postcovidového syndrómu je poškodenie mikrobiómu po prekonaní COVID-19. Obnovenie rôznorodosti črevného mikrobiómu môže byť dôležitou súčasťou liečby postcovidového syndrómu.

Cieleňá úprava črevného mikrobiómu na podporu jeho správneho zloženia by mohla byť dôležitou stratégiou na liečbu postcovidového syndrómu (dlhého COVID-19). Podľa novej štúdie zverejnenej v jednom z najvýznamnejších vedeckých časopisov Gut [2] , oprava mikrobiómu môže urýchliť zotavenie po prekonaní choroby. Aj keď sú na potvrdenie nálezov potrebné rozsiahlejšie štúdie, je dokázané, že prekonanie COVID-19 má veľmi negatívny vplyv na zloženie črevného mikrobiómu. Pacienti, ktorí mali až šesť mesiacov po zotavení z choroby nižšiu rozmanitosť mikrobiómu, mali aj horšie pľúcne funkcie **a** tiež závažnejší priebeh akútnej fázy ochorenia. Štúdia COVID-19 [3] tým naznačila, ako úzko súvisí zápal s črevnou dysbiózou, teda poškodeným črevným mikrobiómom.

Výsledky štúdií

„Predpokladali sme to **a** teraz na to poukazujú už aj vedecké publikácie. Podpora mikrobiálnej diverzity cieleňou úpravou črevného mikrobiómu by mohla pomôcť urýchliť celkové zotavenie po chorobe, teda aj z postcovidového syndrómu“ uviedol renomovaný odborník na črevný mikrobióm MUDr. Alojz Bomba, DrSc. zo spoločnosti iProbio.

V súčasnosti existujú rôzne prípravky na podporu črevného mikrobiómu, ako sú probiotiká, prebiotiká, synbiotiká, postbiotiká **a** podobne. Pri súčasných technologických možnostiach sú najefektívnejšie personalizované probiotiká, ktoré jedine rešpektujú individuálne špecifiká každého človeka.

„Infekcia COVID-19 má veľký vplyv na črevnú mikrobiotu **a** na druhej strane eubióza (rovnováha mikrobiómu) nás vie chrániť pred ťažkými formami COVID-19, preto modulovanie črevnej mikrobioty má obrovský význam,“ konštatovala MUDr. Laura Gombošová, PhD. z I. internej kliniky **LF UPJŠ a UNLP** Košice na tohtoročnom gastroenterologickom kongrese.

Probiotiká na mieru

Je preukázané, že po COVIDe významne klesá zastúpenie rodov Bifidobacterium **a** čiastočne aj Lactobacillus . Pri takomto výraznom poškodení mikrobiómu dokážu pomerné zastúpenie týchto bakteriálnych rodov cieleňe obnoviť personalizované probiotiká vyrobené pacientovi na mieru . Môžu tak vrátiť črevám **a** imunitu po COVIDe ich správnu funkciu . Do algoritmu prípravy personalizovaných probiotík vstupuje analýza vzorky stolice pacienta. Takto je zaručené, že probiotiká vyskladané na mieru z viac ako 100 rôznych probiotických kmeňov, riešia individuálne potreby konkrétneho pacienta. „Je to **pre** nás veľký krok vpred, že vieme na Slovensku pacientom poskytnúť možnosti úpravy črevného mikrobiómu na najvyššej úrovni . Stotožňujem sa so závermi vedeckých publikácií, že cieleňá úprava mikrobiómu na podporu mikrobiálnej diverzity môže byť dôležitou stratégiou na liečbu postcovidového syndrómu (dlhého COVID-19) **a** urýchliť zotavenie,“ dodáva Dr. Bomba.

[1] <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/339629/Policy-brief-39-1997-8073-eng.pdf>

[2] <https://gut.bmj.com/content/early/2021/04/07/gutjnl-2021-324090>

[3] <https://iprobio.sk/clanky-a-videa/postcovidovy-syndrom-covid19/>

Autor: REDAKCIA || REDAKCIA

Začína sa kultúrne leto v botanickej záhrade [🔗](#)

📅 25. 6. 2021, 8:15, Zdroj: [indexmag.sk](#) [🔗](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: Fakulty a ústavy UPJŠ, Kľúčové slová: Pavol Mártonfi (riaditeľ botanickej záhrady)
Užívateľov za deň: 281 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 88,89 Eur

Pridajte komentár

3 min. čítania

Po úspešných letných koncertoch v roku 2020 prichádza Botanická záhrada **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika** v Košiciach s rozšíreným kultúrnym programom aj na leto 2021. V spolupráci s viacerými partnermi pripravila kultúrne leto rôznych žánrov. Poučenie **a** oddych návštevníkov tak doplnia koncerty, premietanie filmu **a** celoletná výstava obrazov významného slovenského umelca Andreja Dúbravského. Značná časť týchto akcií je určená **pre** deti **a** rodiny s deťmi, ale nielen **pre** nich.

„Koncerty v Botanickej záhrade **UPJŠ** začínajú už v sobotu 26. 6., prvý je určený deťom vo veku 2-8 rokov **a** je spojený s využitím atrakcií **pre** deti. Začína o 16:00 **a** vystúpi na ňom skupina Paci Pac. Druhý koncert sa bude konať 4. 7. o 18:00. V rámci Festivalu mládežníckych orchestrov **a** zborov Šengenský poludník na ňom vystúpi sliezsky komorný zbor Ad Libitum z Poľska. Koncert bude pokračovať vystúpením huslistky Brunhilde Linsel s košickou popovou formáciou Ecliptic. Tretím koncertným dňom bude 29. 8. Najskôr detský koncert Uja Luba o 16:00 **a** o 18:30 stálica slovenskej hudobnej scény, Pavol Hammel. Júnový **a** augustový koncert sú organizované v spolupráci s organizáciou Tramtária **a** vstupenky si môžu záujemcovia kúpiť v sieti ticketportal; vstupenky na júlový koncert sa dajú kúpiť v predpredaji na vrátnici BZ.“ uviedla zástupkyňa **riaditeľa Botanickej záhrady UPJŠ pre** vonkajšie vzťahy, RNDr. Andrea Fridmanová, PhD.

Premietanie filmu „Slávnosť v botanickej záhrade“

Okrem koncertov sa v stredu 14. 7. 2021 v spolupráci s košickým Kinom Úsmev uskutoční v botanickej záhrade premietanie filmu „Slávnosť v botanickej záhrade“. Vstupenky bude možné zakúpiť si na webe Kina Úsmev alebo priamo v pokladni Kina Úsmev. Viac informácií sa o tomto podujatí záujemcovia dozvedia na webovej stránke kina.

Stálou výstavou počas celého júla **a** augusta bude výstava renomovaného výtvarníka frekventovane vystavujúceho na Slovensku aj v zahraničí, absolventa VŠVU v Bratislave, Andreja Dúbravského, pod názvom „HLINA **A** HMYZ“.

„Myšlienka výstavy vznikla už pred pár rokmi **a** je výsledkom dlhodobých konzultácií medzi autorom výstavy **a** riaditeľom BZ **UPJŠ**. Umelecko-botanicko-entomologická inštalácia v skleníku pozýva na odhalenie labyrintu živého sveta hmyzu **a** rastlín, aj labyrintu v nás. Deťom pripravil autor výstavy hybridnú publikáciu na pomedzí katalógu jeho poslednej tvorby **a** časopisu **pre** deti. Dúbravský verí, že láska k umeniu vzniká pomocou zážitku **a** láska k prírode rastie pomocou poznania. Na vernisáž výstavy Vás pozývame 1. júla 2021 o 18:00 hodine,“ pozýva na výstavu **riaditeľ Botanickej záhrady UPJŠ**, prof. RNDr. **Pavol Mártonfi**, PhD.

Užijete si aj krásu botanickej záhrady

Okrem kultúrnych podujatí čaká na návštevníkov estetický zážitok aj pri samotnej prechádzke záhradou. Aktuálne kvitnú mnohé trvalky, letničky, či ruže. Zaujímavou, **a** v našich podmienkach veľkosťou netradičnou, je rozkvitajúca sukulentná rastlina agáva americká, ktorej kvetný stvol dosahuje niekoľkometrovú výšku. Návštevníci ju môžu nájsť umiestnenú v zadnej časti skleníkov v blízkosti skaliek.

„Keďže aktuálne prebieha rekonštrukcia obvodového pláňa budovy, chceli by sme sa návštevníkom ospravedlniť za znížený komfort pri vstupe do areálu **a** obmedzené kapacity pri parkovaní, **a** zároveň ich poprosiť o zvýšenú opatrnosť pri pohybe v areáli **a** dodržiavanie všetkých platných protipandemických opatrení,“ dopĺňa prof. Mártonfi.

redakcia

Autor: redakcia | [Zobraziť všetky články](#) || [Zobraziť všetky články](#)

Univerzitné pracoviská

Začína sa kultúrne leto v botanickej záhrade [🔗](#)

📅 25. 6. 2021, 8:15. Zdroj: indexmag.sk [🔗](#). Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzitné pracoviská, Kľúčové slová: BZ

Užívateľov za deň: 281 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 88,89 Eur

Pridajte komentár

3 min. čítania

Po úspešných letných koncertoch v roku 2020 prichádza Botanická záhrada Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach s rozšíreným kultúrnym programom aj na leto 2021. V spolupráci s viacerými partnermi pripravila kultúrne leto rôznych žánrov. Poučenie a oddych návštevníkov tak doplnia koncerty, premietanie filmu a celoletná výstava obrazov významného slovenského umelca Andreja Dúbravského. Značná časť týchto akcií je určená pre deti a rodiny s deťmi, ale nielen pre nich.

„Koncerty v Botanickej záhrade UPJŠ začínajú už v sobotu 26. 6., prvý je určený deťom vo veku 2-8 rokov a je spojený s využitím atrakcií pre deti. Začína o 16:00 a vystúpi na ňom skupina Paci Pac. Druhý koncert sa bude konať 4. 7. o 18:00. V rámci Festivalu mládežníckych orchestrov a zborov Šengenský poludník na ňom vystúpi sliezsky komorný zbor Ad Libitum z Poľska. Koncert bude pokračovať vystúpením huslistky Brunhilde Linsel s košickou popovou formáciou Ecliptic. Tretím koncertným dňom bude 29. 8. Najskôr detský koncert Uja Luba o 16:00 a o 18:30 stálica slovenskej hudobnej scény, Pavol Hammel. Júnový a augustový koncert sú organizované v spolupráci s organizáciou Tramtária a vstupenky si môžu záujemcovia kúpiť v sieti ticketportal; vstupenky na júlový koncert sa dajú kúpiť v predpredaji na vrátnici **BZ**.“ uviedla zástupkyňa riaditeľa Botanickej záhrady UPJŠ pre vonkajšie vzťahy, RNDr. Andrea Fridmanová, PhD.

Premietanie filmu „Slávnosť v botanickej záhrade“

Okrem koncertov sa v stredu 14. 7. 2021 v spolupráci s košickým Kinom Úsmev uskutoční v botanickej záhrade premietanie filmu „Slávnosť v botanickej záhrade“. Vstupenky bude možné zakúpiť si na webe Kina Úsmev alebo priamo v pokladni Kina Úsmev. Viac informácií sa o tomto podujatí záujemcovia dozvedia na webovej stránke kina.

Stálou výstavou počas celého júla a augusta bude výstava renomovaného výtvarníka frekventovane vystavujúceho na Slovensku aj v zahraničí, absolventa VŠVU v Bratislave, Andreja Dúbravského, pod názvom „HLINA A HMYZ“.

„Myšlienka výstavy vznikla už pred pár rokmi a je výsledkom dlhodobých konzultácií medzi autorom výstavy a riaditeľom **BZ** UPJŠ. Umelecko-botanicko-entomologická inštalácia v skleníku pozýva na odhalenie labyrintu živého sveta hmyzu a rastlín, aj labyrintu v nás. Deťom pripravil autor výstavy hybridnú publikáciu na pomedzí katalógu jeho poslednej tvorby a časopisu pre deti. Dúbravský verí, že láska k umeniu vzniká pomocou zážitku a láska k prírode rastie pomocou poznania. Na vernisáž výstavy Vás pozývame 1. júla 2021 o 18:00 hodine,“ pozýva na výstavu riaditeľ Botanickej záhrady UPJŠ, prof. RNDr. Pavol Mártonfi, PhD.

Užijete si aj krásu botanickej záhrady

Okrem kultúrnych podujatí čaká na návštevníkov estetický zážitok aj pri samotnej prechádzke záhradou. Aktuálne kvitnú mnohé trvalky, letničky, či ruže. Zaujímavou, a v našich podmienkach veľkosťou netradičnou, je rozkvitajúca sukulentná rastlina agáva americká, ktorej kvetný stvol dosahuje niekoľko metrovú výšku. Návštevníci ju môžu nájsť umiestnenú v zadnej časti skleníkov v blízkosti skaliek.

„Keďže aktuálne prebieha rekonštrukcia obvodového plášťa budovy, chceli by sme sa návštevníkom ospravedlniť za znížený komfort pri vstupe do areálu a obmedzené kapacity pri parkovaní, a zároveň ich poprosiť o zvýšenú opatrnosť pri pohybe v areáli a dodržiavanie všetkých platných protipandemických opatrení,“ dopĺňa prof. Mártonfi.

redakcia

Autor: redakcia | [Zobraziť všetky články](#) || [Zobraziť všetky články](#)